

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2019

VERONIKA SCHNEIDEROVÁ

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Odchod otce z rodiny pohledem dcer

Veronika Schneiderová

Bakalářská práce

Studijní program: jednooborová psychologie

Vedoucí práce: Mgr. Johana Růžičková

Praha 2019

Prague College of Psychosocial Studies

**When father leave family – from the point of view of
daughter**

Veronika Schneiderová

The Bachelor Thesis

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Mgr. Johana Růžičková

Prague 2019

Anotace

Tato bakalářská práce se zaměřuje na téma odchod otce od rodiny pohledem dcer. V teoretické části začínám vysvětlením, jak můžeme rodinu chápat, jak se s průběhem času mění a co je vůbec funkcí rodiny. Dále co dnešní rodinu může ohrožovat, jak přicházejí rodinné krize a v neposlední řadě rozvod. V dalších kapitolách nalezneme už konkrétněji téma role otce v rodině, jaké typy rolí v naší společnosti můžeme nalézt, a jak se otcovství mění v důsledku rozchodu partnerů. Důležitou částí práce je poukázání důležitosti otce v životě dcery, kterou se snažím přiblížit v reálných příbězích děvčat v praktické části. Ta obsahuje kvalitativní výzkum pomocí polostrukturovaných rozhovorů s respondentkami, které prožily odchod otce od rodiny a vyrůstaly převážně v péči matky. Rozhovory jsou zpracovány formou fenomenologické interpretace a výsledky jsou uvedeny v závěru práce.

Klíčová slova

rodina, rozvod, děti, otec, otcovství, dcera

Abstract

This bachelor thesis focuses on the topic of leaving the father from the family from the perspective of daughters. In the theoretical part, I begin by explaining how we can understand a family, how it changes over time and what is the function of a family at all. Furthermore, what today's family can be threatened by the family crises and, last but not least, divorce. In the next chapters we will find more specifically the role of father in the family, what types of roles we can find in our society, and how paternity changes as a result of the separation of partners. An important part of the work is to point out the importance of the father in the life of daughter, which I try to describe in real stories of girls in the practical part. The practical part contains qualitative research by means of semi-structured interviews with respondents who experienced the father's departure from the family and grew up mainly in the care of the mother. Interviews are processed in the form of phenomenological interpretation and results are presented at the end of the work.

Key words

family, divorce, children, fathers, paternity, daughter

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne:

Podpis:

Veronika Schneiderová

Poděkování

Děkuji Mgr. Růžičkové za odborné vedení práce, cenné rady a připomínky. Dále mé poděkování patří respondentkám, které se zúčastnily výzkumného rozhovoru a otevřely mi své velmi osobní téma.

ÚVOD.....	1
TEORETICKÁ ČÁST	3
1 Co je rodina a její funkce.....	3
2 Historický vývoj rodiny	5
2.1 Rodina tradiční.....	5
2.2 Rodina moderní.....	6
2.3 Postmoderní rodina – charakteristika dnešní rodiny.....	6
3 Krize – co to je?.....	8
3.1 Krize v rodině	8
3.2 Rozvod, rozpad rodiny.....	9
3.3 Krizová situace z pohledu dítěte.....	10
3.4 Následky rozvodu na děti	11
4 Rozdíl ve výchově dívek a chlapců	13
5 Role, sebepojetí a možné krize u dospívajících dívek.....	15
6 Identita, mužská identita	18
6.1 Otcovská identita	19
7 Otcovství po partnerském rozchodu	21
7.1 Otec jako živitel.....	22
7.2 Otec jako pečovatel.....	23
7.3 Otec jako blízký dítěte	25
7.4 Otec jako vychovatel	25
8 Důležitost otce v životě dcery.....	27
9 Otcové, kteří různými způsoby dcery zraňují	29
9.1 Duševně nemocný otec	29
9.2 Otec závislý na návykových látkách.....	30
9.3 Týrající, zneužívající otec	30
9.4 Nepřítomný otec	31
10 PRAKTICKÁ ČÁST	32
10.1 Cíl výzkumného šetření	32
10.2 Vlastní předporozumění zkoumané problematice	32

10.3 Metoda výzkumného šetření	33
10.4 Výzkumný vzorek, sběr dat	33
10.5 Etika	34
10.6 Analýza rozhovorů	34
10.7 Společná témata respondentek	53
Diskuze	55
Závěr	58
Seznam Literatury	59
Přílohy	61

ÚVOD

V úvodní části mé bakalářské práce bych chtěla uvést důvody, proč jsem si vybrala právě téma „Odchod otce z rodiny pohledem dcer“.

Žijeme v době, kdy rozvedená rodina není ničím neobvyklým. Důvodů rozhodnutí se k ukončení tohoto svazku může být hned několik. Jako první a nejčastější příčinu udává Kocová & spol. (2015) rozdílnost povah a názorů partnerů, na dalším místě pak nevěru a nalezení nového partnera či partnerky. Výjimkou není ani závislost na návykových látkách nebo třeba domácím násilím.

Rozvod se dotýká všech členů rodiny, širších příbuzných i známých kamarádů. Kdo to ale prožívá nejbolestněji, jsou děti, které mnohdy nechápou, co a proč se děje. Jsou zmatené a hroučí se jim svět, ve kterém do té doby žily. Svět, který znaly a byl pro ně bezpečným, který se nyní mění v něco neznámého, cizího. To se může odrazit v jejich duševním vývoji.

Sama jsem z rozvedené rodiny a toto téma mě oslovuje už pro mou osobní zkušenost s rozvodem a absencí otce v rodině. Dalším motivem pro výběr tohoto tématu je mé přesvědčení, že dítě od malička potřebuje správný vzor ženy-jako role matky a muže-jako role otce, pro jeho budoucí život.

Mou práci začínám vysvětlením, co je rodina a jak se s dobou pozměnila, jaké krize ji mohou potkat a v případě rozvodu se zajímám o to, jak takovou situaci spatřuje dítě. Svou pozornost chci poté zaměřit na vztah mezi otcem a dcerou, ale abychom porozuměli, jaké nelehké situace v tomto vztahu mohou po rozvodu nastat, myslím, že bychom měli mít povědomí o tématu samotného otce – jak může vnímat svou identitu muže a otce a jakým způsobem může přistupovat k roli otcovství po rozvodu. Ve vztahu k dceři se poté zaměřuji na to, jak je pro dívky otec důležitý a jakými způsoby je může i třeba nevědomě ranit.

V praktické části se pokouším nastínit, jak situaci rozvodu a porozvodového vztahu vnímají dívky, které si ji prožily. Otec v rodině má nezastupitelné a stejně plnohodnotné místo jako matka a dítě si k němu vytváří jedinečný vztah, proto se v této práci snažím ukázat, jak je otcovství pro vývoj dítěte nesmírně důležitým posláním, které vyžaduje mnoho síly, péče a úsilí.

Nemyslím si, že každý rozchod rodičů musí nutně znamenat narušený vztah s dítětem, ale z vlastního okolí blízkých lidí je to poměrně často zmiňovaný problém.

Proto mne zajímá, proč tomu tak, konkrétně tedy ve vztahu otce a dcery, může být a jak ženu může ovlivnit chybějící mužský vzor.

Z výsledků hledání z českých zdrojů usuzuji, že dosud bohužel nebylo provedeno moc výzkumů, které by se této problematice věnovaly, což si myslím je škoda, protože tak nemusí být společnosti dostatečně přiblížena důležitost tohoto vztahu. Z toho důvodu čerpám především z teoretické odborné literatury, publikované především psychoterapeuty, sociology a doktory, kteří se ve své praxi s náměty vztahem mezi dcerou, otcovstvím a rozvodovou situací sami setkali.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Co je rodina a její funkce

Rodina je prvním modelem společenství, se kterým se dítě setkává a které zásadně determinuje jeho osobní vývoj a vztahy k ostatním osobám, ale i společenským skupinám, je východiskem přenosů specifických modelů chování při vytváření jeho dalších vztahů ve společnosti. Rodina je tak významným přínosem pro celou společnost, pro její civilizační, kulturní a mravní úroveň. (Krebs, 2007, s.349)

Předmět sociologie nazývá rodinu rodinou, pokud jsou v ní dva lidé spojeni manželstvím, pokrevním poutem nebo adopcí. Rodina je přirozenou sociální skupinou, která má mnoho významů a poslání, jež jsou důležitá pro zdravý vývoj a fungování všech členů a rodiny jako celku. Je to složitá soustava skládající se z jejích členů, kteří mají mezi sebou různé vazby. Každá rodina se může lišit svým uspořádáním a způsobem životního stylu, každá je jedinečná. Rodina může být rozvedená, může v ní být jen jeden rodič tzv. *Monoparentální* rodina či *homoparentální*, kdy jsou dva rodiče stejného pohlaví.

Biologická reprodukční funkce je spojena s rozmnožovacím procesem. Děti mají pro rodinu velký citový a hodnotový význam. Tato funkce je nesmírně důležitá i pro celou společnost, která vyžaduje pro její úspěšný rozvoj stálý reprodukční proces, který porodnost reguluje, například různými příspěvky nebo sociálními dávkami (Kraus & Poláčková, 2001). S tím je úzce spojena funkce výchovná, jejímž účelem je předat dětem dovednosti, obraz o dítěti samotném a informace o tom, jaký svět venku je, a připravit ho na život v něm. Rodina má zabezpečovat členy rodiny i po stránce finanční – uspokojovat základní lidské potřeby, potřeby kulturní, vzdělávací, zájmové apod., hovoříme u funkci ekonomické.

Emocionální funkcí je vytvořit rodinné prostředí jako místo, kde se sdílí radosti, úspěchy, smutky, láska a celá škála dalších pocitů, kteří si členové dávají a ukazují navzájem (Dunovský, 1986).

Další důležitou funkcí rodiny pro zdravý vývoj dítěte je socializační stránka – dítě by mělo dostávat podporu od rodiny, která mu potvrzuje či vyvrací jeho kompetence pomocí zpětných vazeb směrem k potomkovi. Rodinné prostředí, výchova a zděděné geny tvoří osobnost a hranice dítěte, které by v domácím prostředí mělo cítit ochranu a bezpečí. Rodina by dítěti měla umět pomoci vytvořit si bezpečnou důvěru a vztah k okolnímu světu (Bowlby, 2010).

Dle Matějčka (2002), by domov měl být bezpečným místem, kde si členové mohou odpočinout, dovolit si říct co se jim líbí či nelíbí, poskytnout a podpořit duševní pohodu a péči v případě onemocnění, udržovat normální zdravou rovnováhu a vývoj člověk

2 Historický vývoj rodiny

2.1 Rodina tradiční

Určité způsoby rodinného života se objevují ve všech etapách historického vývoje společnosti, a proto také vědci mohou porovnávat díky tomuto kritériu jednotlivé kultury navzájem.

Rodina v tradiční společnosti týkající se sféry naší kultury (cca do 18.st) měla spíše ekonomickou funkci. Otec byl brán jakožto vůdce rodiny, hlavní autorita. Společenský status jedince se striktně odvíjel od toho, z jak vysoko postavené rodiny jedinec pocházel. Tradiční rodina byla institucí, kdy měl každý člen rodiny jasně danou roli, která byla charakterizována normami, hodnotami očekáváním tehdejší společností. Byla to instituce, poutající své členy pevně k sobě, ať už s tím souhlasili nebo ne. Podoba tradiční rodiny byla rozvětvená a mnohgenerační (Možný, 1990).

Dále se pak působením průmyslové revoluce na počátku 19.století mění struktura společnosti. Vznikají nové společenské vrstvy a buržoazie, díky které nastávají změny v rodinných a manželských vztazích.

Na manželský svazek se v buržoazii pohlíží jako na kteroukoli smlouvu, proto je zde snaha o to, aby mohla kdykoli z vůle muže i ženy zaniknout. Mnozí vědci prokazují a shodují se společně na tom, že se od počátku 20. století instituce rodiny výrazně pozměnila.

Změny se týkaly především v oblasti porodnosti a sňatků, jak publikoval v roce 1987 Dirk van de Kaa.

Jednalo se o tyto body:

- Posun od manželství k nesezdanému soužití. Společnost již toleruje konsensuální svazky.
- Posun od antikoncepce jako prostředku ochrany před nechtěným těhotenstvím k antikoncepci, která umožňuje plánování – volbu, zda dítě mít a kdy ho mít.
- Posun od doby, v níž dítě bylo středobodem života rodičů k éře, kdy středobodem života je pár a jeho dítě.
- Změna oproti tradiční rodině, kdy otec živil rodinu a matka vychovávala děti – vznikají různé typy rodin a domácností.

2.2 Rodina moderní

Po etapě tradiční rodiny přichází rodina moderní (20. století). Je to doba, kdy mluvíme o emancipaci žen, o jejich nezávislosti na manželech, o tom, jak se mění mužská a ženská role. Rodina je orientována především na výkon a vzdělávání. Role rodičů jsou sice dané, ale mohou se proměňovat podle potřeb. Není neobvyklé, že pro některé ženy je jejich zaměstnání a žebříček pracovních úspěchů stejně vysoko jako u mužů a role pečujícího otce nebyla častá, ale ani vyloučená. Institut manželství sice oslabuje, ale pořád je upřednostňován moderní společností (Schoffelová, 2018).

2.3 Postmoderní rodina – charakteristika dnešní rodiny

Po revoluci a pádu komunistického režimu, začal v České republice klesat počet sňatků a narozených dětí. K manželství velmi často dochází, až když do té chvíle nesezdaný pár čeká potomka. Díky pokročilejšímu technologickému průmyslu, a vzniku prvních antikoncepčních tabletek začátkem 60.let, začala být antikoncepce spolehlivým prostředkem k ukončení nechtěného těhotenství, a díky tomu je v dnešní době snížen počet interrupcí (Možný, 2006). Možný dále píše o zcela novém charakteru rodiny a za nynější „trendy“ považuje odkládání sňatku a plánování rodiny, zakládání rodiny bez legálního manželského svazku a také větší počet rozvodů.

Chmelařová (2008) spatřuje trend otce v role podnikatele, který věnuje hodně času své práci a smysl svého mužství hledá v naplňování svých individuálních ambic mimo svůj domov. Svou nepřítomnost se pak snaží rodině finančně vynahrazovat. S tím některé ženy nesouhlasí, a proto se velmi často dožadují, aby se i otec zapojoval do výchovných praktik. Vytváří nátlak na muže k tomu, aby se shodli na určitém fungování při péči o dítě. Muži, kteří přijmou od ženy tyto požadavky a fakt důležitosti péče o dítě od obou rodičů, nazývá Chmelařová (2008) „novými otci“, jež nemají potřebu opozičně srovnávat ženskou a mužskou identitu a jsou schopní bez problému přijmout pečovatelské úlohy patřící k rodičovství.

Postmoderní společnost sama neví, jak má správná rodina vypadat a každá si nastavuje své vlastní hodnoty, hranice a pravidla. Neexistuje žádný správný model toho, jak by měla rodina vypadat, přesto stále přežívá představa o ženě, která by měla být dostatečně „femininní“ a muži dostatečně „maskulinní“. Tento stereotyp mužské a ženské role si podle Janošové (2008) dospívající přebírají i do představy budoucího rodinného fungování.

Schoffelová (2019) ale v protikladu Janošové označuje dnes za poměrně časté příklady, kdy jsou ženy zaměstnané a otci se stávají pečujícími osobami o dítě. Zmiňuje také trend dítěte, které vydělává víc než rodič – teenageři youtubeři, influenceři, talentovaní mladí zpěváci či herci, a podobně. Mladší generace učí starší a prarodiče jsou často stále aktivní – pracují, cestují, vzdělávají se. Dnešní doba je dobou zážitků a pravidla jsou více určována rodiči než společností. (Schoffelová, 2018)

3 Krize – co to je?

Krize bývá popisována jako těžký stav, ze kterého se člověk nelehko dostává, jelikož je to nová situace, při které nám nestačí naše dosavadní zkušenosti. Je doprovázena pocity velkého zmatku, zoufalství, úzkosti a deprese. Mění v člověku jeho vnímání, myšlení a prožívání. Vidíme ji jako beznadějnou skrze tzv. *tunelové vnímání*, díky kterému se situace zdá být neřešitelná a nejsme schopni věc hodnotit z více úhlů pohledů. (Špatenková, 2004). Avšak odjakživa mají zvířata i všechny lidské bytosti vrozenou schopnost vyhledávat cestu do bezpečí pomocí copingových strategií¹, které mají zajistit přežití organismu.

Cíle copingu: 1. odstranit situaci, ve které stres vzniká

2. obrátit hrozbu pryč od sebe

3. udržet míru stresu v přijatelné míře

Každý používá jinou individuální strategii vyrovnávání a zvládání těchto těžkých situací – někdo najde oporu v rodině a přátelích, jiný se začne více věnovat svým zájmům a někdo zase vyhledá přímou odbornou pomoc (krizová intervence, psycholog, linka bezpečí atp....), (Buchtová, 2004).

3.1 Krize v rodině

Tak, jako mohou krize zažívat jednotlivci, může krizí procházet i celý rodinný systém. Krize může souviset s vývojovými fázemi rodiny ale i se samotným jedincem, což může mít velký zásah do rodinného fungování.

Možná období a potenciály pro vznik krize podle Kulhánka (2018):

- přání mít dítě: partneři se na tom neshodnou, žena nemůže dítě ze zdravotních důvodů mít
- těhotenství: strach, že žena potratí, strach z nemoci a poruch nenarozeného dítěte, náladovost, závazek, zodpovědnost

---

¹ Copingové strategie – Anglický termín „coping“ lze přeložit jako "zvládání něčeho, vědění si s něčím rady", z řeckého „colaphos“, "přímý úder na ucho" (Baumgartner, 2001, s. 194)

- porod a první rok života dítěte: osamělá unavená matka, nedostatek času na manželství, nepřipravenost na rodičovství
- předškolní věk: dítě nezvládne separaci a není zralé jít do školky, partnerské konflikty
- školní období: v tomto období se rodiče často rozvádějí, separační úzkost při odloučení dítěte od rodiče, hledání způsobů jejího překonání
- dospívání: děti experimentují – vyhozené konflikty mezi dítětem a rodiči, krize identity, sexuality, krize tělesnosti a autority
- odchod: syndrom prázdného hnízda, zvykání si na domácnost bez dětí
- krize středního věku: prožívání frustrace z nenaplněných přání a očekávání dosavadního života, touha pozměnit dosavadní způsob života, jedna z nejčastějších příčin rozpadu rodiny
- stáří: existenciální krize, strach ze smrti, přemýšlení nad tím, co by udělali jinak, kdyby měli znovu možnost vrátit se zpět

Dále krize v rodině mohou nastat, když se například střetnou potřeby členů, onemocněním nebo smrtí člena, či rozpadem rodiny-rozvodem. (Kulhánek, 2018)

3.2 Rozvod, rozpad rodiny

Rozvod manželů a rozpad rodiny je těžkou situací pro celou širší rodinu a přátelé kolem. Dnes už bohužel není žádným ojedinělým jevem. Číslo doloženo Českým statistickým úřadem sahají za rok 2018 až k 46 % rozvedených párů. Je to období plné stresu a pocitů frustrace pro každého účastníka procesu. Je to etapa, která může ovlivnit jednotlivce po jeho celý další život.

Po rozvodu se předpokládá zásadní obrat v permanentně konfliktní situaci, která byla v období rozvratu – očekává se tedy uklidnění, obnovení duševní rovnováhy a zlepšení podmínek psychického zdraví celé rodiny. Ukončení manželského vztahu rozvodem nelze chápat jako jeho prosté přerušování a zmizení, nýbrž jako postupné uhasínání, jako citovou i sociální, někdy velmi pomalou a svízelnou transformaci. (Matějček & Dytrych, 2002, s.43)

Skutečnost však ukazuje, že ve většině rodinách po rozvodu zůstává atmosféra naplněná stresem a napětím. Nepomáhá tomu ani fakt opakovaných soudních sporů, která jsou vedena za cílem určení styku s dítětem, majetkovým vyrovnáním a podobně. Dítě je podrobováno návštěvám sociálních pracovníků a vyšetřováním soudních znalců, což nadále přispívá jeho frustraci.

3.3 Krizová situace z pohledu dítěte

Rodiče jsou řešením této jistě nelehké situace často natolik vytíženi, že mohou zapomenout na potřeby dítěte, které se v takových krizových situacích bojí o svou budoucnost. Je narušena jeho potřeba životní jistoty, která může vyvrcholit v nedůvěru sebe, ostatní lidi a vůbec v lidský svět. Je to zásah do vyvíjející se osobnosti a možné ohrožení dětské identity. Podle Matějčka s Dytrychem (2002), nejhůře snášejí rodinné krize a případný rozvod rodičů děti ve věku osmi až třinácti let, a neexistuje věk, ve kterém by dítě rozpadem rodiny netrpělo. Jde především o to, jaké jsou jeho reakce v různých vývojových etapách jeho osobnosti (Matějček & Dytrych 2002).

Jedním z velmi častých problémů ve vztahu k dítěti je okolnost, že rodiče, ať si to více či méně uvědomují, berou dítě jako nástroj k řešení jejich konfliktů. Dítě je prostředník, na kterého svalují viny, které mu nepatří a je bráno jako někdo, kdo má soudit míru viny matky nebo otce za situaci, kterou rodina prožívá. To jsou ale požadavky, které dítě nemůže splnit. Je na něj nahlíženo jako na někoho, kdo má „soudcovskou roli“, to v dítěti může způsobovat pocity zmatku, napětí, strach z toho, co má dělat a na jaké straně má stát. Celkový vnitřní neklid, který pak způsobuje neschopnost soustředit se a radovat se ze života.

Krizi, kterou rodina prochází se často manželé snaží před dětmi utajit. To, co se ale doma děje, dítě zpravidla vycítí a zpozorují lépe a rychleji, než rodiče dokážou odhadnout. (Matějček & Dytrych 2002).

Špaňhelová (2001), stejně jako Matějček s Dytrychem (2002), poukazuje na „telepatické schopnosti“ dítěte, které dokáže dokonale vnímat emoce rodičů, jež tvoří napětí celé domácí atmosféry. Proto dává důraz na důležitost vysvětlení dítěti toho, co a proč se doma děje, ještě před tím, než se rodiče definitivně rozejdou.

Upozorňuje také na to, že dítě potřebuje nějaký čas na zpracování těchto informací, který by dítěti měl být dán ještě předtím, než jeden z rodičů z domova odejde (Špaňhelová, 2001).

Nemusí se zrovna bouchat dveřmi, nemusí tu být proudy slz a hysterické výstupy, nemusí se vyhrožovat vraždou či sebevraždou, všechno může probíhat dokonce s jakousi zdánlivou noblesou – a přece je to málo platné. Všechny ty odtažené nepřítomné pohledy stranou, když se máme dívat mile a přímo, všechno to mlčení, když by se mělo mluvit, a přehnaná veselost, když by se mělo mlčet, odmítavé postoje tam, kde dříve bývaly milostné doteky, změněný tón hlasu při pozdravu a při loučení – to všechno jsou věci mimo naši vědomou kontrolu. Zkrátka někdy se kupodivu chováme docela „upřímně“, i když nechceme. Dítě sice neví přesně, co se děje, ale má nejasný pocit, že se děje něco nedobrého. Jemu totiž hluboce a základně a bytostně záleží na tom, aby ti, kdo mají rádi je, se měli rádi také navzájem, tj. jeden druhého. A aby to dávali najevo. Prostě aby to bylo vidět. (Matějček & Dytrych, 2002, s. 30)

3.4 Následky rozvodu na děti

Co může být na první pohled u dítěte s normálním psychickým vývojem viditelné, je zhoršený prospěch ve škole, který je způsoben napětím, stresem a pocitem úzkosti, které se tvoří v důsledku domácího prostředí, které ve chvílích rozvodu není ideální a mnohdy se v něm dítě necítí bezpečně. Dítě je často za nižší školní výkonnost rodiči trestáno a mnohdy situaci doprovází vzájemné obviňování jednoho či druhého ze špatné výchovy. Je možné, že dítě o školu přestane jevit zájem, protože se bude snažit vyhýbat se takovému zdroji utrpení a bludné kolečko se uzavírá.

Naopak se můžeme setkat s příklady, kdy je dítě až přehnaně vzorné a ukázněné, protože se domnívá, že jen tak dokáže zažehnat krizi mezi rodiči. Může si totiž myslet, že za rozchod může ono a tímhle to napraví. V jiných případech se můžeme setkat s poruchovým chováním jako jsou drobné krádeže nebo útěky z domova. Nejsou výjimkou ani poruchy příjmu potravy, somatické projevy, noční děsy či pomočování. (Kulhánek, 2018)

„Všechny stresové situace, kterým je dítě v průběhu rodinného rozvratu a rozvodu rodičů vystaveno, mohou vést nejen k poruchám vývoje osobnosti dítěte, ke vzniku různých psychopatologických obrazů, ale také, zvláště u chlapců, k antisociálnímu chování.“ (Matějček a & Dytrych, 2002, s.46)

Další nešťastnou věcí, kterou s sebou rozvod přináší, jak zmiňují nadále Matějček s Dytrychem (2002), je narušený vztah s širší rodinou – s babičkami, dědečky, strýčky, tetami a dalšími, kteří se navzájem začnou křivdit z nejrůznějších důvodů a přikloní se ke straně matky či otce. Tyto příklady dítě podpoří v jeho pocitech ztráty bezpečí a jistot.

Negativní zkušeností pro dítě je i příchod nového partnera či partnerky jednoho z rodičů do rodiny. Od potomka se vyžaduje důvěrné seznamování a přijetí nově příchozí osoby, což působí chaoticky na vnímání vztahů a hodnot

4 Rozdíl ve výchově dívek a chlapců

Tato kapitola se věnuje velmi obsáhlému a složitému tématu, na které existují nejrůznější teorie. Není však přímým tématem mé bakalářské práce, ale myslím, že souvisí s problematikou, na kterou se soustředím, a proto ho zde okrajově zmíním.

Dítě se rodí s originální fyzickou podobou a určitou psychickou výbavou, jejíž součástí je vnímání vlastního pohlaví. Rodí se ale také s velkou kapacitou učení, díky které je schopno se přizpůsobovat měnícím se životním podmínkám a okolnostem. Po jeho narození se postupně ukazují vloh, které jsou citlivou výchovou zapotřebí rozvíjet a tvarovat.

V průběhu let se společností vytvořila určitá pravidla, která onu lidskou přirozenost staví tak trochu do pozadí, a která chlapce a děvčata staví do předem utvořených rolí, které nastavují, co je pro které pohlaví „normální“. Jsou to v podstatě kulturní stereotypy, kterými se dnes převážně řídí rodiče při výchově svých dětí. (Karsten, 2006). Děti se během socializačního procesu chovají určitým způsobem, během něhož pozorují reakce okolí, které hodnotí, zda je to vyhovující či nikoli.

Na tomto základě se podle Valdové (2006) učí projevovat „správně mužsky“ či „správně žensky“. Rodiče by pro dítě měli být autoritativními postavami, zdrojem bezpečí, vzorů a jistot. Reakce a odpovědi rodičů na projevy dítěte má na jeho chování velký vliv již od batolecího věku. V tomto a dále v předškolním období jsou to většinou otcové, kteří přikládají genderové roli větší důležitost (Weitzman, 1970).

Zatímco u chlapců je důraz na rozvíjení samostatnosti, soutěživosti a statečnosti, u dívek je to spíše atraktivita, citlivost a ženskost.

Rodiče často pocítují větší výchovný závazek vůči potomkovi stejného pohlaví. U matek se obraz o budoucnosti dcery či syna neodlišuje tolik jako to vnímají otcové – někteří otcové vidí ve svých synech další šanci uspět v tom, v čem sami neuspěli a plní si přes ně své sny a přání.

U vztahu dcera – matka to je podobné, přičemž v mnohem menší míře, jelikož role ženy se nespojuje s výkonem a úspěchem tolik, jako u chlapců. (Vágnerová, 2000).

Další z rozdílných věcí, které se dítě od rodiče naučí prostřednictvím nápodoby či pozorování jsou komunikační dovednosti.

Podle Bealové (1994/2008) si rodiče více povídají s děvčaty, zatímco s chlapci tráví čas spíše pohybovými aktivitami. Dívky se mnohem více svěřují se svými prožitky a tajnostmi, zatímco chlapci se s těmito důvěrnostmi drží v komunikaci spíše zpátky (Janošová 2008). Dívky také hovoří často spisovněji a kultivovaněji a méně skáčou do řeči. Na děti kromě rodičů působí i další faktory – sourozenci, prarodiče, vrstevníci, učitelé, ale i například média (Karsten, 2006).

5 Role, sebepojetí a možné krize u dospívajících dívek

Dospívání (z latinského *adolescere* – růst, dorůstat, mohutnět) je období, ve kterém dochází k formování identity a hlubšímu uvědomování sebe sama. Je to jakási lávka vedoucí od dětství k dospělosti. Osobnostní rozvoj je ovlivňován zájmy, pravidly a hodnotami. Vědomí skupinové sounáležitosti má u adolescentů často větší hodnotu než vědomí vlastní individuality (Janošová, 2008).

Janošová (2008) z provedeného výzkumu² ukazuje na častou skutečnost, kdy si dospívající myslí, že by podle tradičního vzorce partnerství muži měli být „dost maskulinní“ a ženy „dost femininní“, protože se tím zvyšuje šance při dobývání protějšku.

Stereotyp ženské a mužské role přenáší dospívající chlapci a dívky automaticky do představ o budoucím uspořádání rodiny, kterou jednou založí. Obě pohlaví se shodují na tom, že žena je genderově znevýhodněna především budoucím mateřstvím a s tím spojenými – menstruací, těhotenstvím, porodem, větší starostí o děti a domácnost a obecně menší fyzickou silou a zdatností, než mají muži (Janošová, 2008).

Dnešní doba umožňuje ženě rozhodnout se, jaké by chtěla mít domácí uspořádání s budoucím partnerem a tvořit vzájemné kompromisy. Záleží na tom, jak se dívka s touto rolí „ženy pečovatelky“ identifikuje, jaké má životní preference a cíle, jakou velkou má potřeby se rozvíjet (Plaňava & Pilát, 2002).

Dospívání u dívek vede k velkým osobnostním změnám, na kterých se jistě podílí její fyzické proměny, hormonální výkyvy nebo dospělejší stádium smýšlení, kdy si dívka tvoří na věci vlastní názor. Dále Janošová (2008) zmiňuje důležitý proces individuace, který platí pro dívky i chlapce a nastupuje za účelem poznání sebe samého (například podnikání cest, studování v cizině, brigády...)

Dospívající slečny se více zajímají o to, co si o nich druzí myslí, s čímž mohou být spojené i rychlé tělesné změny, které jsou okolím zpozorovány. Tyto úvahy pak mohou vést k problémům se sebevědomím a strachem se projevit (Bealová, 1994/2008).

Dospívající dívky prožívají rozporuplné pocity, což je dáno tím, že „jsou vystaveny silnějšímu společenskému tlaku k přijetí požadavků plynoucích z obecných představ o

---

² 2005-2006 - Hodnotově-mravní orientace českých adolescentů, spolupráce s prof. Říčanem.

roli dospělé ženy“. Dále je na ně kladen větší důraz pečovat o svůj vzhled, můžou zaznívat slova: „být ženská“, „líbit se chlapům“. To na chlapce tak velké požadavky nebývají, a tak dívky ve snaze vyhovět těmto představám či zabrzdit tělesný vývoj a popřít skutečnost, že se stávají dospělými, mohou začít trpět například některou z poruch příjmu potravy. (Kulhánek, 2018)

V dospívání je také časté, že adolescentní dívky mají lepší vztah s matkou než s otcem, zatímco chlapci začínají prohlubovat větší nezávislost a odpoutání se. To přetrvává i do budoucnosti, a proto při založení nové generace přichází pomoc spíše z původní rodiny ženy (Možný, 1990).

„V otázce budoucího ženského sebevědomí, spokojenosti s ženskou rolí a v sexuální oblasti však patrně hraje v dětství větší roli postava otce. Prožitek vlastní ženskosti se u dcer primárně vytváří na základě postoje otce vůči ženám, ale také na základě jeho vztahu k dceři.“ (Janošová, 2008; viz Forsman 1989). Pokud se ženy cítily v období dětství odmítány ze strany otců, v dospělosti se u nich ukázala obava navázání intimity s muži³.

Možné potenciály pro vznik krize v období dospívání:

- konflikty s rodiči
- selhání ve škole, záškoláctví
- adolescentní krize – vnitřní znejistění o tom, kdo vlastně ve skutečnosti jsem, jsem dost „schopný pro život“?
- krize sexuality – sexualita v tomto období je často nejasná, nezralá a nevyhraněná. To vede k pochybnostem o tom, zda nejsou například asexuální nebo homosexuální
- krize tělesnosti – vychází právě z výše zmíněných fyzických změn
- krize identity – kdo jsem? kam patřím?
- krize autority – vůči komu se mám vymezovat? kdo mi poskytne nějaký směr, kdo mi ukáže něco nového?
- krize sebeúcty – Jsem dost dobrý? Jakou mám hodnotu?

---

³ Z výzkumu Scheffera a Nause 1990

- suicidální krize – Období kolem 15. let je nejčastější z hlediska pokusů o sebevraždu. I zdánlivé malichernosti mohou vést k sebevraždě. Důvodem mohou být všechny zmíněné krize.

„Děti si osvojují nejen postoje a chování obou rodičů, ale také vzorec jejich partnerské komunikace a spolupráce. Získávají též základní představu o vzájemném citovém vztahu rodičů, která ovlivní postoj dítěte k sobě samému (ve smyslu sebeúcty a sebelásky) i k příslušníkům opačného pohlaví.“ (Janošová, 2008, s.108).

Obraz, který rodiče nastaví, použije dítě jako vzor v budoucím partnerském vztahu.

6 Identita, mužská identita

V oboru psychologie rozumíme identitě jako něčemu, co popisuje chápání sebe samých. Popisuje to, kým nebo čím se člověk cítí být. Skládá se ze všech významných vlastností člověka, které pokud se jakýmkoli směrem změní, přestane být člověk tím, kým doteď byl. Identita je podle Bačové (viz Výrost & Slaměník, 2008) pojem, díky kterému lze předpokládat či vysvětlit konání lidí, které můžeme pozorovat při určitých fázích života nebo specifických životních situacích jako například při uvědomění smrtelnosti, osobní krizi, nečekané události a podobně (viz Výrost & Slaměník, 2008).

Hledání a budování identity je obtížným posláním, díky kterému se člověk může dostat do rozporu se svými postoji, které převzal od rodičů nebo jiných autorit v průběhu dětství (Říčan, 2010).

Dále se během procesu socializace tvoří pohlavní identita jedince, kterou Hartl s Hartlovou (2015) vysvětlují jako vlastní pojetí sebe sama jako muže či ženy, přičemž se člověk se sebou může ztotožnit, ale nemusí nutně přijímat všechny role, které mu dané pohlaví určuje.

U každého dítěte, jak popisuje Corneau (2012), probíhá úplně první identifikace s matkou. Proto, aby se malý chlapec mohl stát mužem, měl by od prvotního ztotožnění s matkou přejít k identifikaci s otcem. K ukotvení stability mužské identity je zapotřebí jejího neustálého zpevnování ze strany otce a dalších mužských postav. Corneau (2012) dále přikládá velkou důležitost fyzické přítomnosti otce u dítěte, protože jen tehdy otec může poskytovat potřebnou zpětnou vazbu a pozorně reagovat na citové potřeby. Citlivým, ohleduplným vztahem k synovi, otec posiluje rozvoj jeho mužské identity.

Dle Elizabeth Badinter (2005) se mužská identita v průběhu dospívání, ale i po něm, dá naučit a rozvíjet. Bandinterová (2005) také hovoří o mužích, kteří jsou si často svou identitou nejistí a potřebují ujištění od okolí, například: „Jsi opravdu chlap!“. Dále podle stejné autorky bývají pro mužskou identitu charakteristické znaky: umět se výrazně prosadit, ovlivňovat a chopit se věcí, stát si za svým a není časté, aby si utvářel bližší intimní vztahy s ostatními muži.

Podle Karsten (2006) je na muže naší společnosti vyvíjen stále větší tlak.

6.1 Otcovská identita

Otcovská identita v sobě nese veškeré představy, které si muži utváří ve spojení s otcovstvím. Její součástí je i mužův osobní vztah se svým otcem, ať už ho přijímají kladně či se vůči němu vymezují. Mezi otcovskou rolí a identitou spatřuje Dudová (2008) rozdíl v tom, že role se vztahuje k dítěti – k tomu, jak vztah s dítětem otec spatřuje a vnímá a identitou pak rozumí otcův přímý vztah k sobě samému. Otcovství může mít různé dopady na mužovo chování a vnímání. (Dudová, 2008).

Při utváření otcovské identity dnešních mužů, hraje klíčovou roli rodičovská pozice pečovatele, ve které jsou otcové moderní doby angažovaní více než kdy dřív. „V mnohem větší míře také sami uvažují nad budoucí povahou svého vztahu s dítětem a o tom, jak co nejlepšího vztahu dosáhnout.“ (Chmelařová, 2008). S Chmelařovou (2008) souhlasí i John Pleck (1987), který ve své teorii popisuje etapy otcovství od otce jakožto učitele morálky a náboženství, dále vzdáleného otce v roli živitele, po nového otce – aktivního v péči o dítě od nejranějšího věku. Tento trend „nového otcovství“, který dělí dnešní otce na „zodpovědné“ a „nezodpovědné“, kteří nejsou při výchově přítomní, však podle Dudové (2006), není až tak nový, jak se zdá – obraz, otce zúčastněného při výchově, byl nejménou zaznamenán již na počátku 20.století (viz Griswold 1993, 1998; Lewis, O'Brien 1987/2006). Dále Dudová (2006) zmiňuje toto téma s otázkou genderových rozdílů mezi otcovstvím a mateřstvím.

„Vzhledem k tomu, že otcovství bylo a stále někdy je myšleno jako komplementární k mateřství a že otcovská a mateřská role byly donedávna chápány jako protikladné a zároveň se vzájemně doplňující, není možné uvažovat o otcovství odděleně od mateřství. Nakolik se od sebe odlišuje mateřská a otcovská péče? Je odlišnost ve vztahu ženy a muže k dítěti daná biologicky, nebo je sociálně konstruovaná?“ ptá se Dudová (2006, s.54)

Dle teorie sociálních systémů amerického sociologa Talcotta Parsonse (1991), každý člověk jedná podle ustálených vzorců, které jsou normativně dané a které provádí podvědomě. Každý muž a každá žena, mají tedy podle něj, striktně rozdělené role v rodině. Toto tvrzení ovšem napadají feministická hnutí a další teorie, založené na nových sociálních podkladech. „Pohled psychologů a pediatriů dlouho vycházel z předpokladu, že pokud se muž stane pečovatelem, identifikuje se s mateřskou funkcí a ztratí svou maskulinitu, a že pouto mezi matkou a dítětem je dáno biologicky, a tudíž je nutně odlišné od pouta otcovského“ (Bowlby 1969; Naouri 1985/2006).

Podle Yablonskeho (1995) otcovství přispívá ke snížení užívání návykových látek, násilí a agrese. Dále má pozitivní vliv na mužův sociální život, navazování přátelských vztahů a tlumení negativních životních situací.

Otcovství sebou přináší usazení se, pocity dospělosti a zodpovědnosti, zaměření se nejen na sebe ale i na ostatní, snahu předat něco ze sebe prostřednictvím pečování a předávání zkušeností směrem k potomkovi. Identita otců je s časem pohyblivá a může se měnit v důsledku chápání své otcovské role. (Dudová, 2008)

7 Otcovství po partnerském rozchodu

Po rozchodu rodičovského páru jsou otcové v situaci, ve které neexistují jasně dané kulturní vzory a scénáře vystupování. Je to dáno současnou dobou, kdy role otce a matky nejsou pevně dány, ale rodiny si pravidla tvoří po svém, na rozdíl od tradičního pojetí rolí, kdy je otec v pozici, která jednoduše nepředpokládá blízký a důvěrný vztah s dítětem.

Otec již po rozchodu není hlavou rodiny, nýbrž by měl nadále zastávat funkce, ke kterým se zplozením potomka zavázal. Rozvodem otec ztrácí vztah se ženou, která mu usnadňovala vztah s potomkem, byla jakýmsi pojítkem mezi ním a dítětem. Nyní je otec nasměrován do neznámé situace, ve které mu chybí zkušenosti a dovednosti.

Dowd (2000) zdůrazňuje tvrzení, jak moc důležité je vycházení rodičovského páru po rozchodu k tomu, aby dítě mohlo mít zdravý vztah s oběma rodiči a jak moc je tento vztah vázán na genderové normy a stereotypy.

Rodičovskou zodpovědností se rozumí souhrn práv a povinností při péči o nezletilé dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Rodiče jsou podle zákona o rodině povinni důsledně chránit zájmy dítěte, řídit jeho jednání a vykonávat nad ním dohled odpovídající stupni jeho vývoje. Oba rodiče dále přispívají na výživu dětí podle svých schopností, možností a majetkových poměrů. (Dudová, 2008, s.52)

Nyní bych se ráda věnovala otázce, jak svému otcovství rozumějí a jak ho vnímají otcové, kteří s dětmi nesdílí každodenní společný domov a kteří již po partnerském rozchodu nemají děti svěřeny ve své výchově, kteří nežijí v kruhu rodiny, kterou dříve založili.

K tomu mi dopomáhá výzkum publikovaný Radkou Dudovou v její knize „Otcovství po rozchodu rodičovského páru“ (s.77), kdy cílovou skupinou byli muži věku 25-52 let s dětmi od 3 měsíců do 23 let. Celkem bylo provedeno 35 rozhovorů s respondenty různého povolání a vzdělání.

Z výzkumu vyplývá, že existují určité modely jednání, jež jsou k dispozici všem otcům, kteří se nachází v této situaci a z něhož si vybírají a tvoří svou vlastní pozici a roli. „Otcovství je tak v současné době tvůrčí a dobrodružný podnik bez jasně daných sociálních pravidel, ve kterém muž – otec podobně jako kutil vybírá a skládá jednotlivé normy a způsoby chování“ (Dudová, 2008, s.85).

7.1 Otec jako živitel

Veškerí otcové, kteří se výzkumu Dudové (2008) zúčastnili, v rozhovorech uvedli, že jsou si vědomi obecného očekávání společnosti, že by otec měl finančně zajišťovat rodinu a i potom, co se manželé rozhodnou pro rozvod, by měl mít nadále vyživovací funkci. Všichni dotázaní navíc uvedli, že se domnívají, že se od nich nic víc, než tato role neočekává. Jak situace reálně po rozvodu vypadá se liší podle toho, jak moc se s touto domněnkou otcové ztotožňují – ty se pak dělí do následujících skupin:

1.skupina

Jsou ti otcové, kteří se s tímto předpokladem živitele zcela ztotožňují. Tato skupina odkazuje na tradiční pojetí rodiny, o kterém jsem se zmiňovala v kapitole typologie rodiny. Tito muži mají ženy stále zakódovány především jako pečovatelky o děti a domácnost a v sobě vidí povinnosti živitele. Někteří navíc natolik cení snahu ženy o to, aby co nejlépe vychovávala a pečovala o děti, že finančně přispívají po rozchodu i přímo jí. Od manželky potřebují uznání a navzdory této úloze mají pocit, že od nich manželka nemá právo chtít víc. Pokud se žena neztotožní s tímto nastavením, dostávají se konflikty.

2.skupina

Další skupinou jsou muži, kterým role živitele v tradičním pojetí nepřijde až tak samozřejmá, jako skupině první. Jsou zde i otcové, kteří si uvědomují, že pouze role živitele nestačí a že je třeba dostát i jiným požadavkům, které berou jako důležité, ale přesto se jim zdá velmi těžké zkombinovat a splnit všechny tyto nároky. Po delším zkoumání tato skupina dotazovaných otců přichází na to, že sami sebe sice chápou jako živitele, ale podle nich je rodina závislá na finančních příjmech obou rodičů. Po rozvodu svůj příspěvek směřují jen a pouze dítěti a zastávají názoru, že by bylo spravedlivé, aby žena finančně zajišťovala potomka alespoň z poloviny tolik jako otec, přestože o dítě

nadále pečuje sama. Jako další bod Dudová zmiňuje fakt, že dokud rodina žije pohromadě, otcové si moc často neuvědomují peněžní náklady na výchovu dětí. Po rozvodu již znají přesný obnos a vždy se jim jeví jako příliš vysoký.

„Neochota finančně kompenzovat ženinu osobní péči o své děti a přesvědčení o tom, že žena užívá příspěvek pro své vlastní potřeby, pravděpodobně souvisí s faktem, že po rozchodu se naprosto mění význam otcových investic – dítě jako by už nebylo „společným podnikem“, ale je v první řadě záležitostí bývalé manželky, na kterou je otec nucen přispívat.“ (Dudová, 2008, s.93)

3.skupina

V této skupině jsou otcové, kteří nesouhlasí s normou živitele. Nesouhlasili s ní buď již v době manželství, kdy za důležitější pokládali jiné povinnosti, nebo sem spadají ti, kteří před rozvodem roli živitele přijímali a teprve po rozchodu se jim tato úloha zdála jako něco, co by po nich už nemělo být požadováno, což naší společností není zrovna kladně bráno, a tak se hájí tím, že jim bývalé manželky neumožňují častý styk s dětmi, že se vztah s dětmi nemůže zdravě vyvíjet apod. (Dudová, 2008).

7.2 Otec jako pečovatel

Další ze zmíněných rolí Dudové (2008) je role pečovatelská. Dudová čerpá z provedených zahraničních výzkumů⁴, které ukazují, že otcové zařazují pečovatelskou roli čím dál více do všedního života.

Tato péče je definována jako osobní starost o děti či o domácnost, ve které děti žijí. Zahnuje se sem například dohled na to, aby děti byly dobře živeny, oblékány, připraveny do školy a všechny další úkoly přispívající k fyzickému a duševnímu zdraví dítěte. „Výsledky analýzy napovídají, že takřka všichni dotazovaní otcové přijali alespoň v minimální míře podíl na pečování o děti a o domácnost.“ Podíl mužů na těchto aktivitách je velmi ovlivněn časovou vyčerpáním v zaměstnání. Péče o děti se u českých otců rozděluje do dvou sfér.

---

⁴ Výzkumy provedené Luptonem a Barclay 1997, Modakem a Pallazo 2002, Singly 2003.

Do první oblasti spadají každodenní rituály jako například ranní vstávání, výprava do institucí, psaní domácích úkolů apod., ve druhé oblasti péče o děti jsou pak zařazeny aktivity, jež otcové s dětmi tráví v delším čase bez přítomnosti partnerky, mohou to být například víkendové pobyty na chatě, každoroční výlet na hory atp.

Po rozvodu otec ve většině případech o tyto rituální chvíle s dítětem přichází a společně strávený čas je vzácnější. Tato funkce je velmi závislá na tom, jaký postoj měl otec před rozvodem, na jeho finanční situaci a zdravotní způsobilosti. Otec s dítětem tráví čas bez matky a pozornost je směřována pouze k němu, nemůže najednou přenechat péči někomu jinému.

Ne všichni dotazovaní muži byli na takovou situaci z manželství zvyklí. Pro některé tato změna znamená obohacení a prohloubení vztahu s dítětem, častější je ale jejich rezignace a časové a prostorové omezení kontaktů s dětmi na takovou úroveň, kterou jsou schopní jako pečovatelé zvládnout, anebo delegování povinností spojených s péčí o děti na jiné osoby. (Dudová, 2008, s.98)

Další skupinou, o které už se Dudová nezmiňuje, jsou podle Maříkové (2009) otcové, kteří díky tradičnímu chápání nepovažují roli pečovatele za svou povinnost, nebo se o dítě starají v důsledku určité situace, jako například těžké nemoci matky či potomka. Nicméně kdyby se v této životní situaci nenacházeli, primární úlohu pečovatele by nezastávali.

Po rozchodu se otcové, kteří nepovažující péči o dítě za svou povinnost, s dítětem snaží scházet pouze tak, aby minimalizovali nutnost se o něj starat. Netráví s ním moc času a plánují přímé činnosti, které se zřídka kdy odehrávají v otcově domácnosti. Z provedených výzkumů Maříkové vyplývá, že pečovatelská role v praxi je otci velmi různorodě vnímána a nemá jasně dané hranice (Maříková, 2009).

7.3 Otec jako blízký dítěte

Otec má být významným blízkým svého dítěte, má s ním rozvíjet vztah citové proximity, vycházející nikoli pouze ze sociálního statutu a role otce a dítěte, ale z osobního zájmu a specifity toho konkrétního dítěte a otce. Otec má mít k dítěti vztah jako k neopakovatelnému individuu a usiluje o to, aby i jeho dítě vnímalo jako jedinečnou osobnost. (Dudová,2008, s.111)

Moderní doba podle Dudové (2008), přirovnává otcovství k mateřství tím způsobem, že se po otci vyžaduje tělesná blízkost s dítětem, důvěrná citová vazba a společně sdílená přítomnost a konverzace. Vazba blízkosti rodiče a dítěte je podmíněna společně stráveným časem a sdílením aktivit, což vede k vytvoření blízkosti.

Po rozchodu se toto vzájemné spojení nemůže dále budovat na základě zmíněných atributů a je třeba najít jinou cestu. „Většina z dotazovaných otců je přesvědčena, že vztah s dítětem nemůže být plnohodnotný, když se s ním nevidají každý den, když nemají dítě u sebe.“ (Dudová, 2008). Po rozchodu nastává doba, kdy má otec omezený čas, který je pro něj vzácný a chce jej kvalitně strávit s dítětem. Dále chce dát dítěti najevo, že navzdory rozchodu, tu v případě potřeb bude vždy k dispozici. Jsou i typy otců, kteří nebudují žádný vztah založený na důvěrné blízkosti s dítětem, jsou sice ochotni pomoci dítěti v případě, že jej o to dítě samo požádá, ale bližší komunikace nebo fyzický kontakt mezi nimi neprobíhá.

Pokud se otec nevyrovná s novými nároky, které na něj vztah s dítětem ro rozchodu klade, vydrží vztah jen velmi těžce.

7.4 Otec jako vychovatel

Co je účelem výchovy a jak by taková správná výchova měla vypadat? K čemu děti vést a jakým způsobem? Tyto otázky si kladou dnešní otcové, kteří žijí v době, kdy neplatí jasně dané hranice a pravidla. Výchova je celkem nevědomý proces, který se odehrává v průběhu každodennosti.

Otcové jsou si vědomi skutečnosti, že dítě od nich přebírá to, co v něm vidí a že silou a zákazy nic nesvedou.

Tento příklad se ovšem nevztahuje na typ tradičního autoritářského otce, který je přesvědčen o tom, že sám ví, co je pro děti nejlepší.

Po rozchodu rodičovského páru, kdy je dítě ve výhradní péči matky, je otcům k dispozici jen krátký čas, ve kterém není šance dítě naučit pravidlům, která jim přijdou náležitá, a tak se musí smířit s faktem, že ačkoli jsou otci, nemohou své děti opravdu vychovávat.

Důležitým aspektem ve výchově dětí po rozchodu je komunikace a sebranost rodičů. Jestliže každý preferuje ve výchově něco jiného, dochází ke konfliktům a dítě může být zmatené, protože neví, co se od něj očekává. Autorita by měla být rozdělena mezi oba rodiče. (Dudová, 2008)

8 Důležitost otce v životě dcery

Tuto kapitolu bych ráda začala slovy doktora Lemana (2008):

Máte-li dceru, záleží na vás víc, než si vůbec dokážete představit. Při každém rozhodování, které učiníte, byste měli mít tohle na paměti. Kdybyste byli v pokušení opustit svou ženu, nejprve udělejte jednu věc. Vezměte si svou dceru na klín, podívejte se jí do očí a pak jí zkuste říct, že hodláte odejít. Nemůžete se rozvést s manželkou, aniž byste ve své dceři vyvolali pocit, že se rozvádíte i s ní.

(Leman, 2008, s.76)

Otec je pro dítě společně s matkou nejbližší a nejdůležitější osobou v jeho životě. Otcovy úkoly nemůže zastoupit nikdo jiný než on sám, a tak můžeme předpokládat, že po jeho odchodu nastanou u dívek určité nedostatky či problémy v různých životních směrech. Samozřejmě se míra dopadu odchodu otce liší tím, kolik let dítěti v době rozpadu rodiny bylo, za jakých okolností k němu došlo, jak se rodina s touto situací dokázala vyrovnat, jaký vztah otec s dcerou měli a jak se poté změnil, či na osobnostních předpokladech dítěte. Přestože za rozchodem stojí ve většině případech partnerské neshody, často dítě vnímá situaci tak, že ho rodič opustil (Leman, 2008).

Podle Matouška (2003) a Janošové (2008), muži u dětí vytváří jiné vlastnosti než ženy. Uvádí například, že otcové dávají větší přednost dotyku před mluvením, u dívek stimulují něžnost a umírněnost, zatímco u chlapců rozvíjí soutěživost a větší samostatnost. Naopak matka se k dětem opačného pohlaví chová stejně.

Pro ženy může mít nedostatek otcovské péče a lásky v dětství vliv na její psychické prožívání v budoucnosti. Může postrádat pocit vlastní hodnoty, idealizovat si muže, být na nich závislá (Corneau, 2013).

U děvčat, které jsou ze strany otců neustále frustrovány chybějícím zájmem, se může objevit negativní postoj k mužům a je těžké vytvořit si představu o tom, jak by měl partnerský vztah vypadat. To později může mít za následky nejrůznější konflikty ve vztazích, které žena s mužem naváže. (Bakalář, 2002).

Děti, které nepocitují dost otcovské lásky, mají podle Lemana (2008) tendenci připoutat otcovu pozornost svými úspěchy, protože si myslí, že jen takovým způsobem získají hodnotu, kterou otec uzná.

Sebedůvěra a rodičovská láska spolu velmi úzce souvisí. Podceňování a nedostávání láskyplného vztahu ze strany otce k dceři ji může citově ubližovat. O různých typech otců, kteří taktovým způsobem své dcery raní, se pokusím rozepsat v následující kapitole.

9 Otcové, kteří různými způsoby dcery zraňují

Tito otcové se vyskytují v různých podobách a mají jedno společné – nedokázali svým dcerám dát bezpodmínečnou lásku a pocit bezpečí pro budování jejich zdravého sebeпоjetí, které, jak jsem již zmínila v předchozí kapitole, dívka potřebuje nejen pro budování partnerského vztahu.

Myslím, že je dnes projevování citů od otců přijímáno pozitivně víc než kdy dříve, a to jim umožňuje víc se zajímat a pečovat o děti, což se od nich dnes, ale už i dříve, vyžadovalo, jak jsem uváděla v kapitole otcovské identity. Téma, kterému se nyní chci věnovat, je u nás způsobeno částečně pro převládající společenské postoje. Typy otců, které následně zmíním, se nemusí vztahovat jen na porozvodovou situaci a nejsou zajisté všechny.

9.1 Duševně nemocný otec

Samozřejmě záleží na dané nemoci a stadiu, ale konkrétnější popis a vysvětlení duševních onemocnění není cílem této práce. Obecně duševně nemocný otec se vzhledem ke své diagnóze může chovat nevypočitatelně. Domácnosti, ve kterých se takový duševně nemocný otec vyskytuje, převládá chaos a napjatá atmosféra. Dívka se velmi často snaží vypomáhat matce s chodem domácnosti a péčí o mladší sourozence.

Rodina se soustředí především na nemocného jedince a dítě může cítit nedostatek zájmu o něj a ve snaze pomoci rodině minimalizuje své potřeby (Marsh, 2011). Dcera neví, co může čekat a kdy nastane nějaký problém. To u ní může vyvolat pocity úzkosti. Očekávání, že na otce není spolehnoutí, pak může vztáhnout na ostatní muže. Pokud i přes svou vzniklou emoční nedostupnost připustí nějaký hlubší partnerský vztah, může mít stále pečovatelské tendence a žít v obavách a strachu, že ji milovaná osoba opustí (Rosenthal, 2018).

9.2 Otec závislý na návykových látkách

Tito otcové se snadno rozčílí a mohou být verbálně či fyzicky agresivní. Děti těchto otců často trpí tím, že si myslí, že za otcovu závislost mohou ony a že by se o něj měly nějakým způsobem starat a být za něj zodpovědné. Podobně jako v příkladu duševně nemocného otce rodina neví, co může očekávat a jsou přítomny pocity úzkosti a frustrace. Manželka opět vynakládá značné množství energie na závislého otce a dítě tak může pociťovat nedostatečný zájem, bezmoc a zmatek.

Jak popisuje Rosenhal (2018), dospělé dcery díky těmto zkušenostem z dětství vykazují předvídatelné vzorce chování – například jsou z domova zvyklé, že naplánované události se nakonec kvůli okolnostem nekonají a díky tomu mohou mít samy problém s plněním úkolů, a to pak může mít vliv na jejich studijní či pracovní výkon.

Dále pak mohou mít problém s pravdomluvností, protože u nich doma se často věci neříkaly nebo se zatajovaly před ostatními, čímž rodinní příslušníci dávají průchod vzniku tzv. *sdílené závislosti* (Nešpor, 2007).

9.3 Týrající, zneužívající otec

Tato skupina otců nejen že nedokázala svým dcerám poskytnout to, co potřebovaly, navíc se chovali záměrně takovým způsobem, který dívkám uškodil. Otcové své dcery napadali verbálně, fyzicky nebo sexuálně. Bez ohledu na podobu útoku jsou tyto zážitky traumatizující a dcera si je ponese po zbytek života s následky (Rosenthal, 2018). Dívky, kterým bylo takto ublíženo, mají sklon k úzkostem a fobiím. Dívka se může chovat přehnaně laskavě ze zvyku vyhovět agresivnímu otci v jeho požadavcích.

Může být zamlklá, protože se s tím nemůže nikomu svěřit, ve škole se mohou vyskytovat problémy a špatné studijní výsledky, může se izolovat od ostatních. V dospělosti tyto dívky mohou trpět celou škálou potíží – neschopností navazovat blízké vztahy, problémy se sexualitou, mohou se vyskytnout i problémy s příjmem potravy, které vyskytují častěji než u jiných žen, užívání návykových látek, posttraumatická stresová porucha⁵, sebevražedné sklony atp. (Hronová, 2007).

---

⁵ **Posttraumatická stresová porucha** (F43.1) vzniká jako odpověď na stresující událost. Nemocnému se znovu ožívají vzpomínky na trauma například při spánku, straní se lidem a je „emočně otupělý“, mohou ji doprovázet úzkosti a deprese. (MKN-10)

Dále se vedle psychických následků objevují i následky fyzické, které jsou způsobeny agresivním chováním – zlomeniny, modřiny, potraty, trvalá poškození zdraví. Mnohdy se dívky o tom, co se děje, stydí mluvit a bojí se vyhledat odbornou pomoc. (Papežová, 2016).

9.4 Nepřítomný otec

V této poslední skupině otců, kterou zmíním, jsou otcové, kteří svým dcerám neubližují pro jejich psychické problémy, nýbrž pro to, že jsou doslova nepřítomní a neplní rodičovskou roli. Sarah Rosenthal (2018) do této kategorie řadí otce, kteří zesnuli, opustili rodinu nebo nedokázali se svými dcerami po rozvodu udržovat vztah a ty, kteří se svým dítětem tráví příliš krátký nebo žádný společný čas. Těmto dcerám chybí mužský vzor.

Může se stát, že si dcera nevědomě vytvoří naprosto nerealistickou až zidealizovanou představu o tom, jaký by muž měl být. Její dětskou fantazii o otci může vztáhnout na ostatní muže. To ji může velmi ovlivnit v budoucím životě, kdy bude hledat muže, který odpovídá jejím představám z dětství (Rosenthal 2018). Za odchod otce se může vinit a pociťovat ho jako vlastní selhání. Díky možné nízké sebedůvěře, se může stát, že ve vztahu, který později naváže, bude potřebovat neustálé ujišťování o její hodnotě a o lásce partnera, protože se bude bát opuštění.

„Sebedůvěra a otcovská láska spolu velice úzce souvisejí“ (Leman, 2018)

Výzkumy prokázaly⁶, že otcova bezpodmínečná pozornost souvisí s dceřinou sebedůvěrou, zatímco matčina pozornost má jen nízký dopad na sebedůvěru dívky. Kevin Leman (2018) zmiňuje důležitost přítomnosti otce při výchově dcery při vytvoření její ženské identity, pocitu, že je přijímána a schopna stanovit si životní cíle.

„Otcové, kteří podceňují výchovu, by si měli uvědomit, že svým dětem citově i vztahově ubližují.

---

⁶ Výzkum prováděný Dr. Lennart Forsmanem v r. 1989: „Parent-child Gender Interaction in the Relation Between Retrospective Self-Reports on Parental Love and Current Self-esteem“, *Scandinavian Journal of Psychology*.

10 PRAKTICKÁ ČÁST

10.1 Cíl výzkumného šetření

Ve výzkumné části své práce jsem se zaměřila na dívky, které zažily rozvod rodičů a zůstaly v péči matky. Cílem mého šetření je zjistit, jak subjektivně tuto situaci dívky prožívaly a co pro ně odchod otce znamená. Chci proniknout více do hloubky prožívání jejich životních příběhů, pokusit se porozumět jejich situaci a názorům, které si díky této prožité zkušenosti utvořily. Dále mne zajímá, zda a popřípadě jak, se rozvodem a odchodem otce změnil vztah mezi ním a dcerou.

10.2 Vlastní předporozumění zkoumané problematice

Toto téma mě oslovuje pro mou vlastní zkušenost s rozvodem rodičů a odchodem otce od rodiny. Zajímalo mne, jak tuto událost vnímají další dívky, které situaci prožily a nakolik je tato událost zásadní v jejich životech. Vzhledem k tomu, že se dnes rozpadá téměř každé druhé manželství a rozvod tedy není ničím neobvyklým, pro mne bylo překvapující, že nalézt kvalitní a aktuální zdroje, zabývající se tématem vztahu otce a dcery a jeho případné proměny, v důsledku rozvodu rodičů, nebylo zrovna lehké.

Po celou dobu tvorby práce jsem si byla vědoma možného zkreslení v důsledku vlastní zkušenosti, a proto jsem se snažila co nejvíce oprostit od emocí a vlastního prožívání, a naladit se pouze na příběhy respondentek, pro zcela správné pochopení jejich pohledu na situaci.

10.3 Metoda výzkumného šetření

Pro to, abych co nejvíce do hloubky přiblížila prožívání a význam, který dívky přikládají odchodu otce od rodiny, jsem zvolila jednu z forem kvalitativního výzkumného šetření – Interpretativní fenomenologickou analýzu (*Interpretative Phenomenological analysis*, dále jen IPA). Metoda prozkoumává subjektivní vnímání událostí v určitém času a prostoru a je používána pro zobrazení originality vnímání světa jednotlivých lidí, protože každý člověk může tutéž zkušenost vnímat naprosto v odlišném světle. Díky zažité zkušenosti odchodu otce od rodiny si uvědomuji možné zkreslení výzkumného šetření, a pro jeho neovlivněný průběh se snažím oddělit své subjektivní prožívání a postoj k věci. Předem sestavená osnova otázek s možností jejich úpravy v průběhu rozhovoru umožňuje probandovi nejen popis řady životních událostí, ale především jejich uvědomění, význam a důsledky v jeho životě. (Čermák, et al., 2013)

10.4 Výzkumný vzorek, sběr dat

Cílovou skupinou, kterou jsem si pro svůj výzkum zvolila jsou respondentky, které se pohybují ve věkové kategorii 18-26 let a odchod otce od rodiny zažily po 15. roku života. Toto věkové rozpětí jsem si vybrala, protože si myslím, že v tomto období už si je dítě více vědomé interakcí, které se v rodině dějí, mají na věci svůj pohled a názor, a nejsou tolik ovlivnitelné rodičem, se kterým po rozvodu zůstaly. Také jsem chtěla, aby si pamatovaly, jak tuto situaci vnímaly a prožívaly dokázaly mi ji co nejpřesněji popsat. Pro flexibilitu práce jsem rozhovory prováděla polostrukturovanou formou. Celkem byly uskutečněny čtyři rozhovory s dívkami, kterým nevadilo otevřít toto velmi osobní téma a zodpovědět na mé otázky, které se mohly v průběhu rozhovoru lehce pozměnit v rámci vyprávění dívek.

Okruhy otázek:

- Jak respondentka prožívala odchod otce od rodiny?
- Jak vypadal vztah rodičů před rozvodem?
- Jak se změnil respondentky vztah s otcem po rozvodu?
- Co respondentka v nelehké situaci potřebovala?
- Pozoruje u sebe respondentka nějaké důsledky rozvodu?

10.5 Etika

Všechny dívky, jež souhlasily s účastí na výzkumném rozhovoru, byly obeznámeny s průběhem, okolnostmi a záměrem, pro který tato bakalářská práce vznikla. Rozhovor s probandy jsem uskutečnila vždy na klidném místě, kde nás nerušily okolní vlivy a za jejich souhlasu jsem rozhovor nahrávala na diktafon a následně přepisovala do textové formy, kterou příkládám do kapitoly příloh. Pro zachování soukromí a anonymity budou jména samotných dívek a dalších jmen, která zmíní, v práci zcela jinak označena, aby případný čtenář nemohl konkrétní dívky poznat. Všechny dívky podepsaly informativní souhlas, jehož sdělení je přiloženo taktéž v přílohách.

Dívky budou označeny písmeny A-D.

10.6 Analýza rozhovorů

Témata, která jsem vybrala jako nejzásadnější, jsou doložena citací respondentek. Pro dohledání úryvku v rozhovoru, odkazuji značením R (rozhovor)+ označení respondentky písmenem (například A) + číslo stránky a řádku, na které se přepis rozhovoru nachází.

Celé rozhovory jsou v písemné formě k nalezení v přílohách.

Témata plynoucí z rozhovoru A

Téma A1: Přání odchodu otce od rodiny

Respondentka už dlouhou dobu před rozvodem cítila, že manželství jejich rodičů není ideální a přála si pro dobro obou rodičů i celé rodiny, aby se rozešli. Pochází z katolické rodiny, která se velmi striktně drží pravidel. Pro víru se její rodiče snažili spolu vycházet a rodinu nerozbít. Respondentka dlouhá léta viděla, že matka potlačuje sebe sama a respektuje otce, který si podle respondentky doma utvářel na základě víry „umělou autoritu“. Další matčinou obavou byl finanční tlak, jelikož rodinu zajišťoval pouze otec a ona byla bez příjmu.

„...máma se hrozně potlačovala a táta chtěl pořád nějaký respekt, ale neměl na čem ho postavit, byl taková umělá autorita, na základě toho že jsme byli taková tradičně-katolická rodina. Já si myslím, že kdyby tam nebylo to křesťanství a ta norma toho, že je manželství něco naprosto posvátného, tak že by byli od sebe už dávno předtím.“ (RA1. 14-18)

„...pamatuju si poslední dva nebo tři roky, my jsme tři sourozenci, kdy jsme přemlouvali mámu a vlastně oba rodiče, aby od sebe šli prostě. Dělali jsme na ně fakt tlaky, protože jsme viděli, že je to fakt destruktivní, že to poznamenává všechny negativně...“
(RA1.25-28)

Téma A2: Těžké období

Poslední kapkou podle respondentky byla jedna z dalších nevěr otce, kdy to vypadalo na poměrně vážný vztah s milenkou. Respondentka dále mluví o období, kdy už rodiče byli rozhodnutí jít opravdu od sebe, ale stále ještě sdíleli jeden byt, než si otec našel nové bydlení. Toto období popisuje jako psychicky velmi náročné. Matka si dle jejích slov neuměla vytvořit vztah a pozici k otci, který by odpovídal nové situaci, kdy už spolu rodiče netvoří pár. Dále vypráví, že ve fázi, kdy se schylovalo k odchodu otce, se ukazovaly negativní charakterové vlastnosti rodičů.

„...vždycky se to nějak ukončilo, ale tady to už bylo že se fakt zamiloval a máma se rozhodla že je to už poslední kapka a podala žádost na rozvodové řízení a pak se to táhlo. Pak byl hrozně těžkej rok v tom, že táta byl pořád doma a pořád tam bydleli spolu v jedné domácnosti, a to bylo takové psycho, jako vztahové psycho. Prostě, že máma si pořád nebyla schopná udržet hranice nebo často přepadávala do nějakých stereotypů.“
(RA1. 35-40)

Téma A3: *Otcova hodnota klesla*

„...všechno bylo takové vyhrocené, že lezli ty nejhorší emoce, situace. Hodně jako o majetek se hádali, hlavně táta. Charakterově hodně klesnul v mejch očích.“ (RA2. 44-46)
“...táta byl fakt, prostě, jak se choval, to bylo fakt dost špatný a máma byla pevná a nedělala žádný sviňárny. Tak tam jsem dokázala vidět, že ten táta se ukazuje v dost negativním světle, takže nejen, že by byl špatný i v tom vztahu, ale jako celkově.“
(RA5. 193-197)

Téma A4: *Táta si promítal mámu do mě*

Respondentka má pocit, že po tom, co se rodiče rozhodli pro rozvod v ní otec nějakým způsobem spatřoval matku. Popisuje, že s matkou měly mezi sebou moc hezký vztah a to, co otec během rodinného soužití dělal, ho stavělo do špatného světla. Na jedné straně stál otec a proti němu celý zbytek rodiny. Respondentka si je vědoma toho, že v té době neměla dostatečný nadhled, a že oba rodiče nesou určitý podíl za vzniklou situaci. Díky otcově milence má pocit, že se jejich vztah zlepšil.

„...já měla dost jako pocit, že si promítá do mě mámu, a to bylo příšerný prostě. My měly s mámou vždycky dobrej vztah, až jako výjimečně dobrej, že jsme byly fakt hrozně blízko vnitřně a on tam byl jako ta černá ovce, co dělá nejhorší zlo. A zpětně taky vidím, že jsem neměla, ani jsem nemohla mít nadhled nad tu situaci a že nás házel do jednoho pytle s ní. A to poškozovalo vztah mezi mnou a tátou, nemohl být reálnej. Já jsem pak cítila, že je máma v jeho očích, že je měl zalepené prostě... A tou milenkou se prostě konečně stalo to, že ten náš vztah začal být víc jako dcera-otec, bez stínu té mojí maminky.“
(RA2. 52-60)

Téma A5: Nečekané zlepšení vztahu s otcem

Respondentka mluví o přejatých názorech a postojích od její matky, od kterých se později byla schopná oddělit. Její vztah s otcem se díky tomu postupem času zlepšoval a stával se osobnější, pocítovala ale nedůvěru pramenící z náhlého otcova zájmu o ní, o který celé dospívání usilovala, ale nedostalo se jí ho. Přemýšlí nad tím, zda za tím nemůže stát její úspěch (nezmínila konkrétně). Přijde jí to „na hlavu postavený“.

„...Na něj prostě dopadalo že je nevěrejn a tyhle věci a já byla ráda, že už jsem osobnost sama za sebe a tím se to vlastně s tátou vyjasnilo, oddělilo. (RA2. 65-67)

“ A pak v tom období, jak to začalo být lepší a víc jako osobní ten vztah, tak jsem se pořád dostávala do takových stavů, že jsem si nesla postoje, které měla máma celou dobu, takovou jako nedůvěru v jeho emoce, že má o mně najednou zájem... Začal na mě být najednou totiž strašně hodnej, vlastně se začal chovat tak, jak jsem si vždycky přála, aby to dělal v mém dospívání, což se vlastně nedělo. A připadalo mi to nedůvěryhodný“ (RA2. 68-73)

„Až teď, když jsem navzdory tomu si to vybojovala, se tím chlubí. Připadalo mi to úplně na hlavu postavený a vlastně mi to nebylo vůbec příjemný, že teď je hrdej, i když jsem po tom celou dobu toužila...“ (RA2. 77-80)

Téma A6: Dokázali jsme k sobě být upřímní

Respondentka našla odvahu být k otci zcela otevřená a mluvit o výše zmíněné nedůvěře. Otec ji vyslechl a dokázal přijmout její silná slova. Díky tomu pocítila úlevu.

„Ale co bylo dobrý, že jsme k sobě dokázali bejt dost upřímný. Ani jsem mu nevěřila, že je mu líto, že litoval, že nebyl dobrej táta, že zpytoval svědomí, že prostě, nebyl dobrej táta. Nechal si říct všechno co mě trápilo, a i jako zvládal to, že mu fakt nevěřím. A najednou mi bylo fakt dobře.“ (RA2. 81-84)

Téma A7: Otcovo transformační období

Respondentka líčí proces změny, který u otce nastal v období, kdy odešel od rodiny a nebyl ani s novou partnerkou, protože se rozešli. Byl sám a začal mít lepší náhled do minulosti, a především na sebe samého. Podle respondentky její otec vidí chyby, kterých se dříve dopustil a snaží se je napravit. Vidí snahu otce o ni pečovat a dávat jí to, co jí dříve chybělo. Přijmout jeho změnu ve vztahu k ní jí určitý čas trvalo, protože si nedokázala vůbec představit, že by toho otec mohl být schopný. Rozvod respondentka vnímá jako velmi pozitivní událost, jež obrátila její vztah s otcem k dobrému.

„...takže si prošel těžkým obdobím a tím pádem měl mnohem lepší náhled do minulosti. Řekla bych že díky tomu se dost jako uviděl a vyrostl. Je mnohem víc sám sebou a šáhl si na sebe mnohem víc do hloubky. Vidím v něm, že je mnohem víc reálnější, pracuje se sebou, vidí svoje chyby...“ (RA3. 94-98)

„Takže vidím fakt opakující a opakující se snahu o mě pečovat a dávat mi to, co mi chybělo a já si to konečně začínám užívat a věřit tomu.“ (RA3. 103-104)

Téma A8: Role kamarádky nebo dcery?

Respondentka vypráví zkušenost z nedávné doby, kdy se před ní otec uvolnil podle ní až moc a chtěl s ní hovořit o jeho trápení s ostatními ženami, kdy ji sděloval až intimní detaily. To respondentku vyvedlo z míry, byla zmatená a nevěděla, jakou v tu chvíli vlastně zastává roli. Opět k němu dokázala být upřímná a říct, co otec dělá špatně.

„...on se mi začal svěřovat s trápením s nějakýma ženami, které má a někdy i intimní detaily prostě jako, vytahoval a já nevěděla, jakou mám roli. Jestli jsem jako kamarádka nebo dcera...“ (RA3. 108-110)

„A tak jsem mu to řekla všechno a on si to pak taky uvědomil a od té chvíle je opatrnější, takže když mu nastíním, že cokoli dělá špatně, tak se na to snaží reagovat a fakt jako to dělá a tím se ta moje důvěra posiluje.“ (RA3. 112-115)

Téma A9: Tendence umět se o sebe postarat sama

Respondentka mluví o tom, že jí otec nikdy nebyl dobrým vzorem v úspěchu. Sama si tím vysvětluje, proč nejspíš na sebe klade vysoké požadavky. Nechce být závislá na muži ani na nikom jiném. Představou „ideálního“ otce vidí někoho, na koho by mohla být hrdá. Zmiňuje reprezentativní místo, kariéru. To jí u otce chybí.

„...pro mě táta nebyl nikdy vzorem muže, co něco dokázal. Mám pocit, jestli si to náhodou nekompenzuju sama na sobě, protože na sebe vyvíjím enormní tlak, mám na sebe opravdu velké požadavky...“ (RA4. 152-154)

...to si představuju, že by ten ideální otec pro mě měl mít. Nějakou tu kariéru, nějaké reprezentativní místo, že bych na něj já mohla být hrdá, a ne on na moje úspěchy.“ (RA4. 159-161)

„...mám velkou tendenci se o sebe umět postarat sama, hlavně abych se nevystavovala závislosti na muži, na nikom vlastně.“ (RA4. 163-165)

Téma A10: Problém s proječováním potřeb a emocí

Respondentka mluví o tom, že u sebe pozoruje určité reakce v různých situacích, které si plně uvědomuje, ale zároveň dodává, že ji nejsou vlastní. To si vysvětluje společným soužitím v nefunkční rodině. U matky celý život viděla, že se nedokázala postavit sama za sebe a často se podřizovala. Z rozhovoru jsem pochopila, že to od matky respondentka přebírala, ale nyní už je schopná vyjádření svých pocitů, obrany a ochrany jejích hranic. U otce zase zažívala pocit nedostatečného živení rodiny a společně s nefunkčním vztahem rodičů to v respondentce zanechává nedůvěru v partnerovy schopnosti.

„...projevování potřeb a projevování negativních emocí. To vím, že celkově si nesu.“ (RA6. 224-225)

„najednou je ve mně, řekla bych, že zdravá agresivita ubránit se, ochránit svoje hranice.“ (RA6. 227-228)

„Cítím, že negativní vztah v tom manželství, pořád ve mně zanechává zrnko nedůvěry, a i to, že táta nebyl schopný se o tu rodinu nějak postarat, tak i tyhle věci bych řekla, že si v sobě nesu.“ (RA6. 215-218)

Témata plynoucí z rozhovoru B

Téma B1: *Bezkonfliktní vztah rodičů, později uvědomělá vyhořelost*

Respondentce B bylo 16 let a studovala první ročník gymnázia, když prožívala rozchod rodičů. Vztah rodičů popisuje jako nekonfliktní, klidný, všechno jí přišlo normální. Neviděla, že je něco špatně. Při zpětném hodnocení však přemýšlí nad tím, že ve vztahu rodičů necítila lásku a neviděla rodiče sdílet společný čas. Podle ní spolu rodiče neuměli komunikovat a řešit problémy, které nastaly.

„...Byl velmi chladný, nebyl láskyplný. Přišlo mi, že se od sebe vzdalovali, já si to v té době neuvědomovala, protože jsem v tom žila, ale teď zpětně vidím, že ten vztah byl vyhořelej.“ (RB1. 15-17)

Já jsem to neviděla, že je tam něco špatně, oni se nehádali, neměli žádný konflikty, právě že to bylo takový klidný, nic nenasvědčovalo tomu, že by se chtěli rozvést. Přišlo mi to normální a v pořádku...“ (RB1. 20-22)

Téma B2: *Šok z toho, že chce otec od rodiny odejít*

Respondentky otec přišel s návrhem rozvodu se slovy, že o jeho odchodu uvažuje již 5 let, kdy si uvědomoval jeho nespokojenost. Kvůli dětem odchod odkládal, chodil na terapie a v neposlední řadě si našel novou ženu, za doby, kdy ještě žil s rodinou respondentky. Respondentka popisuje vzniklou situaci jako velký šok, netušila, že je to opravdu tak vážné. Co pro ni bylo těžší, než samotný rozvod bylo období po něm.

„Byl to hroznej šok. Já to nechápala, bylo mi z toho špatně. Horší, než samotnej rozvod bylo ale to, co následovalo po tom, to bylo víc stresující. Mám pocit, že se mi zbořily moje sny a šok z toho, že vlastně žiju ve lži, bylo to překvapení v negativním smyslu...“ (RB1-2. 31-34)

Téma B3: Bez podpory matky a kamarádů

Respondentka v době odchodu otce necítila podporu od matky, což označuje jako samozřejmé, protože matka sama se se situací potřebovala vypořádat. Také zmiňuje nepochopení od přátel, kteří nevěděli, jak respondentce pomoci. Situaci řešila se svou sestrou, se kterou se vzájemně podporovaly. Důležité pro ni bylo, aby to zvládli ostatní členové rodiny.

„Jen se ségrou jsme se podporovaly navzájem, protože v mámě jsem podporu neměla, což bylo samozřejmý. Ona na tom sama chudák byla nejhůř, sama potřebovala pomoct, což je jasný. Hodně jsem se setkávala s nepochopením.“ (RB2. 36-39)

„...Od přátel. Chtěli mi pomoct, ale nevěděli jak, jak mě mají podpořit.“ (RB2. 41)
„...takže jsem to musela nějak zvládnout sama. Nejdůležitější pro mě bylo to, když se s tím srovnali ostatní členi rodiny.“ (RB 2. 45-47)

Téma B4: Domácí atmosféra a strach z toho, co přijde

Respondentka po odchodu otce zažívala nepříjemnou domácí atmosféru. Mluví o špatném psychickém stavu matky, která docházela na terapii a měla podporu kamarádek. Dále Respondentka mluví o strachu, že přijde nějaká další rána. Nebála se o matku, protože věděla, že to zvládne.

„...máma na tom byla psychicky špatně. Chvíli líp, chvíli hůř. Myslím, že pro dítě je nejhorší vidět maminku brečet, takže ta atmosféra nebyla příznivá.“ (RB2. 53-54)
„Největší strach jsem měla z toho, co zase přijde. Zase nějaká rána a všechno se sesype.“ (RB2. 58-59)

Téma B5: Zlepšení vztahu s otcem a přání větší blízkosti

Respondentka nyní vnímá přínos rozvodu v tom, že se zlepšil její vztah s otcem. Popisuje ho jako chytrého, hodného, avšak mu schází empatie. Často mu musí věci vysvětlovat. Jeho nespokojenost ve vztahu s matkou neřešil, to respondentka nazývá jako zbabělé. Oba

respondentčini rodiče jsou výkonově zaměřeni, proto popisuje úlevu v tom, že je na její výkon tlačeno už jen ze strany matky. Respondentce otec nechybí a ráda ho jednou za čas vidí. Od otce cítí jeho zájem a oceňuje to, že pro něj rodina vždy byla na prvním místě. Mrzí ji, že už není ta „tatínkova holčička“ a že se s ním nedá trávit moc času. To, jak celou situaci vnímala mu dokázala říct až po letech.

„Teď to vidím tak, že je dobře že táta odešel, i když je to smutný. Myslím, že se ten vztah mezi námi zlepšil...“ (RB2.62-63)

„...táta je hrozně specifickéj člověk – on je hrozně chytrý a hodný člověk, ale nemá empatii, takže mu musím furt něco vysvětlovat, co dělá třeba špatně.“ (RB2.63-65)

„Myslím, že je táta trochu zbabělec. V tom smyslu, že když se mu něco nelíbilo, mohl to říct.“ (RB4.118-119)

„Ten vztah se změnil asi v tom, že mi nějak extra nechybí, jako mám ho ráda a ráda ho vidím. Co mě mrzí, že jsem si uvědomila, že se ten čas s tátou nedá nějak trávit. Nejsem ta „tatínkova holčička“. On nás má rád, zajímá se o nás se ségrou, víme že tu pro nás je.“ (RB3.70-72)

„...ať už je situace jakákoli, rodina je pro něj vždycky na prvním místě...“ (RB3.73-74)

Téma B6: Zlepšení vztahu s matkou

Respondentka mluví i o zlepšení vztahu s matkou. Popisuje ji jako otevřenější, vřelejší, víc projevuje lásku a fyzický kontakt.

„Víc se o nás se ségrou zajímá a je taková víc vřelá a otevřená. Lásku jsem od ní cítila vždycky, ale dneska ji projevuje víc. (RB3.83-84)

Téma B7: Nečekaná překvapení a šoky

Respondentka mluví o velmi silných negativních zážitcích, které se udály v době po rozvodu. Jako první zmiňuje oznámení a jeho způsob, proběhlého sňatku s otcovou manželkou. Jako další uvádí otcovo chování před respondentkou, kdy před ní mluvil o jeho nové ženě. Nechápal, jak moc to je respondentce nepříjemné a jak jí to uráželo.

„...horší třeba byly ty nečekaný překvapení a šoky.“ (RB4.111)

„...šok byl, že si tu ženu vzal dřív, a ještě to oznámil takovým způsobem, že mi v autě za jízdy ukázal ruku s prstýnkem, že se oženil. Ségře to zavolal do telefonu a mámě to oznámil mailem.“ (RB4.113-116)

Téma B8: Vztah k otcově nové přítelkyni

„Třeba vzpomínám si, jak byl do té ženy hrozně zamilovanej. Já třeba o ní nechci slyšet. On telefonoval, říkali si takový ty zamilovaný kecy žejo a mně se z toho dělalo zle, musela jsem si dát do uší sluchátka a poslouchat hudbu... A říkal jí třeba broučku a mě to hrozně uráželo, že já jsem jeho brouček žejo, tak mně tak říkej, ne jí.“ (RB4.120-125)

Téma B9: Otcova tendence obhajovat si, proč rodinu opustil

Respondentka dále mluví o častém otcově ujišťování, že neudělal chybu, když od rodiny odešel, když už obě děvčata dospívala. Vysvětluje mu, že taková zkušenost není dobrá pro dítě v žádném věku.

„Pořád má tendenci obhajovat si, proč nás opustil, ale myslím, že mu dodnes na nás záleží.“ (RB4.140-141)

„...myslím, že se potřeboval ujistit v tom, že neudělal takovou chybu, že přeci už jsme se ségrou byly velký... no a já mu dost oponovala, přece taková zkušenost je negativní pro dítě v jakémkoli věku.“ (RB4-5.142-145)

Téma B10: Negativní postoj k mužům

Respondentka si po prožité zkušenosti vytvořila poměrně negativní postoj k mužům. Měla pocit, že se na muže nemůže spolehnout a že se nikdy nechce vdávat a tvořit závazky. Nevěřila v lásku na celý život, a to u ní přetrvává do teď. Ze zkušenosti od rodičů chce s partnerem především komunikovat a pečovat o vztah, aby nevyhořel zbytečně a stát si více za svým – umět se prosadit. Dále si od partnera představuje podporu a společné zájmy.

„Měla jsem přítele a tím, jak táta odešel a zbořily se mi mé sny, žila jsem v domnění, že se nevzdám a postoj, že se na chlapa nikdy nemůžu spolehnout. Celkově negativní postoj k mužům, tak to třeba vnímám. Nevěřila jsem, že láska může vydržet do konce života, to si myslím do teď... Chci mít rodinu i děti, to jo. Ale třeba jsem se nechtěla vdávat, mít závazky.“ (RB5.158-162)

„Dneska se to hodně změnilo, svatbu bych i chtěla, myslím že ten rituál spojení je důležitý.“ (RB5.168-169)

„Poučila jsem se v tom, že si nedělám žádné iluze na lásku, se kterou strávím čas až do mého stáří a co bych chtěla je především udržovat komunikaci s ním.“ (RB5.170-172)

„Bojím se, aby ten vztah jako nevyhnil úplně zbytečně, abychom neztratili společnou cestu a taky se nechci tolik podřizovat tomu partnerovi, to si myslím že máma udělala velkou chybu – že si neuměla prosadit tu svou, no.“ (RB6.179-181)

Témata plynoucí z rozhovoru C

Téma C1: *Potřeba otce a jeho lásky*

Respondentka zažila rozvod rodičů ve věku kolem 14 let. Důvod rozchodu vidí v tom, že už dlouho rodiče nefungovali jako manželský pár, přesto ale sdíleli společný byt. Popisuje, že spolu rodiče netrávili volný čas, každý měl doma svou místnost, nesdíleli zájmy, každý byl podle respondentky jiný. Přesto měla, a stále má, otce ráda a je jí líto, že se rodiče nepokusili na vztahu společně pracovat. Matka respondentky se u dcery potřebovala stále ujistovat, že bude lepší, když otec odejde. Takový názor respondentka nesdílela. Jak sama říká, nechtěla se otce vzdát, stále měla potřebu ho mít v blízkosti, když vyrůstala, prožívala s ním krásné dětství. Respondentka vypráví, že se vnímala jako „tatínkova holčička“. V době, kdy odcházel, potřebovala vědět, že se jejich vztah nepokazí. Potřebovala cítit tátovu lásku.

„Když jsem říkala, že mě to mrzí, že mám tátu ráda, protože přeci jen jsem tátu ve 14 letech pořád potřebovala, tak to nechtěla slyšet, to se naštvála. Chtěla slyšet jen to, že je to dobře a že jsem na její straně.“ (RC1.18-21)

„...máma byla rozhodnutá a vyloženě ode mě chtěla slyšet, že mi to nevádí, ať jde táta pryč... já jsem to sama viděla, že to neklapalo, ale nechtěla jsem se táty vzdát.“ (RC1.23-25)

„Potřebovala jsem cejtít tu tátovu lásku. Byli jsme si hodně moc blízký, třeba táta s bráchou si tak blízký nebyli a já jsem byla ta tátova holčička, dcerunka, to jsem byla přesně já. Táta dělal všechno, co mi na očích viděl. V té době, co odcházel, jsem potřebovala vědět, že se ten vztah mezi náma nezkaží.“ (RC4-5. 169-173)

Téma C2: *Otec oporou*

Respondentka líčí svůj vztah s otcem jako pěkný. Říká, že si jsou s otcem velmi podobní. Celé dětství se jí hodně věnoval, vedl ji ke sportu, podporoval ji. I přesto, že svého volného času moc neměl, byl tam pro ni – toho si respondentka váží.

„My jsme si s tátou hodně podobný, i po stránce našich zájmů. Jezdil se mnou a bráchou celé dětství na turnaje, které byly každý víkend a byl velkou podporou. Moc volného času sám pro sebe neměl, tak to od něj беру jako něco hezkého, co pro nás dělal.“

(RC1.30-33)

Téma C3: Pomlouvání rodičů bez náhledu pravdy

Jednou z věcí, která mne při rozhovoru s dívkami zajímala byla, jestli se rozvod rodičů nějakým způsobem odrazil na jejich škole či zájmech. Respondentka C povídá o zážitcích ze sportovního klubu, kam celé dětství chodila. Lidi se tam navzájem znali a před respondentkou mluvili o jejích rodičích, přitom nevěděli, jaká je situace doopravdy. V respondentce to dokázalo tolik znepríjemnit prostředí, že se sportem skončila.

„...z jedné strany pomluvy na tátu a z druhé na mámu. Říkali to normálně přede mnou, přitom ani nevěděli, jak ta situace u nás doopravdy vypadá, takže to bylo takový... bylo mi to hrozně nepříjemný a myslím že to, jak nepříjemný prostředí mi tam tím dokázali vytvořit byl jeden z hlavních důvodů, proč jsem s tím záhy přestala...“ (RC2.45-49)

Téma C4: Stesk po otci a pocit, že se vzdalují

Respondentka vypráví o období krátce po tom, co se otec odstěhoval. Když chodívala ze školy domů, byla zvyklá na to, že tam otec bude, že spolu budou vařit, koukat se na televizi atp. Když už tam otec nebyl, bylo jí po něm smutno, po večer často plakala steskem. Od doby, co se odstěhoval si začali být cizí a je pro ni složité najít nějaká společná témata k hovoru. Když se jednou za čas setkají, mluví jen o hezkých věcech. Má pocit, že se otec vyhýbá nepříjemným, negativním tématům a tím se jí vzdaluje.

„Když jsem chodívala ze školy odpoledne domů a táta tam vždycky byl, povídali jsme si, společně jsme večereli, on často vařil, koukali jsme spolu na telku a teď jsem přišla domů a tam nikdo. Byla jsem z toho hrozně smutná, několik měsíců jsem byla fakt nešťastná, i jsem hodně brečela po večerech, že mi táta chybí.“ (RC2.58-62)

„Když se vidíme jednou do měsíce na oběd, tak to asi ani nemůže být jinak... už si pomalu nemáme ani co říct, je to divný, že už necítím, že bych měla tátu.“ (RC2.67-69)

„Už vůbec neřešíme ty běžný situace, co se řešily doma, ale ani žádný hádky,

nedorozumění, řešíme hlavně ty hezký věci. Děláme, že všechno je sluníčkový, dobrý. Chce řešit jenom ty hezký věci, a když jsou už právě nějaký neshody, tak se tomu chce vyhýbat a nechce to řešit.“ (RC2.73-76)

„Přece nejsou jen světlý okamžiky a musí se řešit i to špatný, tím se mi vzdaluje...“.
(RC2.79-80)

Téma C5: Pomlouvání otce ze strany matky

Respondentka stále žije v domácnosti s matkou, která si sama přála rozvod, protože si už v období před rozvodem našla jiného partnera. Nyní otce respondentky stále kritizuje a nemluví o něm hezky. Reakce matky dceru rozčilují, nechápe je. Jako možný důvod matčina chování shledává v tom, že za doby, kdy byl otec s rodinou respondentky, neměli tolik financí a možností, jako má otec teď. Díky chování matky s ní respondentka nechce trávit moc času, protože očekává, že budou hovořit o otci, a to většinou vede ke konfliktu. Respondentka otce oceňuje v tom, že dokáže živit dvě rodiny.

„...je doma těžký od mámy poslouchat, jakej je táta idiot, jakej je špatnej. Je žárlivá úplně bezdůvodně...“ (RC3.96-97)

„Místo toho, aby byla ráda, že je táta šťastnej, tak jenom žárlí, úplně zbytečně.“
(RC3.99-100)

„Poslední dobou se s ní moc nevidám, snažím se jí vyhýbat... třeba když řekne, ať si k ní jdu sednout k televizi, tak už vim, že zas bude chtít řešit tátu. A je konflikt. Protože já ho mám ráda, furt je to můj táta, prožila jsem s ním krásný dětství.“ (RC3.121-124)

Téma C7: Snaží se mi dokazovat, že mu nejsem jedno

Respondentka cítí, že otec nedělá nic špatně. Chápe, že v krátkém čase, kdy se vidí, se chce bavit jen o hezkých věcech. Má pocit, že když je s ním, je tam pro ni, snaží se jí vyhovět a porozumět. Ví, že jí má rád.

„...v tu chvíli, kdy sedí naproti mně, mám pocit, že je tam opravdu pro mě. Že prostě, snaží se mi vyhovět, porozumět, pomoci. Vidím, že se snaží mi ukázat mi, že mu nejsem jedno, že přes to všechno je tu pro mě a že mě má rád.“ (RC5.201-204)

Téma C8: *Opatrnost ve vztahu*

Ve vztahu s partnerem bude respondentka rozumně uvažovat. Zmiňuje „růžové brýle“, přes které člověk není schopný vidět realitu. Nevadilo by jí být ženou v domácnosti a přála by si, aby s partnerem měli rozdělené role. Chtěla by mít zabezpečenou rodinu a poskytnou dětem kvalitní výchovu.

„...určitě, budu hodně přemýšlet rozumem, než budu v manželství...“ (RC6.227)

„...taky až po několika letech, kdy už člověk nemá ony růžový brejle, se s tím druhým seždat. Když je člověk zamilovanej, nevidí realitu... budu hodně opatrná...“

(RC6. 228-230)

„Taky bych chtěla být žena v domácnosti, vůbec by mi to nevadilo. Když mají oba dva potřebu budovat kariéru, myslím si, že vzhledem k dětem to není dobře, takže mít fakt rozdělený ty role, aby rodina byla zabezpečená a děti kvalitní výchovu...“ (RC6.235-239)

Témata plynoucí z rozhovoru D

Téma D1: *Proměna otce*

Respondentka popisuje vztah rodičů jako pěkný. Nikdy mezi nimi nezpozorovala žádné závažnější problémy, a proto ji ani nikdy nenapadlo, že by rodiče nebyli spolu. Děťství popisuje jako hezké a jednou by si přála mít takovou rodinu, jakou měla ona před odchodem otce v jejích 13 letech. Jako důvod rozvodu respondentka shledává v tom, že se otec celkově změnil. Jeho „odosobnění“ zpozorovala cca půl roku před odchodem. Nikdo v rodině na takovou změnu nebyl připravený a narušil se tak chod domácnosti. Otce vnímala před jeho odchodem jako odtažitého a bez zájmu.

„Mm, změnil celou svoji osobnost, nejen to chování. Nebyla to změna, že by se měnil jeho intelekt, charakter... ale to byla změna prostě celý jeho osobnosti, ne že by se nějak vyvíjel nebo se vzdělával, bylo to fakt jako, mám pocit, že to byla změna celého člověka jako člověka. A už to nebyl on. Vzhledem k tomu, že žijete v domácnosti, kde je to nějak zaběhlý, kde všichni počítají s tím, jak se člověk chová, a pak se člověk takhle změní, tak to pak prostě nefunguje.“ (RD1.11-17)

„Já nevím, jestli měl krizi a potřeboval se změnit, ale určitě se změnil. Nevím, co k tomu vedlo, ale prostě se změnil.“ (RD2. 59-60)

„...najednou byl dost odtažitej, nic ho nezajímalo, všechno jen tak „na oko“, prostě člověk se zeptá, jak se máš a vlastně jeho to vůbec nezajímalo, všechno dělal tak jako automaticky ale prostě už to nebyl on.“ (RD1.28-31)

Téma D2: *Přání úplné rodiny*

„Vzhledem k tomu, že jsem to brala tak, že jsou prostě spolu, tak jsem nad tím ani nepřemejšlela, že by se mohli rozejít. Brala jsem to tak, že teď je to špatný, ale to se zlepší.“ (RD1.35-37)

„Chci to mít tak, jako to měli rodiče předtím. Mít pohodovou rodinu.“ (RD6.207)

Téma D3: *Odchod otce od rodiny a strach co přijde dál*

Respondentka líčí, jak otec oznámil rozhodnutí od rodiny odejít a je z ní cítit nepochopení, které slovy přímo nevyjadřuje. Poté věci nabraly rychlý spád – otec si sbalil věci a byl pryč. Cítila v sobě prázdno, neuměla si představit, jak rodina bude dál fungovat, jaký bude život bez otce celkově. Doufala, že se otec vrátí a učila se životu bez něj. Domácí atmosféra nebyla dobrá.

„Prázdno, člověk neví, co teď bude, neuměl si člověk představit, jak to bude vypadat, ten život se úplně změní, ale pořád běží dál a najednou ten život co jste měli je pryč a vy najednou nevíte, jak to bude vypadat, co se změní, jestli se s tím tátou budete vídat...“ (RD2.43-46)

„Pak jsou to takový malý změny, že si zvyknete, že tam není, přestanete doufat, že se vrátí, začne to nějak pomalu zase fungovat, vytvářet si nově život...“ (RD2.49-50)

„Velká nevědomost, nová situace.“ (RD3.85)

Téma D4: *Ukončení kontaktu s otcem a vztek na něj*

Respondentka se s otcem nechce vídat. Nelíbí se jí, jakým člověkem otec nyní je. Vypráví, že se ze začátku o kontakt otec snažil, což se respondentce zdálo spíš jako „póza“, aby nevypadal špatně. Mnohokrát viděla spíš selhání než opravdovou snahu. To, jakým způsobem rodinu opustil respondentka nepřijímá. Popisuje mi pocity naštvání a uražení. Čekala, že se i nadále bude snažit s ní být, protože ji to sliboval, ale díky jeho osobnostní proměně odešel i od ní.

„...já jsem s ním ukončila kontakt, s tím člověkem nechci mít co dočinění. Nelíbí se mi, jak se chová, už to prostě není on. Je jako nějaká slupka, co vypadá jako on, ale není to on. Mam pocit, že ze začátku se o kontakt i snažil, ale bylo tam hodně takových momentů, kdy jsem viděla velký selhání.“ (RD2.65-69)

„Já jsem asi hlavně byla naštvaná a uražená, že odešel.“ (RD3.95)

„Asi jsem čekala, že se bude snažit s náma bejt, i když odešel, tak furt nám třeba říkal, že odešel jen od mámy, a ne od nás se ségrou, a přitom ale odešel i od nás.“ (RD3.96-98)

„No ale když jsem viděla, jak ho to vůbec nemrzí, nesnaží se nic změnit, nepracuje na našem vztahu, neuvědomuje si nic z toho i když jsem mu to několikrát říkala, tak jsem si

řekla „no, tak čau, tebe prostě v životě nebudu potřebovat, člověk se všechno naučí jinde...“ (RD4.129-133)

Téma D5: *Otec byl vzorem*

Respondentka vzpomíná na „starého“ otce jako na milujícího člověka, který byl hravý, šikovný, uměl i tvrdě pracovat. Byl to pro ni otec, jakého si vždy přála. Nyní ho vnímá jako cizího.

„Pro mě to byl vždycky ten TÁTA (gesto něčeho významného), „koho by sis chtěla vzít? Někoho jako je táta“, prostě takovej ten, co vás miluje, hraje si s váma, ale umí i makat, je šikovnej, zručnej, uměl všechno, prostě takovej ten správňáckej táta.“ (RD3.107-110)
„...mm, cizí člověk. Prostě lepší by bylo, kdyby ten táta, ten náš starej táta, radši umřel, protože to jsem aspoň věděla, že nás má rád. Protože tohle vypadá jako on on, ale vlastně není, má cizí hlas, cizí pohled a říká věci, který se mi vůbec nelíbí...“ (RD3.112-115)

Téma D6: *Přání, aby si otec uvědomil, co způsobil*

Respondentka by chtěla, aby si otec uvědomil, co udělal, jak se zachoval a jak se nadále chová. Projev lítosti nad tím, co způsobil by respondentka vnímala jako důkaz lidskosti, kterou se v něm snaží nalézt. Nikdy od něj neslyšela omluvu. Otce popisuje jako inteligentního, a proto by podle ní měl vědět, jaké následky si jeho chování ponese a umět se s nimi vypořádat.

„Rozhodně nechci, aby se vrátil zpátky ke mně do života, spíš, aby si to fakt uvědomil, co způsobil, alespoň na pár sekund. Protože pro mě vědomí toho, že on teď bude žít s vědomím toho, co udělal a bude to vědět, a bude si to vyčítat a bude toho litovat, to je pro mě asi to nejvíc uspokojující, co by bylo, i když to není hezký, je to pro mě důkaz nějaký lidskosti. Neslyšela jsem od něj nikdy žádnou omluvu, neviděla téměř nikdy žádnou snahu... tak prostě z mého pohledu si to zaslouží.“ (RD4.136-142)

„On všechno tohle ví, nebyl to nikdy hloupej člověk, ale když tohle udělá, měl by taky vědět, jaký následky to ponese a postavit se jim.“ (RD4.144-146)

Téma D7: *Menší respekt k mužům*

Respondentka díky zažité zkušenosti vnímá menší respekt k opačnému pohlaví. Zajímá se o genderové rozdíly a nerovnosti. Snadněji přijímá věci od žen než od mužů.

„...mám menší respekt k mužskému pohlaví. Snadněji přijmu rozkazy od ženy než od muže, hodně si všímám genderových rozdílů...“ (RD5. 186-187)

„Zajímám se o gendrovou nerovnost, feminismus – to si myslím, že bych bez tohohle prožitku nedělala. Vidím rozdíly mezi pohlavím, víc si dávám pozor na to, co mi říká někdo mužského pohlaví.“ (RD5.191-193)

„...nemám problém říct „ne“, dokážu se vzepřít a vnímám to jako změnu k tomu, abychom si byli rovni. Kdyby táta neodešel, asi bych nezastávala takovej postoj.“ (RD5. 194-196)

Téma D8: *Vstřícnost k lidem*

Respondentka se k lidem po své zkušenosti snaží chovat vždy hezky, protože nikdy neví, čím vším si lidé mohou procházet a nabídnout jim pomoc. Dále se snaží zpozorovat, zda a jak se lidé mění a dávat si pozor, aby nepřikládala zdánlivě malý význam důležitým věcem. O co se chce snažit, je především komunikovat s rodinou a nalézat společná řešení problémů.

„...člověk nikdy neví, čím si jiní mohou procházet. Takže se k lidem snažím chovat vždycky hezky, protože vím, že na první pohled vůbec nemusíme vědět, čím si prochází. Ptám se lidí, jak se mají, jsem na lidi milá, snažím se jim ukázat, že tu pro ně jsem a nabídnout pomoc. Mmm, že prostě fakt nevíme, co se kde může díť. Dávám si taky pozor, jak se lidi chovají, jestli se měňej a abych neodmávla nějakou zdánlivou maličkost, která je ale zásadní, ukazuje na něco.“ (RD6.199-204)

„Taky spolu s tou rodinou víc mluvit o tom co se děje a společně se pokusit to řešit.“ (RD6.210-211)

10.7 Společná témata respondentek

Z výzkumného šetření vyplynulo několik společných věcí, které dívky zmínily:

1. Respondentky B, C a D vnímaly odchod otce bolestně.
2. Všechny respondentky zmiňují nějakým způsobem potřebu otce, jeho lásky a zájmu.
3. Podle dívek A a B vedl rozvod k lepšímu a bližšímu vztahu s otcem.
4. V průběhu rozvodu u respondentek A a D klesla otcova hodnota.
5. Situace odchodu otce od rodiny byla šokem pro respondentky B a D.
6. Zaskočeny způsobem oznámení otce o jeho odchodu od rodiny byly respondentky B a D.
7. Respondentky B, C a D se označily za „tatínkovy holčičky“, tím mají na mysli hezký vztah s otcem, od kterého se jim dostávala láska a péče v době před jeho odchodem.
8. Respondentky B, C a D zažívaly v období odchodu otce nepříjemnou domácí atmosféru a registrovaly špatný psychický stav matky.
9. O pocitu samoty v domácím prostředí, v době po otcově odchodu, mluvily respondentky C a D.
10. Respondentky B a D hovořily o strachu z budoucnosti. Nevěděly, co dalšího čekat, na co se připravit, jak bude vypadat život bez otce.
11. Rozvod a odchod otce neměl u respondentek A, B a D vliv na školu nebo jiné zájmy dívek.
12. Respondentky A a C zmínily snahu otce dokazovat dceři, že o ni má zájem. Tuto snahu obě oceňují.
13. Dívky A, B a D mají pocit, že by se v životě měly spolehnout především samy na sebe.

14. Respondentky A a B dokázaly s otcem upřímně mluvit o tom, jak vnímaly situaci rozvodu a jak by si představovaly fungování jejich vztahu. Dokázaly poukázat na otcovy chyby a v obou případech se tím vztah zlepšil.
15. Všechny respondentky zmínily, že prožitá situace je nějakým způsobem ovlivnila v postoji k mužům nebo partnerským vztahům.
16. Respondentky B, C a D považují ve vztahu řešení vzniklých problémů komunikaci mezi partnery za velmi důležitou.

Diskuze

Cílem provedeného výzkumného šetření bylo zjistit, jak dívky v adolescentním věku prožívají odchod otce od rodiny. Dalším cílem bylo zjistit, zda se odchodem otce nějak změnil vztah mezi ním a dcerou. Pro opravdové pochopení významu odchodu otce pro dívky, jsem potřebovala jít co nejvíce do hloubky. Toto téma je velmi obsáhlé a složité, proto je důležitý celkový kontext. Mé otázky byly směřovány nejdříve na dobu před odchodem – dětství, vztah mezi rodiči, příčinu rozvodu. Poté jsem se konkrétně zaměřila na prožívání odchodu otce a jaké změny v důsledku situace u dívek nastaly.

Rozsah věkové hranice respondentek jsem si zvolila záměrně 18-24 let, protože jsem brala v potaz větší nadhled nad rodinnou situaci, například bez ovlivňování matky, které bylo v několika případech zmíněno (A, C). Také je to věk, kdy už dívky mohly prožít vlastní partnerské vztahy a zpozorovat, zda se v nich odrazila prožitá zkušenost.

Významnými faktory při zkoumání tématu byly samotná osobnost dívky, otce, vztahy mezi členy rodiny, zázemí rodiny či víra. Proto z výsledků šetření nemohu určit jasný výsledek, který by obecně definoval, jak dívky prožívají odchod otce od rodiny. Přesto se u některých dívek objevila určitá témata, která mají společná. Pro zpracování získaných informací jsem použila kvalitativní metodu IPA, která umožnila širší exploraci zkoumaného tématu.

Pro všechny respondentky byl odchod otce silným zážitkem. V případě A pozitivním, jelikož dlouhá léta viděla nefunkční vztah rodičů a odchod otce si přála pro dobro celé rodiny. Přesto zmiňuje negativní zážitky, které během rozvodu rodičů prožívala. V ostatních případech B, C a D byl odchod otce negativním a bolestným zážitkem. V případě B se respondentka nechtěla otce vzdát, přestože si byla vědoma nefunkčního vztahu rodičů. V případě C a D byl odchod otce od rodiny šokem, vnímaly jej jako odmítnutí a zradu.

Na další výzkumnou otázku – jaké změny z pohledu dívek, nastaly ve vztahu mezi otcem a dcerou, se mi také podařilo odpovědět. Změny jsou opět individuální vzhledem k různým zkušenostem děvčat. Respondentka A vnímá po odchodu otce velké zlepšení v jejich vztahu. Popisuje práci a úsilí, které ke změně vedly a nebylo to vždy jednoduché, ale nyní se ve vztahu s otcem cítí opravdu dobře.

Respondentka B pociťuje díky odchodu otce také zlepšení v jejich vztahu, ale mrzí ji, že si díky tomu uvědomila, že se s otcem nedá trávit čas nějak smysluplně. Dívka D s otcem úplně přerušila kontakt a jejich vazba se téměř úplně přetrhala. Dívka C se s otcem vídá zřídka. Když jsou ale spolu, cítí, že tam pro ni otec je.

Jednou z hypotéz, na kterou jsem v průběhu šetření narazila, bylo při rozhovoru s respondentkou A, která zmínila, že pro ni otec nikdy nebyl vzorem muže, co něco dokázal. Sama si pohrává s myšlenkou, že díky tomu na sebe vyvíjí enormní tlak, má tendenci se o sebe umět sama postarat a celkově na sebe klade vysoké požadavky. Shledávám v tom taktéž určitou souvislost, která by se dala prozkoumat více do hloubky a zjistit, jaký postoj si může adolescent vytvořit při určitém chybějícím vzoru v rodiči.

Jako další shledávám možnou souvislost mezi odchodem otce od rodiny a menšímu respektu k mužům, který zmiňuje respondentka D. Dívka v průběhu dospívání žila v domácnosti, kterou tvořily pouze ženy, s otcem se téměř nevidala. Proto si myslím, že veškeré vzory, které má dítě spatřovat v obou rodičích, respondentka spatřovala pouze v matce a v této souvislosti získala k ženám větší respekt než k opačnému pohlaví.

Porovnání teorie a výsledků šetření

U respondentek B, C a D se v situaci rozchodu rodičů objevil strach o svou budoucnost v důsledku narušení jistoty, o které píšou Matějček s Dytrychem (2002). Pouze v případě dívky C se stalo, že ji matka bere jako prostředníka k řešení problémů s otcem, jak dále popisuje Matějček a Dytrych. U respondentek A, B a D byla zaznamenána negativní zkušenost s příchodem otcovy nové partnerky. Co se v jejich teorii u vybraných respondentek neprojevovalo, byl narušený vztah s širší rodinou. Fakt Dudové vyplývající z jejich výzkumů (2008), které ukazují, že po odchodu od rodiny otec tráví s dítětem čas velmi omezeně nebo rezignuje, dokládají i respondentky B, C a D. Nedostatek otcovské péče či lásky, které může vést podle Corneau (2013) k idealizování muže či vytvoření závislosti na něm, nebyl zaznamenán ani u jedné z respondentek.

Leman (2008) zase píše o poutání pozornosti otce díky úspěchům, které se u dívek zúčastněných rozhovoru nepotvrdilo.

Naopak respondentka A, která mluví o hrdosti otce na její úspěchy, je našťvaná, že až tímto si zasloužila jeho zájem. Samozřejmě hraje určitou roli věk a osobnost dítěte, které je přítomné takové situaci, ten Leman konkrétně nezmiňuje.

Navzdory omezeném rozsahu práce jsem zmínila nejzásadnější porovnání. Výsledky výzkumného šetření ve většině případech korelují s teoretickou částí bakalářské práce.

V analýze rozhovorů nebylo zmíněno téma křesťanské výchovy a vzor matky respondentky A a téma potřeby matky respondentky C, protože se nevztahují přímo k hlavnímu tématu bakalářské práce – vnímání odchodu otce od rodiny.

Nedostatek práce shledávám v tom, že jsem si zvolila velmi široké téma. Každý rozhovor s dívkami byl originální, vedený tak, jak bylo příjemné respondentkám. Pro příště bych si zvolila nejspíše strukturovaný rozhovor s pevně danými otázkami, abych výsledky mohla porovnat přesněji. Například mohla být více specificky položena otázka, co přesně odchod otce pro dívky znamenal. Jako výhodu polostrukturovaného rozhovoru vidím větší autentičnost, návaznost a vyplynutí témat, která byla pro respondentky klíčová – ty bych strukturovaným šetřením nejspíše neobjevila.

Závěr

V bakalářské práci jsem se snažila porozumět tomu, jak dívky v adolescentním věku prožívají odchod otce od rodiny. Pro takto široké téma bylo zapotřebí vědět, jak dnes funguje rodina, jak se může dostat do krize a jaké dopady na dítě to může mít. Poté je důležité samotném období dospívání u dívek, kdy se formuje identita a dochází k uvědomování vlastní hodnoty a individuality. V průběhu prvního rozhovoru však vyplynula otázka, jak situaci rozvodu a odchodu spatřuje sám otec. Proto jsem jako další důležitou součást práce shledala kapitolu otcovství a otcovské identity.

Na tomto teoretickém podkladu jsem poté provedla výzkumné šetření formou rozhovoru se slečnami, které byly ochotné se mnou mluvit o velmi osobních zážitcích týkající se odchodu otce. Z výzkumného šetření vyplývají určitá témata, která jsou podrobně popsána v analýze rozhovorů, která jsem zpracovala formou fenomenologické interpretace.

Odchod otce od rodiny je velkým zásahem do života dcery, jejího vnímání a prožívání a nese s sebou dlouhodobé následky. Role otce v životě dcery je klíčová. U dívek se v častých případech vytvoří negativní postoj k mužům a pocit, že se nemohou v životě na nikoho spoléhat. Každá dívka prožitou situací shledává určité poučení do svého partnerského vztahu.

Z rozhovorů, které jsem s dívkami provedla mi na závěr vyvstává myšlenka, která nebyla vyřčena stejným způsobem, přesto ale zaznívala v podstatě v každém z příběhů dívek. Není povinnost, aby partneři setrvali v nefunkčním vztahu, ale to, jaký vztah k dítěti zaujmou po tom. Nejdůležitější je vědomí dítěte, že je milováno oběma rodiči, kteří jsou mu vždy nablízku.

*„Děti začínají tím, že své rodiče milují,
později je kritizují,
a zřídka kdy, pokud vůbec někdy, jim odpouštějí.“*

Oscar Wilde

Seznam Literatury

- Badinter, E. (2005). *XY: O mužské identitě*. Praha: Paseka.
- Bakalář, E. (2002). *Průvodce otcovstvím aneb bez otce se nedá (dobře) žít*. Praha: Vyšehrad.
- Beal, Carole R. (1994). *Boys and girls: the development of gender roles*. New York: McGraw-Hill.
- Bowlby, J. (2010). *Vazba: teorie kvality raných vztahů mezi matkou a dítětem*. Praha: Portál.
- Corneau, G. (2013). *Anatomie lásky: vztahy otec – dcera, matka – syn a jejich vliv na budoucí partnerské vztahy*. Vyd. 5. Přeložila Camutaliová, M. Praha: Portál.
- Corneau, G. (2012). *Chybějící otec, chybující syn: jak absence otce ovlivňuje utváření mužské identity*. Praha: Portál.
- Dowd, Nancy E. (2000). *Redefining fatherhood*. New York: New York University Press.
- Dudová, R. (2008). *Otcovství po rozchodu rodičovského páru*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- Dudová, R. (2006). „*Rozporuplné diskursy otcovství*.“ Sociologický ústav AV ČR, online: https://www.genderonline.cz/uploads/d09dfdc108a117657cc76f21a211a233083ff6f_rozporuplne-diskursy-otcovstvi.pdf
- Dunovský, J. (1986). *Dítě a poruchy rodiny*. Praha: Avicenum.
- Hartl, P., Hartlová, H. (2015). *Psychologický slovník*. 3.aktualizované vydání. Praha: Portál.
- Hronová, M. (2007). *Tátové a mámy, chraňte své děti před násilím*. Praha: ROSA.
- Chmelařová H., a spol. (2008). *Aktivní otcovství*. Brno: Nesehnutí. K dohledání online: <http://zenskaprava.cz/files/aktivni-otcovstvi.pdf>
- Janošová, P. (2008). *Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí*. Praha: Grada.
- Kasten, H. (2006). *Ženy – muži: [genderové role, jejich původ a vývoj]*. Praha: Portál.
- Kaa, D. J. van de. (1987). *Europe's Second Demographic Transition*. Population bulletin. Dostupné online z: <https://estvitalesydemografia.files.wordpress.com/2013/04/europec2b4s-second-demographic-transition.pdf>
- Kimmel, Michael S. (1987). *Changing men: new directions in research on men and masculinity*. Newbury Park, Calif.: Sage Publications.
- Kocová, M., a spol. (2015): *Rozvodovost po česku. Geografické rozhledy*, k dohledání online: <https://www.geograficke-rozhledy.cz/archiv/clanek/179/pdf>
- Kraus B., Poláčková, V. (2001). *Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido.
- Krebs, V. a kol. (2007). *Sociální politika.*, 4. vydání, přepracované, Wolters Kluwer
- Kulhánek, J. (2018). *Přednášky, 3.ročník, PVŠPS*.
- Leman, K. (2008). *Na otci záleží*. Z původního originálu: *What a Difference a Daddy Makes*. Praha: Návrat domů.
- Marsh, Diane T. (1992). *Families and mental illness: new directions in professional practice*. New York: Praeger Publishers.

- Matějček, Z., Dytrych, Z. (2002). *Krizové situace v rodině očima dítěte*. Praha: Grada
- Maříková, H. (2009). *Pečující otcové: Příběhy plné odlišností*. Sociologický ústav AV ČR.k dohledání online:
http://sreview.soc.cas.cz/uploads/34c1e87455937f459a4ce65ff6b34168ffff0a16_514_MarikovaSC2009-1.pdf
- Matoušek, O. (2003). *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3 rozšířené vydání. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Možný, I. (1990). *Moderní rodina: (mýty a skutečnosti)*. Brno: Blok.
- Možný, I. (2006). *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Nešpor, K. (2007). *Návykové chování a závislost*. 3.aktualizované vydání. Praha: Portál.
- Parsons, T. (1991). *The social systém*. Psychology Press.
- Plaňava, I., Pilát, M. (2002). *Děti, mládež a rodiny v období transformace*. Brno: Barrister & Principal.
- Rosenthl, Simms S. (2018) *Nedostupný otec: jak zvládnout narušený vztah mezi dcerou a otcem*. Z anglického originálu: *The unavailable father: seven ways women can understand, heal, and cope with a broken father- daughter relationship*. Přeložil: Somogyi, V. Praha: Portál
- Říčan, P. (2010). *Psychologie osobnosti: obor v pohybu*. 6. doplněné vydání. Praha: Grada
- Řiháček, T., Čermák, I., Hytych, R. (2013). *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno: Masarykova univerzita.
- Schoffelová, M. (2018). *Přednášky, 3.ročník, PVŠPS*.
- Šmajsová Buchtová, B. (2004). *Psychologie a nezaměstnanost: zkušenosti a praxe*. Brno: Masarykova univerzita.
- Špaňhelová, I. (2010). *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada
- Špatenková, N. (2004) *Krize: psychologický a sociologický fenomén*. Praha: Grada.
- Výrost, J., Slaměník, I. (2008). *Sociální psychologie*. 2., rozšířené vydání. Praha: Grada.
- Yablonsky, L. (1995). *Otcové & synové: [o nejnáročnějším rodinném vztahu]*. Praha: Portál

Přílohy

Příloha č. 1: Informovaný souhlas

Informovaný souhlas s využitím výzkumného rozhovoru pro účely zpracování bakalářské práce:

Odchod otce od rodiny pohledem dcer

Účelem rozhovoru je sběr dat pro kvalitativní výzkum k bakalářské práci. Otázky budou zaměřené na rodinu, především na vztahy s otcem. Rozhovor bude nahráván. Respondent není povinen zodpovědět všechny otázky, a také může z rozhovoru kdykoli odstoupit bez udání důvodů. Rozhovor je anonymní. Data, která by mohla vést k identifikaci respondenta, budou v bakalářské práci pozměněna, nebo úplně vynechána. Získané informace budou použity pouze k účelu zpracování bakalářské práce.

Podpis respondenta:

Podpis výzkumníka:

Příloha č. 2: Přepis rozhovorů

V příloze jsou uvedeny přepisy rozhovorů v tomto pořadí:

- a. Respondent A
- b. Respondent B
- c. Respondent C
- d. Respondent D

Rozhovor s respondentkou A

1 Veronika: Ahoj (oslovení), jsem ráda, že jsi dorazila na naši schůzku, která se
2 koná za účelem rozhovoru na mou bakalářskou práci, budeme mluvit o tématu
3 odchodu otce od rodiny, z tvého pohledu. Zajímá mě, jak jsi vnímala rozvodovou
4 situaci, srovnání doby před a po rozvodu, jaký změny nastaly ve vašem vztahu
5 s tátou, jak jsi vnímala, když otec odcházel. Můžeš mi to vyprávět jako příběh, já
6 se, popřípadě zeptám na něco doplňujícího, nebo můžu začít rovnou otázkami, jak
7 ti to bude příjemnější.

8 A: Dobře, vezmu to spíš jako příběh, kdyžtak mě zastavuj a ptej se mě.

9 Veronika: Dobře.

10 A: Já tohle téma mám zpracované dost, a bylo to dost jako radikální, všechny ty
11 změny. Celkově manželství rodičů bylo dost těžký a vím, že když mi byl jeden
12 rok, to mi máma vyprávěla, že táta na chvíli odešel, že nebyli spolu a máma se
13 mnou byla myslím že u rodičů a pak se zase dali dohromady ale to manželství
14 bylo takový... že máma se hrozně potlačovala a táta chtěl pořád nějaký respekt,
15 ale neměl na čem ho postavit, byl taková umělá autorita, na základě toho že jsme
16 byli taková tradičně-katolická rodina a tam ta víra hrála hodně velkou roli. Já si
17 myslím, že kdyby tam nebylo to křesťanství a ta norma toho, že je manželství
18 něco naprosto posvátného, tak že by byli od sebe už dávno předtím, ale už to
19 vypadalo, mám pocit, jak nějaká perioda, jako kdyby byla krize, dusno... a ty
20 poslední roky před rozvodem už to bylo takový, že máma konečně dostala sílu k
21 tomu mm... no spíš takhle, táta často tím rozvodem vyhrožoval a mámu tím jako
22 zaháněl do kouta, protože ona byla sama s náma doma, neměla žádný příjem a
23 byla na něm závislá, bylo to takový vydírání, jako jí. A potom, v nějakém moment,
24 už nějak jako dostala sílu, že nebyla schopna přistoupit na to, že by to takhle
25 mohlo být a tím se to začalo lámat a pamatuju si poslední dva nebo tři roky, my
26 jsme tři sourozenci, kdy jsme přemlouvali mámu a vlastně oba rodiče, aby od sebe
27 šli prostě. Dělali jsme na ně fakt tlaky, protože jsme viděli, že je to fakt
28 destruktivní, že to poznamenává všechny negativně a nejmladší už byl dostatečně
29 velký na to, aby to chápal. Pro něj to bylo nejtěžší.

30 Veronika: A to ti bylo kolik?

31 A: Mm, v tohle období před pěti lety mi bylo 22-23. Pořád to bylo ale tak, že si
32 šli něco popovídat, pořešit to, a pak se rozhodli být pořád spolu, my už jsme z
33 toho šileli, ale ten zásadní obrat se stal před dvěma lety, doufám že to říkám
34 správně, kdy si táta našel milenkou – on teda měl nějaké milenkou už během
35 manželství, ale nikdy to nebylo tak závažné, vždycky se to nějak ukončilo, ale
36 tady to už bylo že se fakt zamiloval a máma se rozhodla, že je to už poslední kapka,
37 a podala žádost na rozvodové řízení a pak se to táhlo, pak byl hrozně těžkej
38 rok v tom, že táta byl pořád doma a pořád tam bydleli spolu v jedné domácnosti a
39 to bylo takové psycho, jako vztahové psycho prostě, že máma si pořád nebyla
40 schopná udržet hranice, nebo často přepadávala do nějakých stereotypů, a on byl
41 iracionální, že byl prostě, jak to říct, to je jedno, o tom mluvím víc než o sobě...
42 Každopádně my už byli rádi, až se to oddělí pryč z jednoho bytu ty pozice rodičů,

43 a to se pak stalo, on si konečně našel bydlení, ale bylo taky psycho ho dostat vůbec
44 z toho bytu, všechno bylo takové vyhocené, že lezli ty nejhorší emoce, situace.
45 Hodně jako o majetek se hádali, hlavně táta. Charakterově hodně klesnul v mejch
46 očích...

47 Veronika: On se teda odstěhoval s tou přítelkyní?

48 A: Ne, ne sám. S ní to bylo... to byla teda nějaká zajímavá paní, která byla taky
49 ve vztahu a prostě, myslím si, že si s ním jen dost hrála nebo nevěděla, co se sebou,
50 takže on se pak odstěhoval sám do vlastního bytu. No... a pak začala taková
51 zásadní změna ve vztahu k němu. Protože se konečně nějak vnitřně oddělil od té
52 mámy, bylo jasné že spolu nebudou a já měla dost jako pocit, že si promítá do mě
53 mámu, a to bylo příšerný prostě.

54 My měly s mámou vždycky dobrej vztah, až jako výjimečně dobrej, že jsme byly
55 fakt hrozně blízko vnitřně a on tam byl jako ta černá ovce, co dělá nejhorší zlo. A
56 zpětně taky vidím, že jsem neměla, ani jsem nemohla mít nadhled nad tu situaci,
57 a že nás házel do jednoho pytle s ní. A to poškozovalo vztah mezi mnou a tátou,
58 nemohl být reálnej. Já jsem pak cítila, že je máma v jeho očích, že je měl zalepené
59 prostě... a tou milenkou se prostě konečně stalo to, že ten náš vztah začal být víc
60 jako dcera-otec, bez stínu té mojí maminky.

61 A i to se mnou jako začal trochu řešit tu milenkou, protože viděl, že má u mě
62 podporu a já byla strašně šťastná, že se rozejdou, protože jsem roky viděla, že je
63 to blbý a poškozovalo to ten můj správnej model. A tam se to vlastně začalo
64 překlápět, že mezi námi začalo být až takové spojení, že jsem se oddělila od
65 názoru, co si o něj myslím od mámy, protože jsem to podporovala. Na něj prostě
66 dopadalo že je nevěrný a tyhle věci a já byla ráda, že už jsem osobnost sama za
67 sebe a tím se to vlastně s tátou vyjasnilo, oddělilo.

68 A pak v tom období, jak to začalo být lepší a víc jako osobní ten vztah, tak jsem
69 se pořád dostávala do takových stavů, že jsem si nesla postoje, které měla máma
70 celou dobu, takovou jako nedůvěru v jeho emoce, že má o mně najednou zájem...
71 začal na mě být najednou totiž strašně hodnej, vlastně se začal chovat tak, jak jsem
72 si vždycky přála, aby to dělal v mém dospívání, což se vlastně nedělo. A připadalo
73 mi to nedůvěryhodný, najednou, že se to takhle přešmiklo a taky to bylo tím že,
74 ruku v ruce to šlo s tím, že jsem začínala mít nějaký první úspěchy a on se s nima
75 začal chlubit, a to nejsem žádná hvězda (směje se). A měla jsem pocit, že až teď,
76 kdy mě nikdy nepodporoval, spíš mě srážel a neměl absolutně zájem o to co dělám,
77 spíš naopak mi podřezával větve pod nohama. Až teď, když jsem navzdory tomu
78 si to vybojovala, se tím chlubí. Připadalo mi to úplně na hlavu postavený a vlastně
79 mi to nebylo vůbec příjemný, že teď je hrdej, i když jsem po tom celou dobu
80 toužila...

81 Ale co bylo dobrý, že jsme k sobě dokázali bejt dost upřímný. Ani jsem mu
82 nevěřila, že je mu líto, že litoval, že nebyl dobrej táta, že zpytoval svědomí, že
83 prostě, nebyl dobrej táta. Nechal si říct všechno, co mě trápilo, a i jako zvládal to,
84 že mu fakt nevěřím. A najednou mi bylo fakt dobře.

85 To si přenáším do vztahu s přítelem teď, že je pro mě těžké být sama se svýma
86 myšlenkami a pocitama, když jsem v přítomnosti muže. A s tím tátou se mi to tak
87 dělo taky, že když jsem byla s ním, tak to bylo všechno v pohodě a když jsem
88 přišla domů, tak jsem se cítila divně, jako bych vydala víc. Tak jsem se to snažila
89 upřímně říct a vyjadřovat, co se ve mně děje a on to fakt všechno dobře bral.

90 Veronika: A vysvětlil ti, proč to předtím nedělal a teď najednou jo?

91 A: Jo, protože si taky zažil dost jako transformační období, kdy byl sám. Ta
92 milenka to nebylo jako že by šel ze vztahu do vztahu, ale dělala mu pěkně bordel
93 v hlavě a byl do ní fakt zamilovaný a ona se prostě... jako nebyla s ním a opustila
94 ho. A byl fakt sám a do teď hledá ženu a je to náročný, takže si prošel těžkým
95 obdobím a tím pádem měl mnohem lepší náhled do minulosti.
96 Řekla bych, že díky tomu se dost jako uviděl a vyrostl. Je mnohem víc sám sebou
97 a šáhl si na sebe mnohem víc do hloubky. Vidím v něm, že je mnohem víc reálnější,
98 pracuje se sebou, vidí svoje chyby a zároveň má i svoje sebevědomí, tím pádem
99 je pro mě víc uvěřitelné, že vidím i tu osobnostní změnu, že dokáže vnímat věci v
100 minulosti a že chyby, co předtím dělal, se snaží napravit. Že například když někde
101 jsme, všechno se snaží zařídit, pozve mě, furt jako „zlatíčko, dej si, co chceš“,
102 nosí mi kufry i když má roztroušenou sklerózu, ale je mu dobře.
103 Takže vidím fakt opakující a opakující se snahu o mě pečovat a dávat mi to, co
104 mi chybělo a já si to konečně začínám užívat a věřit tomu. Protože jsem prostě
105 potřebovala ten čas, abych se ujistila, že to není zas jen nějaká přechodná vlnka,
106 že už to trvá vlastně, no... no tak ty dva roky, fakt ke mně změnil vztah...
107 Nedávno jsme zas měli takovou malou peripetii mezi sebou, že jsem to nechala
108 zajít až moc, že on se mi začal svěřovat s trápením s nějakýma ženama, které má,
109 a někdy i intimní detaily prostě jako, vytahoval a já nevěděla, jakou mám roli.
110 Jestli jsem jako kamarádka nebo dcera nebo mi volal, protože, myslím, protože
111 potřeboval nějaký takový ženský kontakt, protože mu bylo smutno, a to mi přišlo
112 až jako perverzní, a bylo mi z toho tak zle divně. A tak jsem mu to řekla všechno,
113 a on si to pak taky uvědomil, a od té chvíle je opatrnější, takže když mu nastíním,
114 že cokoli dělá špatně, tak se na to snaží reagovat a fakt jako to dělá, a tím se ta
115 moje důvěra posiluje. A když jsme se viděli naposled, tak mi s ním bylo dobře,
116 že jsem ani neztrácela to své vnitřní prožívání, dokázala jsem být za sebe a byla
117 tam ta reálná blízkost. Pořád dávám šanci tomu, aby se to uzdravilo do té
118 minulosti, že to, po čem jsem toužila mám sice až teď, ale mám to. Myslím, že
119 teď teda už bych to zvládla už bez toho, jsem to odpískala, ale беру to teď jako
120 bonus.

121 Veronika: To je skvělý uvědomění a obrat od špatného k dobrému, co?

122 A: Ale jako úplně obrat! Ještě před několika lety bych si nedokázala představit,
123 že je to vůbec možný! Jako hustý, a to bylo hlavně díky tomu rozvodu. Takže já
124 to vnímám jako absolutně pozitivní událost, že prostě dva lidi, kteří na sílu byli
125 spolu kvůli nějaký víře... každé rozumné člověk by z toho utekl, když se to dalo
126 ukončit v dobrém.
127 Fakt si myslím, že se k sobě nehodili, každé se vyjevil jinak, než jak se poznali,
128 že ty společné vlastnosti vztahu se čím dál více oddělovaly... a myslím že si
129 nedokázali vůbec dát navzájem to, co potřebovali. Máma měla bloky, táta něco
130 potřeboval, vůbec se v tom nedokázali jako společně najít a podpořit se... byl to
131 takovej podivnej vztah. Špatně to bylo prostě.

132 Veronika: a po tom co se táta odstěhoval jsi ty byla kde?

133 A: To už jsem byla v Praze. Já jsem tam vlastně jezdila, a to bylo pro mě dobrý.

134 Já jsem tam k nim občas jezdila, byla tam chvíli a pak mi tam bylo hrozně a
135 nemusela jsem tam vůbec být, bylo mi tam dost hrozně. Jen proto, že jsem chtěla
136 udržovat kontakty... ale bylo to dost zatěžující přelomový období, než se
137 odstěhoval...

138 Veronika: Byl někdo, kdo ti v tomhle období pomáhal, komu ses mohla vypovídat,
139 kdo tě chápal...?

140 A: No, spíš, než už ten rozvod začal, tak už jsem na sobě začala dost makat,
141 protože jsem byla v prdeli. Začalo to ze dne na den, kdy jsem se odstěhovala z
142 Ostravy do Prahy, po maturitě jsem nastoupila na psychologii a pak jsem si začala
143 žít svůj život a začala jsem se vzpamatovávat ze všeho, co se dělo a děje, začala
144 jsem chodit na terapii. Neměla jsem nikdy pocit, že jsem sama, to jsem nikdy
145 nezažila. Měla jsem pocit, že se děje něco pozitivního, něco dobrého. A spíš to
146 ve mně přidávalo naději, že se věci můžou měnit. I to šílený manželství mých
147 rodičů může někdy skončit a ti lidi budou svobodní a mají šanci žít svoje životy,
148 takže takhle.

149 Veronika: V čem je tvůj otec dobrý a v čem naopak není? Jak by podle tebe měl
150 vypadat ideální táta?

151 A: Hmm... co mi chybělo a teď mi to nechybí, protože jsem to přijala na základě
152 toho vztahu, protože už je vyspělejší, to, že pro mě táta nebyl nikdy vzorem muže,
153 co něco dokázal. Mám pocit, jestli si to náhodou nekompensuju sama na sobě,
154 protože na sebe vyvíjím enormní tlak, mám na sebe opravdu velké požadavky,
155 protože mě tak máma opravdu nevychovala a já se vlastně sama divím, kde se
156 ve mně bere ten vysoký tlak, co na sebe vytvářím. Snažím se to nedělat, ale mám
157 pořád takovou tendenci, napadlo mě, že to je možná ten chybějící vzor toho, že
158 to někdo dokáže a že mě v tom podpoří. Takže to nikdy jako u toho táty nebylo,
159 a to si představuju, že by ten ideální otec pro mě měl mít.
160 Nějakou tu kariéru, nějaké reprezentativní místo, že bych na něj já mohla být hrdá,
161 a ne on na moje úspěchy. Teď je to spíš opačně.
162 Ještě těma mála penězi, co domů nosil, byl mámu schopný vydírat... V tom se
163 cítím, že si ještě doteď nesu následky, že mám velkou tendenci se o sebe umět
164 postarat sama, hlavně abych se nevystavovala závislosti na muži, na nikom
165 vlastně. Ale zas díky tomu se mi to daří, už konečně (smích), že mě to posílilo.
166 Je to drsný, ale... už je to dobrý. Dala jsem to.
167 A pak možná ještě ideální táta v dospívání – větší blízkost a podpora hlavně toho,
168 co ta dcera dělá a v čem se rozvíjí podpora jejího ženství a citového života. Nějak
169 v mezích, ale hlavně podpora aktivity, aby si ta holka věřila, to mi jako... to mi
170 chybělo hodně, no.

171 Veronika: Je něco, co teď bys od něj potřebovala?

172 A: Ne, cítím se v tom teď s ním moc dobře, až tak jako idylicky, jako celá ta
173 rodina pro mě funguje, z mého úhlu pohledu úplně dokonale. Říkám si, že to snad
174 ani nemůže být možný...

175 Veronika: Jak myslíš, že tu situaci vnímal on, jak mu bylo?

176 A: No, já jsem se ho na to ptala, protože mě to hrozně zajímalo. Zajímá mě ta
177 jeho část, protože veškerý moje pocity byly ovlivňovaný tou mámou. A on byl
178 fakt jako psanec v tý rodině a mně napadlo, nedávno vlastně, jak to teda vlastně
179 vnímal on? A bylo to teda drsný, on měl do toho diagnózu roztroušený sklerózy
180 a nikdo ho v tý rodině nepodpořil, protože jsme tak trochu si mysleli, že si za to
181 může sám. Já si to třeba myslím doteď, ale vlastně v tu chvíli pro toho člověka,
182 to muselo bejt úplně příšerný. A i to, že jsme byli spolčení proti němu a chtěli
183 jsme, aby odešel, protože byl za toho špatného, co to rozvrací, což vlastně byla
184 pravda, ale nebyla pravda, že za nefunkční vztah může jenom on, to pravda
185 nebyla. A to, že máma měla nakloněné všechny děti a on byl jako proti nim.
186 Dokážu si představit, že ty extrémní situace, věci, co nám dělal a říkal, že se
187 vlastně cítil fakt ohrožený. Na základě toho si vysvětluju, proč se choval tak
188 strašně. Už mnohem dřív jsem viděla, že máma má špatné způsoby výchovy,
189 způsobené nějakými bloky, které v tom vztahu dělají neplech a táta na to nějak
190 reaguje a že je to zacyklené na obou stranách.

191 Veronika: V kolik letech jsi tohle byla schopná vidět?

192 A: To až později, tak v 18, 19 asi...

193 Situace toho rozvodu byla tak... ty charaktery rodičů se tam tak očividně
194 ukazovaly. Jakože táta byl fakt, prostě... jak se choval, to bylo fakt dost špatný a
195 máma byla pevná a nedělala žádný svihárný. Tak tam jsem dokázala vidět, že ten
196 táta se ukazuje v dost negativním světle, takže nejen, že by byl špatný i v tom
197 vztahu, ale jako celkově.

198 Veronika: Myslíš, že kdyby to mohl vzít zpátky, že to udělá jinak?

199 A: Jo. Určitě. Je mu to líto, určitě, určitě. Vnímá, že nás všechny hodně poškodil.

200 Veronika: Jak to vnímali sourozenci?

201 A: No ten nejmladší, tomu bylo v té době 11 a měl z toho hrozně psychu. Já jsem
202 si myslela, že se z toho i zblázní. On se mi hodně svěřoval, měli jsme hodně
203 blízký vztah a měla jsem o něj fakt strach. A vlastně byl jedinej, že i když viděl,
204 že ten jejich vztah je špatnej, tak to nedával, ten rozchod. Byl to pro něj velkej
205 otřes. Ale když už se to rozseklo, tak k tátovi rychle našel vazbu, bere ho jako
206 tátu, ale bez nějaké autority, bez vzoru. Má ho rád takovým lidským způsobem.
207 Budují ten vztah spolu. Ten prostřední bratr, ten teď má 23, tak ten se úplně
208 odstříhl a už dřív nezvládal to, jak se k němu táta choval. Doteď s ním nechce
209 navázat jakýkoli kontakt, pohrdá jím.

210 Veronika: Myslíš, že to, co se stalo tě nějak ovlivnilo ve vnímání partnerských
211 vztahů?

212 A: (přikyvuje) Jo, jako, vnímám u sebe vědomou tendenci toho, jak o věcech
213 přemýšlím a jak je zpracovávám, na základě nějakých myšlenkových procesů.
214 Pak jsou reakce, které u sebe pozoruju, ve vztazích, které vychází z nějakých

215 zacyklených vzorců období a nějak se neupdatovaly. Cítím, že negativní vztah v
216 tom manželství, pořád ve mně zanechává zrnko nedůvěry, a i to, že táta nebyl
217 schopný se o tu rodinu nějak postarat, tak i tyhle věci bych řekla, že si v sobě
218 nesu. I když ten vztah je dober, tak některá témata mám zakódovaná jako
219 negativní a musím na nich hodně pracovat, abych se obrnila tomu, co ve mně
220 vyvolávají. Nedávám šanci, aby ty věci fungovaly jinak. Všímám si toho v
221 partnerském vztahu, který teď mám. Reaguju způsobem v určitých situacích,
222 který mi vlastně není vůbec vlastní. Takže určitě to ve mně zanechalo stopy.

223 Veronika: Řekla bys mi, o jaká témata se jedná?

224 A: Určitě projevování potřeb a projevování negativních emocí. To vím, že
225 celkově si nesu. Máma nedokázala ustát svoji osobnost a hodně se podřizovala,
226 vždycky to byl problém. A v tom mám problém. Najednou funguju úplně jinak,
227 než jsem zvyklá, najednou je ve mně, řekla bych, že zdravá agresivita ubránit se,
228 ochránit svoje hranice. Pak určitě téma sexuality. To vím, že u rodičů nefungovalo
229 vůbec, že to byl velkej problém, i tabu. To mě poškodilo úplně příšerně, a ještě
230 do toho ta křesťanská výchova... z toho se vzpamatovávám doteď. A Je to pro
231 mě asi nejtěžší to zpracovat, protože to nejde vrátit zpátky do doby, kdy bych si
232 o tom mohla s rodiči promluvit a „ozdravit to téma“ a ta doba, kdy to bylo potřeba
233 už je dávno pryč. Je to něco, co už s nima ani řešit nechci. Pak taky téma finance
234 a pocit, že se o partnera nemůžu opřít a můžu se spolehnout jen sama na sebe.

235 Veronika: Jak se liší křesťanská výchova od normální?

236 A: Budu mluvit jen o tom, co bylo u nás, nerada bych to nějak generalizovala.
237 Jsem nejstarší, takže jsem byla takovej pokusnej králík. Měla jsem výchovu v té
238 nejstriktnější podobě. Takže když mi bylo třeba 17 a měla jsem přítele, nesměla
239 jsem u něj ani přespát, ještě tam byla stinná stránka toho dobrého vztahu s mámou,
240 kdy jsem od ní přebírala určité normy, se kterými jsme vnitřně nesouhlasili a měla
241 jsem v sobě hroznej vnitřní chaos, nevěděla jsem, co si myslet a co je správně.
242 Nechtěla jsem jí ublížit a chovala se teda podle toho, co mi bylo vtlučeno, že je
243 správně. Hrozně jsem potlačovala tu svou sexualitu. Sex až po svatbě byl hodnota.
244 Jelikož jsem hodně spirituálně cítící, tak že jsem si to i přijala do toho svého
245 systému, že je to něco proti Bohu, i když jsem si to nemyslela racionálně, tak
246 jsem to ze sebe nedokázala nějak zdravě ohraničit. V tom bych řekla že je největší
247 rozdíl. A pak nějaký světonázor. To křesťanství v sobě nese filosofii, která není
248 úplně, že by si to ten člověk-dítě-dospívající si sám neuvědomil a já jsem vnímala,
249 že to, co si ve skutečnosti myslím o věcech ta víra narušuje. Že není v souladu s
250 tím, co si myslím, jak funguje svět, psychika lidí, vnitřní zákonitosti... to byl
251 jeden z důvodů psychologie, chtěla jsem vědět, jak věci fungují bez vlivu víry.
252 Řekla bych, že mi to pomohlo.

253 Veronika: Teď to máš jak s vírou?

254 A: No, myslím si, že je to super, že to funguje, dokud je to zdravý. Myslím, že
255 Bůh je jeden a je pro všechny.

256 Veronika: Něco, co bys chtěla dělat stejně jako rodiče nebo naopak, čemu se
257 vyhnout?

258 A: Mm to je zajímavé... no určitě se snažím dávat bacha na ten partnerský vztah
259 a všímat si věcí, situací, ve kterých nechci abych jednala jako máma. Fakt vědomě
260 s tím pracovat. Chovat se jinak, je to těžký ale myslí si, že to jde. Ve výchově
261 zatím nevím, nepřemýšlela jsem nad tím. Byla jsem vychovávána hlavně mámou,
262 za což jsem šťastná, a chtěla bych být podobná jako máma, je pro mě vzorem.

Rozhovor s respondentkou B

- 1 Veronika: Ahoj (oslovení).
- 2 B: Ahoj Verčo.
- 3 Veronika: Děkuju, že jsi dorazila na dnešní schůzku, která se koná za účelem
4 rozhovoru do mé bakalářské práce. Mluvit budeme o tématu Odchod otce od
5 rodiny, pohledem dcer.
- 6 B: (příkyvuje)
- 7 Veronika: Zeptala bych se tedy na první otázku, jestli můžeme začít. Kolik ti
8 bylo let, když se rodiče rozvedli?
- 9 B: Mm, bylo mi 16. Byla jsem v prvním ročníku na gymnáziu.
- 10 Veronika: Pamatuješ si, jak to probíhalo?
- 11 B: stalo se to někdy v únoru, seděli jsme doma u oběda a najednou táta přišel s
12 tím, že chce odejít. A takhle jsme se to dozvěděli. Mámě to řekl dřív, až po tom,
13 co na něj naléhala, protože nevěděla, co se s ním děje.
- 14 Veronika: Jaký byl vztah rodičů, před tím, než se táta rozhodl odejít?
- 15 B: Byl velmi chladný, nebyl láskyplný. Přišlo mi, že se od sebe vzdalovali, já si
16 to v té době neuvědomovala, protože jsem v tom žila, ale teď zpětně vidím, že
17 ten vztah byl vyhořelej. Neměli nic společného, nechodili spolu ani nikam ven a
18 neměli společné zájmy. Bavila jsem se o tom se ségrou, která je o dost starší, a ta
19 říkala, že ten vztah byl najednou jinej, ona tu změnu zpozorovala.
20 Já jsem to neviděla, že je tam něco špatně, oni se nehádali, neměli žádný
21 konflikty, právě že to bylo takový klidný, nic nenasvědčovalo tomu, že by se
22 chtěli rozvést. Přišlo mi to normální a v pořádku...
- 23 Veronika: Teď bych se chtěla zeptat na takový „úsudek vlastníma očima“- co si
24 myslíš takhle zpětně, že k tomu vedlo?
- 25 B: podle mě spolu rodiče neuměli komunikovat. Vůbec se nebavili. Pak táta
26 řekl, že už o tom uvažoval 5 let, kdy si uvědomoval, že není spokojený. Ale řekl
27 si, že to vydrží už kvůli nám se ségrou... říkal, že chodil i k psychologovi, který
28 mu prý doslovně řekl, že by se měl rozvést.
29 Poslední kapkou bylo, že si táta našel novou ženu, se kterou byl v té době už dva
měsíce, takže byla jen otázka času, kdy to praskne.
- 30 Veronika: Jak jsi tuhle situaci vnímala?
- 31 B: Byl to hroznej šok. Já to nechápala, bylo mi z toho špatně. Horší, než
32 samotnej rozvod bylo ale to, co následovalo po tom, to bylo víc stresující. Mám

- 33 pocit, že se mi zbořily moje sny a šok z toho, že vlastně žiju ve lži, bylo to
34 překvapení v negativním smyslu...
- 35 Veronika: Byl v té době někdo, kdo ti pomáhal tohle období překonat?
- 36 B: No, upřímně moc ne. Jen se ségrou jsme se podporovaly navzájem, protože v
37 mámě jsem podporu neměla, což bylo samozřejmý. Ona na tom sama chudák
38 byla nejhůř, sama potřebovala pomoct, což je jasný. Hodně jsem se setkávala s
39 nepochopením.
- 40 Veronika: nepochopením z jaké strany?
- 41 B: Od přátel. Chtěli mi pomoct, ale nevěděli jak, jak mě mají podpořit.
- 42 Veronika: Ano.
- 43 B: Jako že se třeba s tou situací nikdy nesetkali nebo...
- 44 Veronika: Neuměli si jí představit.
- 45 B: Jo, neuměli si jí představit a neuměli mi poradit... no, takže jsem to musela
46 nějak zvládnout sama. Nejdůležitější pro mě bylo to, když se s tím srovnali
47 ostatní členi rodiny.
- 48 Veronika: Babičky, ostatní... Měla jsi kvůli rodinné situaci nějaké problémy,
49 třeba ve škole, v kroužcích, kam jsi docházela...?
- 50 B: Ne, ne, ne, myslím si, že takhle mě to neovlivnilo. Rodiče se toho báli, ale ne,
51 nikde jsem se nezhoršila.
- 52 Veronika: Po odchodu otce, pamatuješ si, jaká doma vládla atmosféra?
- 53 B: No, máma na tom byla psychicky špatně. Chvíli líp, chvíli hůř. Myslím, že
54 pro dítě je nejhorší vidět maminku brečet, takže ta atmosféra nebyla příznivá.
55 Máma chodila na terapii, měla podporu kamarádek, ale nebylo to prostě dobrý
56 období.
- 57 Veronika: Co jsi cítila, když jsi přicházela po dni ve škole domu?
- 58 Michaela: Největší strach jsem měla z toho, co zase přijde. Zase nějaká rána
59 a všechno se sesype. Ne, že bych cítila smutek, že je táta pryč. Nestrachovala
60 jsem se o mámu, protože jsem věděla, že je silná.
- 61 Veronika: Teď bych se chtěla zaměřit na to, jestli se po rozchodu rodičů a
odchodu otce nějak změnil tvůj vztah s ním? Jestli ano, jak?
- 62 B: Teď to vidím tak, že je dobře že táta odešel, i když je to smutný. Myslím, že
63 se ten vztah mezi námi zlepšil v tom smyslu, že táta je hrozně specifickej člověk
64 – on je hrozně chytrý a hodný člověk, ale nemá empatii, takže mu musím furt
65 něco vysvětlovat, co dělá třeba špatně. Ale co se týče toho, moji rodiče jsou oba

66 vysokoškoláci, takže jsou oba víc výkonově zaměřeni a máma je tím trochu
67 postižená. Teď jsem ráda, že takovýho člověka nemám doma, kterej by mě
68 neustále buzeroval. Máma s tím prudí, ale bohatě stačí máma. Ten vztah se
69 změnil asi v tom, že mi nějak extra nechybí, jako mám ho ráda a ráda ho vidím.
70 Co mě mrzí, že jsem si uvědomila, že se ten čas s tátou nedá nějak trávit.
71 Nejsem ta „tatínkova holčička“. On nás má rád, zajímá se o nás se ségrou, víme
72 že tu pro nás je. To vím, že ve spoustě rozvedených rodinách často není.
73 V tomhle je táta zodpovědněj a ať už je situace jakákoli, rodina je pro něj
74 vždycky na prvním místě – zajistit rodinu a děti. Nedá se s ním trávit víc času,
75 někdy mě to mrzí a někdy ne. Jsem ráda že s námi nebydlí, protože cítím, že ten
76 vztah je mezi námi takhle lepší.

77 Veronika: Takže táta není tolik empatickej, nedokáže si situaci představit z tvého
78 pohledu a nemáte moc společných témat, o kterých byste se spolu mohli bavit...

79 B: Jo, no, přesně tak.

80 Veronika: Jak to poznamenalo vztahy mezi ostatními členy rodiny?

81 B: Myslím si, že i s mámou vycházíme líp. Máma se tátovi vždycky snažila
82 přizpůsobit a dneska je taková (přemýšlí), no, nebyla tolik zaměřená na výkon
83 jako je dneska. Víc se o nás se ségrou zajímá a je taková víc vřelá a otevřená.
84 Lásku jsem od ní cítila vždycky, ale dneska ji projevuje víc. Já nejsem moc
85 kontaktní člověk, je mi cizí třeba objímání kamarádek, mám s tím problém. A to
86 si myslím, že je díky mamce, protože k nám taky nikdy nebyla moc kontaktní.
87 Teď právě nám dává víc fyzickéj kontakt.

88 Veronika: A je ti v tom příjemně?

89 B: Je to zvláštní. Nejsem na to zvyklá, ale zase chápu a dává mi to najevo to, že
90 na mě mamince záleží, to jo. Je to lepší, než kdyby nedávala najevo vůbec nic.
91 Je víc otevřená, víc poslouchá a vnímá, víc veselá. Se ségrou se nám vztahy taky
92 zlepšily, nikdy jsme si nebyly moc blízké, ale jak jsme obě víc dospěly a máme
93 víc společných zájmů, je to lepší. Je už úplně někde jinde, je starší, dospělejší.
94 Za spoustu věcí se mi dokázala omluvit, takže to vidím pozitivně v tom, že
95 vztahy mezi mnou ségrou a mámou se zlepšily.

96 Veronika: Jaký je aktuální vztah mezi mámou a tátou?

97 B: No, máma do teď nemá potřebu se s ním bavit a nechce se s ním vídat. Musí
98 se s ním vídat kvůli úředním věcem. Táta nevím, jak to má. Když k němu
99 přijdeme, zeptá se, jak se máma má. Nevím, jestli to myslí upřímně, moc tomu
100 nerozumím no. Myslím, že je to taková přirozená reakce, když ti někdo druhý
101 ublíží a ty mu přeješ něco špatného, byla v ní hořkost.

102 Veronika: To byla od něj zrada...

103 B: no byla to velká zrada! Dneska už na něj nehází tolik špatný světlo... Myslíš,
104 že bych to mohla vyprávět spíš jako příběh? Bylo by to pro mě přirozenější...

102 Veronika: určitě, povídej, jak ti to je příjemné.

103 B: Mám pocit, že máma měla pocit si něco dokazovat. Že je na tom líp než táta
104 jo. Když ho třeba někde viděla, tak ho furt komentovala třeba. Dneska už ho
105 tolik neřeší, ale měla prostě potřebu si něco dokazovat. Třeba když byl firemní
106 večírek a byli tam zvaní oba dva, tak tam máma vždycky šla, i když tam byl táta
107 s tou partnerkou... vždycky si kvůli tomu pořídila nové šaty a šly tam s
108 kamarádkou. Letos jsme tam šly i my se ségrou, proběhlo to v pohodě a potom
109 máma řekla, že to bylo celý v pohodě, že necítila ani žádnou zášť.

110 Veronika: aha, dobře.

111 B: No horší třeba byly ty nečekaný překvapení a šoky. Co si vybavuju teď, co
112 pro mě bylo hodně silný, on totiž ten proces rozvodu trvá rok, a po roce, když je
113 všechno vyřízený, si může oficiálně někoho vzít. A ten šok byl, že si tu ženu
114 vzal dřív, a ještě to oznámil takovým způsobem, že mi v autě za jízdy ukázal
115 ruku s prstýnkem, že se oženil. Ségře to zavolal do telefonu a mámě to oznámil
116 mailem.

117 Veronika: To je silný zážitek...

118 B: Myslím, že je táta trochu zbabělec. V tom smyslu, že když se mu něco
119 nelíbilo, mohl to říct. Máma ani nevěděla, že chodí někam na terapii, neřešil s ní
120 Jeho nespokojenost. To je jeho styl, vyřešit to hlavně rychle a po jeho. Třeba
121 vzpomínám si, jak byl do té ženy hrozně zamilovanej. Já třeba o ní nechci
122 slyšet. On telefonoval, říkali si takový ty zamilovaný kecý žejo a mně se z toho
123 dělalo zle, musela jsem si dát do uší sluchátka a poslouchat hudbu... A říkal jí
124 třeba Mišičko a mě to hrozně uráželo, že já jsem Míša žejo, tak mně tak říkej,
125 ne jí (vzteká se)! Tak jsem mu to i řekla. Takže on se do ní hrozně pobláznil jo...
126 On nemá tu empatii, takže mu musíme všechno říkat a pak až to přestane dělat.
127 Do teď nechápeme tu jeho svatbu. Nechápeme, co je vedlo k tomu se vzít,
128 vždyť tátovi je přes padesát a lidi se berou, když chtějí rodinu. Mám pocit, že se
129 hodně vymlouval a nedokázal nám říct racionální důvody... Na tý svatbě byli l
130 lidí jen z její strany.

131 Veronika: aha, to je zajímavý.

132 B: Ještě tu hraje roli babička, která se postavila za nás, protože s mámou dobře
133 vychází a byla z toho nešťastná. Hrozně doufala, že se dají zpátky dohromady.
134 Dodnes se s ní vídáme, rádi ji vidíme. Nevím, jak vychází s tou partnerkou,
135 nebavíme se o tom...

136 Veronika: A jaký vztah máš s tou partnerkou ty, (oslovení)?

137 B: No nějak spolu vycházíme, nevadí mi. Asi ji nemam ráda jako nějakou
138 kamarádku, ale nevadí mi, když tam je. Ale je to pak víc intimní, když tam není,
139 že si s tátou můžem víc povídat.
140 Pořád má tendenci obhajovat si, proč nás opustil, ale myslím, že mu dodnes na
141 nás záleží. Třeba když jsme se někdy viděli jen my dva, víc se mnou řešil ty
142 rodinný vztahy, snažím si vybavit co jsme řešili, ale myslím, že se potřeboval

143 ujistit v tom, že neudělal takovou chybu, že přeci už jsme se ségrou byly
144 velký... no a já mu dost oponovala, přece taková zkušenost je negativní pro dítě
145 v jakémkoli věku.

146 Veronika: Hmm, jako kdyby měl pořád špatný svědomí...

147 B: No přesně tak na mě působí.

148 Veronika: Mám takovou velmi osobní otázku, jestli jsi s ním dokázala mluvit o
149 tom, jak to prožíváš?

150 B: Tyjo, myslím že jsem to dokázala až po těch letech, že jsem mu to i řekla,
151 jaké to byl šok. On třeba ani nevěděl, jak mě má utěšit, když jsem plakala. Vzal
152 mě do bytu a pustil mi video, jak si ta jeho žena obléká punčochy, to jsem vůbec
153 nechápala, proč mi to jako pouští (nechápané výrazy)?!

154 Veronika: To ti rozumím... Naopak, víš, jak bylo jemu v této situaci?

155 B: vůbec se k tomu nevyjadřoval...

156 Veronika: Myslíš, že zkušenost, kterou jsi zažila s rodiči, bude mít dopad na
157 tvoje partnerský vztahy?

158 B: No to určitě. Měla jsem přítele a tím, jak táta odešel a zbořily se mi mé sny,
159 žila jsem v domnění, že se nevдам a postoj, že se na chlapa nikdy nemůžu
160 spolehnout. Celkově negativní postoj k mužům, tak to třeba vnímám. Nevěřila
161 jsem, že láska může vydržet do konce života, to si myslím do teď... Chci mít
162 rodinu i děti, to jo. Ale třeba jsem se nechtěla vdávat, mít závazky. Každé to má
163 asi jinak... Chtěla jsem mít přítele, ale nebrala jsem ho jako parťáka, že
164mmm...

165 Veronika: že každé si pojedete to svoje?

166 B: no, jo. Třeba mi přišlo jako nesmysl, jak lidi říkají, že partnera milují víc než
167 sebe, to mi prostě nešlo do hlavy. Měla jsem toho přítele, níž v prioritách, i
168 třeba až po přátelích. Dneska se to hodně změnilo, svatbu bych i chtěla, myslím
169 že ten rituál spojení je důležitý. Na partnera už mám i jiné nároky a asi by byl
170 už na vyšším místě. Poučila jsem se v tom, že si nedělám žádné iluze na lásku,
171 se kterou strávím čas až do mého stáří a co bych chtěla je především udržovat
172 komunikaci s ním.

173 Veronika: A jaká by měla být tvá životní láska?

174 B: Chci, aby byl vyšší a silnější, abych si vedle něj přišla jako žena. Chci, aby
175 se se mnou nebál mluvit o tom vztahu, milej, empatickej, blabla... ale hlavně
176 aby měl cíl, aby věděl, co chce. Abychom se uměli navzájem podporovat a
177 bychom měli společné zájmy.

178 Veronika: A čemu by ses chtěla vyhnout navzdory tvým zkušenostem?

179 B: Bojím se, aby ten vztah jako nevyhnil úplně zbytečně, abychom neztratili
180 společnou cestu a taky se nechci tolik podřizovat tomu partnerovi, to si myslím
181 že máma udělala velkou chybu – že si neuměla prosadit tu svou, no.

Rozhovor s respondentkou C

1 Veronika: Ahoj (jméno respondentky), budu se tě ptát na věci, které se týkají
2 rozvodu rodičů a odchodu otce od rodiny. Víím, že je to velmi osobní téma, a
3 proto ti budu vděčná, když mi dokážeš co nejvíce přiblížit tvoje prožívání této
4 zažité situace. Můžeš mi to povídat jako příběh a já se budu doptávat, nebo ti
5 rovnou budu klást otázky, jak ti to bude vyhovovat.

6 C: (Velmi nervózní, vyhýbá se očnímu kontaktu) No, když jsem byla na
7 základce na druhém stupni, to je 14-15 let, tak už to doma nebylo dobrý. Rodiče
8 už spolu nesdíleli ani ložnici, máma spávala na gauči, táta většinu času byl
9 zavřenej v ložnici, netrávili spolu žádněj volnej čas, nebyl to prostě žádněj
10 manželskej pár, ale spíš dva lidi, co spolu žijí v jednom bytě a už se podle mě
11 ani neměli rádi, netrávili spolu absolutně žádněj čas, neměli ani společné zájmy.
12 Každěj byl jinej. Máma víkendy trávila aktivně, táta byl spíš pohodář, měl rád
13 zámky a hrady, rád něco poznával, hrál golf.
14 Když mi bylo tak 14, rodiče koupili byt ve Vršovicích s tím, že až budeme s
15 bráchou starší, tak že se tam přestěhujeme a budeme tam spolu bydlet. Akorát se
16 zrovna začaly řešit dost jejich spory, který měly mezi sebou, nedokázali spolu
17 vůbec vycházet natož žít společně bok po boku. A tak se rozhodlo, že táta si ten
18 byt zrekonstruuje a odstěhuje se pryč. To se mnou máma pořád dost řešila. Když
19 jsem říkala, že mě to mrzí, že mám tátu ráda, protože přeci jen jsem tátu ve 14
20 letech pořád potřebovala, tak to nechtěla slyšet, to se naštvála. Chtěla slyšet jen
21 to, že je to dobře a že jsem na její straně.

22 Veronika: Takže ty sis přála, aby tomu dali ještě šanci...?

23 C: Jo, jo. Ale máma byla rozhodnutá a vyloženě ode mě chtěla slyšet, že mi to
24 nevadí, ať jde táta pryč... já jsem to sama viděla, že to neklapalo, ale nechtěla
25 jsem se táty vzdát. Od té doby, co se pak odstěhoval, jsem ho vídala nejdřív
26 jednou týdně, potom se to ještě oddálilo na jednu měsíčně a pak skoro vůbec.

27 Veronika: Než se táta odstěhoval, jaký to s tátou bylo?

28 C: Táta nikdy nebyl úplně rodinnej typ, netrávili jsme úplně čas pospolu jako
29 rodina. Nikdy se nestalo, že by na mě táta křičel nebo nás uhodil, to spíš máma
30 tady byla přes tu výchovu. My jsme si s tátou hodně podobný, i po stránce
31 našich zájmů. Jezdil se mnou a bráchou celé dětství na turnaje, které byly každý
32 víkend a byl velkou podporou. Moc volnýho času sám pro sebe neměl, tak to od
33 něj беру jako něco hezkýho, co pro nás dělal. On byl dobrej táta, úplně jinej než
34 máma, nedivím se, že jim to nefungovalo...

35 Veronika: Co myslíš, že k tomu rozvodu vedlo?

36 C: Máma otěhotněla, když s tátou byli teprve dva měsíce a říká, že mezi nimi
37 nikdy nebyla ta pravá vášnivá láska... že spolu byli jen kvůli bráchovi... Co jsem
38 ale viděla fotky a třeba z vyprávění blízkých lidí si nemyslím, že to bylo úplně
39 tak jak říká, nevím.

40 Veronika: Odrazila se tahle situace nějak třeba na škole, na tvých zájmech...?

41 C: No to bylo takový období, kdy se u soudu ani neřešilo, jestli budeme ve
42 střídavý péči, byli jsme s bráchou napsaný u mámy a kdykoli jsme chtěli, mohli
43 jsme být u táty, bylo to na domluvě. Ve škole se to neodrazilo nijak, ale na tom
44 sportu, v klubu, kde jsme s bratrem hráli, se to začalo hrozně řešit, protože ti lidi
45 se tam znají všichni a slyšela jsem pořád z jedné strany pomluvy na tátu a z
46 druhé na mámu. Říkali to normálně přede mnou, přitom ani nevěděli, jak ta
47 situace u nás doopravdy vypadá, takže to bylo takový... bylo mi to hrozně
48 nepříjemný a myslím že to, jak nepříjemný prostředí mi tam tím dokázali
49 vytvořit byl jeden z hlavních důvodů, proč jsem s tím záhy přestala...

50 Veronika: Byl někdo, s kým jsi o tom mohla mluvit?

51 C: S jedním kamarádem z badmintonu, který vlastně procházel stejnou situací.
52 Taky dokonce se stalo, že lidi z toho klubu začali házet špínu na jeho rodiče a
53 vlastně to bylo úplně stejný jako u mě...

54 Veronika: Dokázala bys mi popsat, jak ses cítila, když už jsi věděla, že je
55 rozhodnutý, že rodiče půjdou definitivně od sebe?

56 C: No tak, po nějaký chvíli, co se táta odstěhoval, to bylo tak půl roku po tom,
57 co mi máma řekla, že je prostě konec, tak, než se zrekonstruoval byt, on se tam
58 přestěhoval, tak to bylo tak půl roku, no jako... bylo to hrozně divný. Když jsem
59 chodívala ze školy odpoledne domů a táta tam vždycky byl, povídali jsme si,
60 společně jsme večeřeli, on často vařil, koukali jsme spolu na telku a teď jsem
61 přišla doml a tam nikdo. Byla jsem z toho hrozně smutná, několik měsíců jsem
62 byla fakt nešťastná, i jsem hodně brečela po večerech, že mi táta chybí. A nebylo
63 to jako dobrý, že jako „jooo konečně vypadnul“, jak si asi myslela máma, ale
64 že to bylo spíš jako, nešťastná no. Mám k němu i blíž než k mámě, vždycky
65 jsme spolu trávili čas, když jsme byli malí, pořád jsme někam jezdili a od tý
66 doby co se odstěhoval jsme si hrozně cizí a už to není tak, že bych si přišla jako
67 jeho dcera, ale taková jako něco vzdálenýho. Když se vidíme jednou do měsíce
68 na oběd, tak to asi ani nemůže být jinak... už si pomalu nemáme ani co říct, je to
69 divný, že už necítím, že bych měla tátu. Je to spíš nějaká příbuzná vzdálená
70 rodina, nic velkýho...

71 Veronika: Když se vidíte, jak se k tobě chová, v čem vidíš tu změnu ve vašem
72 vztahu?

73 C: už vůbec neřešíme ty běžný situace, co se řešily doma, ale ani žádný hádky,
74 nedorozumění, řešíme hlavně ty hezký věci, děláme, že všechno je sluníčkový,
75 dobrý. Chce řešit jenom ty hezký věci, a když jsou už právě nějaký neshody, tak
76 se tomu chce vyhýbat a nechce to řešit. Že prostě, když spolu trávíme čas, tak ho
77 trávíme jen tím hezkým, všechno optimistickým, pozitivním, i když třeba není.
78 Když chci řešit sebe, něco s čím se potýkam, tak to vůbec nechce slyšet a
79 neřešit. Což si myslím, že je špatně. Přece nejsou jen světlý okamžiky a musí se
80 řešit i to špatný, tím se mi vzdaluje... Táta je nekonfliktní člověk, já jsem zase
81 dost hádavá a když je nálada se hádat tak to klidně udělám, ale on nemá potřebu
82 cokoli řešit. Mlčí, nic neřekne, než aby zkazil třeba hezkou atmosféru. Chápu,

83 že když se s člověkem vidíš jednou do měsíce, tak se zrovna nechcete hádat a
84 ten čas si užít nějak hezky společně, to je jasný... ale myslím, že je to prostě
85 špatně.

86 Veronika: Říkala jsi, že teď má přítelkyni, jak tu vnímáš?

87 C: Ten vztah je úplně jinej než co měl s mámou. Jakoby, než s přítelkyní si s ní
88 užívá spíš jak s nějakou milenkou. Jako, já mu to přeju, nevidím v tom nic
89 špatnýho, ba naopak jsem ráda, protože jak se s mámou odstěhovali od sebe, tak
90 táta 3 roky byl sám, a když je člověk zvyklej, že v tom bytě má rodinu, která na
91 něj čeká a najednou byl v bytě sám, tak dlouho. Člověk usíná a probouzí se sám,
92 tak podle mě jako... to bych nepřála nikomu takovou samotou. Člověk se nemá na
93 koho těšit domu... jsem ráda, že si někoho našel, s kým si rozumí. S tou
94 přítelkyní maj stejný zájmy, vlastně oba jsou z Moravy, tak maj stejný zvyky,
95 prostě že rádi oba fotí, ani jeden není extra sportovec ale radši si vyjednou
96 někam na výlety, něco poznávají a viděj... Pak je doma těžký od mámy
97 poslouchat, jakej je táta idiot, jakej je špatnej. Je žárlivá úplně bezdůvodně,
98 přitom ona sama už dva tři roky, než se s tátou rozvedli měla přítele. Takže tátu
99 podváděla, ale to táta je ten špatnej teď... nepřijde mi to normální! Místo toho,
100 aby byla ráda, že je táta šťastnej, tak jenom žárlí, úplně zbytečně.
101 Táta sice všechno tý přítelkyni a jejímu synovi všechno platí a je toho dost, ale
102 na druhou stranu... jsou to jeho peníze a jeho život, at si s tím naloží, jak
103 potřebuje, na nás normálně s bráchou přispívá měsíčně dost peněz, zve nás na
104 obědy, slaví s náma Vánoce, často nám zaplatí výlety, na který nás bere, Když
105 potřebuju něco navíc koupit, tak mi to hned koupí... nevidím, že by v tomhle
106 ohledu byl nějak špatnej. Teď má svůj nový život a dokáže se starat o dvě
107 rodiny, to ne každěj táta dokáže.
108 Nedává mi to smysl od tý mámy. Tátovi je prostě 50, má život před sebou, což
109 je podle mě v pohodě věk si ještě někoho najít, tak přece nebude po zbytek
110 života sám... já nevím, já nevím! (slečna C je naštvaná a zmatená, je z ní vidět,
111 že jí reakce mámy opravdu štve) žárlí prostě.
112 Předhazuje(matka) furt, že si užívaj (táta s přítelkyní) víc, než když si kdysi
113 užívali oni dva. Jenže to měli i úplně jiný finanční možnosti, jenže to není
114 proto, že by na nás chtěl nějak šetřit nebo tak... kupoval nám vždycky co nám s
115 bráchou na očích viděl.

116 Veronika: Cítím to tak, že si máma hledá důvod, jak ho před tebou nějak
117 shazovat...

118 C: No přesně tak. Místo toho, aby řešila sama svůj život. Má úzkosti, deprese,
119 cítí se zle a sama si tím kazí život.

120 Veronika: A jak se cítíš doma, když se vůči němu takhle chová?

121 C: Poslední dobou se s ní moc nevidám, snažim se jí vyhýbat... třeba když
122 řekne, ať si k ní jdu sednout k televizi, tak už vim, že zas bude chtít řešit tátu. A
123 je konflikt. Protože já ho mám ráda, furt je to můj táta, prožila jsem s ním
124 krásný dětství. On o mámě nikdy nemluví špatně, nikdy by si nedovolil o ní říct
125 něco sprostýho, a kdyby si to dovolil, stejně jako si to dovoluje máma, tak
126 stejně jako jí řeknu, ať o ní nemluví přede mnou špatně, tak to říkam i jí, pořád

127 dokola... je mi to hrozně, ale hrozně nepříjemný, hrozně mi to vadí. To je jako...

128 Veronika: Máma hodně ovlivňuje tvůj vztah s tátou, to, co máte teď mezi
129 sebou...?

130 C: No, hodně... Třeba teď... (*respondentka pláče, nabízí jí kapesníček*) třeba
131 poslední víkend jsme s bratrem chtěli jet do Českýho Švýcarska a máma se to
132 dozvěděla a začala mi říkat, proč s ním chci jet, že snad tam jako nepojedu. A
133 fakt mi začala jako vyhrožovat a říkat takový věci jako, že si táta zas chce hrát
134 na nějakou rodinku... tak jako já jsem chtěla, já byla ráda, když se tak často
135 nevidáme tak mi to přišlo fajn. Ale pro klid domácnosti jsem musela zůstat
136 doma. Abych neposlouchala kecy, že jsem si jela užít nějaký víkend s tátou.
137 Ona si je celý víkendy u přítele a když chci něco podniknout, nebo když jí
138 volám a ona tam je, tak mě jenom odbyde, že to vyřešíme zejtra. Když jsem
139 maturovala, měla jsem svat'ák a potřebovala jsem podporu na telefonu a volala
140 jsem jí a ona mi po hodině zavolá zpátky, že nemá zas čas a čau. Ona sama se
141 nechová jako dobrá máma, mám ji ráda, ale myslí si, že když mě je 19 a
142 bráchovi 20, že jsme dospělí soběstační. Taky potřebuju občas slyšet nějaký
143 hezký věci od ní, potřebuju cejtit, že mam mámu prostě, a ne nějakou ženskou
144 co doma občas uklidí a uvaří...

145 Teď třeba jsme taky s tátou jeli na dovolenou, do Irska a místo toho, aby byla
146 ráda, že nás táta bere, všechno za nás platí, že vůbec s náma chce, tak má ještě
147 problém, že někam jedeme, zase. Je to od ní hnusný a sobecký, ona si mlže
148 užívat ale táta ne. On by si nedovolil mi říct „hele, s ní nikam nejezdí“. Ona ne
149 že by třeba vyloženě řekla „ne, ty nikam nepojedeš“ ale hodí takovej xicht a
150 udělá doma takovou atmosféru, že mě tím fakt donutí nikam nejet. Prostě takhle
151 jako. A já pro klid domácnosti řeknu že ne, no. Jsem z toho smutná a zklamaná,
152 přijde mi to hrozný a nedává mi to smysl, nechápu její potřebu tohle dělat.
153 Sama mi nenabídne, abychom spolu nějak hezky strávily čas. Měla by bejt ráda,
154 že o nás má táta zájem, že se jenom neodstěhoval a čau. Taky si myslím, že
155 kdyby o nás táta fakt neměl zájem, tak je to taky špatně. Prostě kdyby dělal
156 cokoli, vždycky to bude špatně. To je hrozná ironie. Ona byla ta, kdo chtěl
157 rozvod. Taky jak tvrdí, že tam nikdy nebyla žádná láska, to je podle mě taky
158 lež, jinak by nedělala, co dělá.

159 Veronika: s příbuznými se vídáš?

160 C: Z máminy strany jo, ale z tátovy skoro s nikým... fakt dlouho, tátova rodina
161 mámu neměli nikdy moc rádi, to říkala máma, ani tam nechtěla jezdit, když
162 jsme byli malý. S máminou stranou se nic nezměnilo, babička má tátu pořád
163 ráda, mrzí jí, že ho nevidala tenkrát častěji, protože oni bydlí dost daleko. Z
164 tátovy strany vztahy absolutně nulový. Oni jsou z Olomouce, je to hnusný, ale
165 je fakt znát, že lidi z Prahy jsou prostě jiný.

166 Veronika: Je něco, co ti od táty chybělo? Co ti chybí teď?

167 C: Jsem v tom věku, kdy člověk dospívá, ale pořád se člověk necejtí dospělejší.
168 V těch 15 to byl přechod ze základky na střední, člověk se poznává, rozvíjí.
169 Podle mě je to nejhorší období pro dítě, kdy se rodiče rozvádějí. Potřebovala

170 jsem cejtít tu tátovu lásku. Byli jsme si hodně moc blízký, třeba táta s bráchou
171 si tak blízký nebyli a já jsem byla ta tátova holčička, dcerunka, to jsem byla
172 přesně já. Táta dělal všechno, co mi na očích viděl. V té době, co odcházel,
173 jsem potřebovala vědět, že se ten vztah mezi náma nezkazí. V tom období k
174 nám pořád hodně jezdil na návštěvy, což si myslím bylo dobrý pro mě, ale pro
175 mámu ne. Bylo to asi vlastně takový zvláštní, když si to tak zpětně přehrávam.
176 On tam nebydlel žejo, ale pořád měl klíče od našeho bytu a přicházel, jak
177 chtěl... to pak mámu začalo srát, což asi chápu, ale já jsem byla ráda. Přesně ta
178 chvíle, jak se odstěhoval, rok rok a půl, to bylo asi nejtěžší. Máma pak vyměnila
179 zámek a hotovo (smích).

180 Veronika: Takže tam bylo pořád takový napětí, i přesto že už byl pryč

181 C: Jo, napětí pro obě dvě strany. Táta podle mě nechtěl bejt sám, proto za náma
182 tak často jezdil.

183 Veronika: V čem si myslíš, že je tvůj táta dobřej, co na něm obdivuješ a
184 naopak?

185C: Já si myslím, že je táta dobřej člověk. Je obdivuhodný, že dokáže žít dvě
186 rodiny, ani do těch peněz nevidí, jak je utratíme... Obdivuju ho v tom, jak se
187 dokázal vypracovat v práci. Začínal na nule a vypracoval se na manažera, pak
188 na ředitele. Dřel jak idiot za minimum jako na začátku a myslím, že to, co tam
189 pak dokázal... to obdivuju. Zabezpečil rodinu, koupil několik bytů. To ne každěj
190 dokáže. Máma nás vychovávala a táta zabezpečoval. Myslím si, že je to
191 vyrovnaný, že není máma víc než táta nebo naopak... Nevidím nic špatnýho na
192 tom, že s náma třeba netrúvil v dětství tolik času jako máma, protože byl v
193 práci. To je podle mě i normální. Žena má být v domácnosti, muž má vydělávat.
194 Neříkam, že mě neštve, když vidím, jak si s tou přítelkyní jezdí tam a tam, štve
195 mě, že nejsem už ta jeho holčička, ale už mi není 12, abych to musela mít.
196 Občas když nad tím ve slabší chvílce přemejšlim, tak jo, vezme mě to, mam ho
197 pořád ráda a je mi líto jak to dopadlo... taky bych s ním chtěla bejt víc času.

198 Veronika: Je něco, co podle tebe ve vztahu k tobě dělá špatně?

199 C: V těch mála chvílích, co se vidíme, nedělá asi nic špatně, to že nechce nic
200 řešit... já vyslechnu jeho, on mě. Nemám potřebu se mu svěřovat s nějakýma víc
201 osobníma věcmá, ale v tu chvíli, kdy sedí naproti mně, mám pocit, že je tam
202 opravdu pro mě. Že prostě, snaží se mi vyhovět, porozumět, pomoci. Vidím, že
203 se snaží mi ukázat mi, že mu nejsem jedno, že přes to všechno je tu pro mě a že
204 mě má rád.

205 Veronika: Jak si myslíš, že jemu mohlo tenkrát, v době, kdy odcházel, být?

206 C: no jako, myslím si, že když se stěhoval, tak tyjo... nevim, nebyl z toho
207 šťasnej, spíš nešťasnej, zas ta samota, to muselo bejt strašný. Chvíle, kdy
208 člověk padá do nějakých úzkostí a je sám, neměl tam nikoho... teď když má tu
209 přítelkyni si myslím že je to lepší, i se hodně změnil, vzhledově vypadá i líp,
210 zhubnul, nějak víc o sebe pečuje, snaží se vypadat dobře... já mu to přeju, že má
211 někoho, s kým se konečně cítí dobře... Teď má podle mě život, kterej vždycky

212 chtěl, že má něco, co mu chybělo.

213 Veronika: Přijetí...?

214 C: jo, přijetí, pocit, že o tebe má někdo zájem. Že je pochválenej...

215 Veronika: To mu u mámy chybělo?

216 C: jo, ona není taková, že by někdo něco pochválila, nic neoceníla, u ní má
217 každéj pocit zmaru. Jakýkoli ohodnocení, pochvala... to člověk potřebuje, kor
218 partner. Nejen slyšet „no tak to má vypadat“, to podle mě chlapi potřebujou
219 mnohem víc než ženský, i když něco posereš, tak chlapa prostě pochválit
220 (smích).

221 Veronika: Jak si myslíš, že by ten vztah vypadal, kdyby býval táta neodešel?

222 C: já si myslím, že by to nebylo dobrý. Nemohli by spolu dál žít prostě. Už
223 tenkrát spolu skoro nemluvili, táta byl jen v ložnici zavřenej, máma zase v
224 obejváku. Tam bylo takový dusno, že se tam člověk tak nerad vracel. Teď je to
225 relativně pohoda.

226 Veronika: Myslíš si, že se tahle zkušenost odrazí na tvym partnerskym vztahu?

227 C: Jo, určitě, budu hodně přemejšlet rozumem, než budu v manželství, taky jak
228 to budu cejtít srdcem, taky až po několika letech, kdy už člověk nemá ony
229 růžový brejle, se s tím druhym sezdat. Když je člověk zamilovanej, nevidí
230 realitu... budu hodně opatrná, protože při představě, že si vezmu některýho se
231 svých bývalých parnerů... (smích) Taky si myslím, že jak se říká, že si člověk
232 hledá stejného partnera jako máš rodiče opačného pohlaví, tak je to pravda,
233 protože x mých ex přítelů bylo úplně stejnejch jako můj táta, a to je děsivý
234 (smích) myslím si, že to tak fakt je no...
235 Taky bych chtěla být žena v domácnosti, vůbec by mi to nevadilo. Když mají
236 oba dva potřebu budovat kariéru, myslím si, že vzhledem k dětem to není
237 dobře...
238 Takže mít fakt rozdělený ty role, aby rodina byla zabezpečená a děti kvalitní
239 výchovu...

Rozhovor s respondentkou D

1 Veronika: Vzpomeň si prosím na období, kdy se rodiče rozcházel, kdy jsi začala
2 žít v domácnosti bez otce, popiš mi, jaký to pro tebe bylo.

3 D: Bylo mi asi 13 a pamatuju si spíš takový útržky, významný momenty.
4 Myslím si, že vztah rodičů byl hezkej, vždycky mi přišlo, že to je vztah
5 maminka a tatínek, nemáš tomu co vytknout, jsi rád, že v té rodině seš a vůbec
6 se nezamýšlíš nad tím, že by rodiče mohli bejt od sebe. Prostě celek, do kterého
7 ses narodila, nebyly tam žádný rozkoly mezi nima. Jednotka, která funguje,
8 domácnost, která běží, nikdy mi nepřišlo, že by tam byly nějaký problémy,
9 pamatuju si snad jednu hádku a jinak si nepamatuju, že by měli větší problémy.

10 Veronika: Co si myslíš, že teda k tomu rozvodu vedlo?

11 D: Mm, myslím, že se táta změnil, dost hodně. Začal se chovat jinak. Mm,
12 změnil celou svoji osobnost, nejen to chování. Nebyla to změna, že by se změnil
13 jeho intelekt, charakter... ale to byla změna prostě celý jeho osobnosti, ne že by
14 se nějak vyvíjel nebo se vzdělával, bylo to fakt jako, mám pocit, že to byla
15 změna celýho člověka jako člověka. A už to nebyl on. Vzhledem k tomu, že
16 žijete v domácnosti, kde je to nějak zaběhlý, kde všichni počítaj s tím, jak se
17 člověk chová, a pak se člověk takhle změní, tak to pak prostě nefunguje. Ta jeho
18 změna možná nebyla umožněná k tomu, abychom se tomu my ostatní v rodině
19 přizpůsobili a aby to fungovalo i s ním, s takhle novým člověkem. Protože to
20 bylo prostě špatný, nikdo na to nebyl zvyklej, nikomu se to nelíbilo, nebyl to
21 dobrej člověk, byl to někdo jinej a nebyl dobrej.

22 Veronika: A v čem třeba konkrétně jestli můžeš říct se změnil, nějaký příklad, co
23 si pamatuješ?

24 D: Tak hlavně takový odosobnění, že si třeba pamatuju, jak jsme dělali různý
25 kraviny, různě jsme si hráli a pak si pamatuju, jak jsem jednou za ním přišla,
26 lehla jsem si k němu a dala mu ruku kolem krku a on se zamračil a řekl, ať mu
27 nedávám ruku kolem krku, že to nemá rád. Což nikdy dřív nikdy neudělal,
28 vždycky nás všude bral a dělal s náma takový srandičky a teď najednou byl dost
29 odtažitěj, nic ho nezajímalo, všechno jen tak „na oko“, prostě člověk se zeptá,
30 jak se máš a vlastně jeho to vůbec nezajímalo, všechno dělal tak jako
31 automaticky ale prostě už to nebyl on.

32 Veronika: To jsi pozorovala jak dlouho před tím, než odešel?

33 D: Tak půl roku předtím? Nevím jistě.

34 Veronika: Jak jsi se dozvěděla, že se rodiče budou rozvádět?

35 D: Vzhledem k tomu, že jsem to brala tak, že jsou prostě spolu, tak jsem nad tím
36 ani nepřemýšlela, že by se mohli rozejít. Brala jsem to tak, že teď je to špatný,
37 ale to se zlepší. Jednou jsme takhle zaparkovali s tátou na nějakým parkovišti
38 před obchodem, já jsem seděla vzadu, ségra vpředu, on se otočil, dal ruku za
39 sedačku, jako to dělal často když s nám mluvil a prostě nám to oznámil jakoby

40 nic. Jako kdyby řekl: „podívejte se na to auto“. „no my se s mámou rozvádíme“,
41 tak jedeme dál prostě, pak už jen sbalil tašky a už tam nebyl.

42 Veronika: Jak ti pak doma bylo?

43 D: Prázdná, člověk neví, co teď bude, neuměl si člověk představit, jak to bude
44 vypadat, ten život se úplně změní ale pořád běží dál a najednou ten život co jste
45 měli je pryč a vy najednou nevíte, jak to bude vypadat, co se změní, jestli se
46 s tím tátou budete vídat... vlastně moc nepřemýšlíte nad tím okolím, a tak nějak
47 si proplouváte a čekáte co se vytvoří, protože nemůžete nic moc dělat.
48 Nemůžete ho vytvořit, že ho budete budovat jako lego, tak jako čekáte, co se
49 bude dít. Pak jsou to takový malé změny, že si zvyknete, že tam není, přestanete
50 doufat, že se vrátí, začne to nějak pomalu zase fungovat, vytvářet si nový život
51 jen s tou mámou. Začnete fungovat vy, dítě a ta máma. Zjistíte, co všechno on
52 dělal a co místo něj musíte začít dělat, taky zjistíte, jak se chová jinak okolí,
53 když zjistí, že už s váma táta není.

54 Veronika: Jaká byla doma atmosféra, když odešel?

55 D: Špatná, takový mrtvo, ticho. Bojíte se něco říct, aby to nerozhodilo mámu,
56 prostě pak jedete v autě a ona má na sobě sluneční brýle v únoru a brečí a veze
57 vás do školy, pak se vrátíte, všechno mrtvý, nic vám nedělá radost...

58 Veronika: Co za tím jeho rozhodnutím mohlo být?

59 D: Já nevím, jestli měl krizi a potřeboval se změnit, ale určitě se změnil. Nevím,
60 co k tomu vedlo ale prostě se změnil. Nevím, jestli měl pocit, že by měl být
61 lepší a nějak se vyvíjet, tak se dal touhle cestou, nevím co k tomu vedlo. Mam
62 pocit, že měl spokojenější život, šel kupředu, děti rostly, všichni zdravý, stavěl
63 barák, nové auto, práce dobrá... Nevím co ho k tomu vedlo...

64 Veronika: Doteď ti to nevysvětlil...?

65 D: Ne, já jsem s ním ukončila kontakt, s tím člověkem nechci mít co dočinění.
66 Nelíbí se mi, jak se chová, už to prostě není on. Je jako nějaká slupka, co vypadá
67 jako on, ale není to on. S takovým člověkem nechci mluvit. Mam pocit, že ze
68 začátku se o kontakt i snažil, ale bylo tam hodně takových momentů, kdy jsem
69 viděla velký selhání. Že kdyby se fakt snažil, tak to vypadá jinak. Jo, trochu se
70 snažil, ještě v něm něco bylo, pak se snažil jen proto aby to nevypadalo, jak moc
71 je hrozný, a pak už viděl, že to k ničemu nevede, tak se přestal snažit úplně.
72 Občas si tak jako vzpomene, „no jo, já mám vlastně ještě dvě děti“. Ale jako,
73 když to třeba porovná se ségrou, která mu občas napíše nebo něco, tak s tou si
74 třeba píše víc a když vidí, že já ten zájem o něj nemám, tak napíše smsku
75 k narozeninám, Vánocům a hotovo vyřízeno.

76 Veronika: Byl někdo, s kým jsi o tom mohla mluvit? Chtěla jsi o tom mluvit?

77 D: Ani ne, protože tak nějak žijete a nevíte co se děje, a když to nevíte, tak ani
78 nemáte chuť se o tom s někým bavit. Není co říct, když se někdo zeptá, co se
79 děje, nevěděla jsem co říct, protože jsem sama nevěděla, co se děje... Stačí když

80 ten člověk přijde a řekne, že tu pro mě bude, když budu potřebovat. V té době
81 jsem přecházela na gympl, takže ty lidi, se kterými jsem se znala už najednou
82 nebyli, nový lidi z nové školy jsem neznala... nebylo moc o čem a s kým
83 mluvit...

84 Veronika: velká nejistota...?

85 D: Velká nevědomost, nová situace.

86 Veronika: Všimla sis, že jsi kvůli tomu měla problémy třeba ve škole,
87 v kroužcích...?

88 D: Já myslím, že ani ne, protože si nepamatuju, že bych se třeba na základce
89 učila doma do školy, takže jsem nikdy škole nevěnovala moc času navíc a když
90 se to stalo a přecházela jsem na gympl, tak to je jasné, že školní výsledky
91 zakolísají trochu každému, takže ti nepřičítám rozvodu. Neviděla jsem vliv
92 rozvodu na školu nebo kroužky.

93 Veronika: Zkus mi prosím, co nejvíc přiblížit a popsat to, co jsi cítila kromě té
94 nevědomosti o tom, co bude.

95 D: Já jsem asi hlavně byla našťavaná a uražená, že odešel. Že má tu drzost a nemá
96 nás ani natolik rád, aby tu zůstal a..., nevím. Asi jsem čekala, že se bude snažit
97 s náma být, i když odešel, tak furt nám třeba říkal, že odešel jen od mámy, a ne
98 od nás se ségrou, a přitom ale odešel i od nás. Protože teď jako vidím, jak to
99 funguje u několika kamarádů, kamarádek, co mají taky rozvedené rodiče,
100 nehledě na střídavou péči, prostě vidím, jak se k nim ten druhý rodič chová. A
101 rozhodně to není nic jako s náma, když jim řeknu, že jsem ho třeba dva roky
102 neviděla, tak oni jako „cože?! Jak je to možné?“ to já se s tátou vídam každé
103 tejden. Na to fakt nejsou zvyklí, na takový odloučení. Ze začátku, kdy nás tahal
104 po soudech to vypadalo, že se s náma chce vídat, ale spíš to byla jen taková
105 póza, protože moc dlouho mu to nevydrželo...

106 Veronika: Jaký byl váš vztah předtím, než odešel?

107 D: Pro mě to byl vždycky ten TÁTA (gesto něčeho významného), „koho by sis
108 chtěla vzít? Někoho jako je táta“, prostě takovej ten, co vás miluje, hraje si
109 s váma, ale umí i makat, je šikovnej, zručnej, uměl všechno, prostě takovej ten
110 srávnáckej táta.

111 Veronika: a teď je pro tebe kým?

112 D: mm, cizí člověk. Prostě lepší by bylo, kdyby ten táta, ten náš starej táta, radši
113 umřel, protože to jsem aspoň věděla, že nás má rád. Protože tohle vypadá jako
114 on on, ale vlastně není, má cizí hlas, cizí pohled a říká věci, který se mi vůbec
115 nelíbí...

116 Veronika: co ti třeba říká?

117D: My jsme se vídali ještě krátce po rozvodu, pamatuju si, jak měl prostě takový

118 divný poznámky, není vůbec příjemný, když na vás mluví, celá ta atmosféra
119 s ním je nepříjemná, křečovitá, nechci v tom být. Nejen kvůli rozvodu ale
120 hlavně proto, jak je to člověk, nechci být v jeho přítomnosti. Pamatuju si, jak
121 byl i hrozně nepříjemnej na prodavače nebo třeba na číšníky, že jsem se za něj
122 styděla, že se tak chová. Dřív se takhle vůbec nechoval.

123 Veronika: Bylo něco, co jsi od něj potřebovala nebo potřebuješ teď? Dostalo se
124 ti toho?

125 D: Dřív jsem chtěla, aby byl s náma, abych viděla v životě tu mužskou
126 otcovskou roli, abychom měly toho tátu, kterej nejen že pomáhá finančně,
127 kupuje jídlo a vaří, má nějakou roli v rodině a domácnosti, tak je to člověk ve
128 vašem životě, a to dává hrozně moc. No, a to najednou zmizí. Potřebovala jsem
129 toho tátu, co se o mě postará, vezme mě na výlet, uvaří... No ale když jsem
130 viděla, jak ho to vůbec nemrzí, nesnaží se nic změnit, nepracuje na našem
131 vztahu, neuvědomuje si nic z toho i když jsem mu to několikrát říkala, tak jsem
132 si řekla „no, tak čau, tebe prostě v životě nebudu potřebovat, člověk se všechno
133 naučí jinde“, asi hlavně sama v sobě.

134 Veronika: a co bys chtěla od něj teď aktuálně?

135 D: Mmm, no chtěla bych asi aby si to uvědomil, a aby mu v nějaký formě přišlo
136 potrestání za to, co udělal. Rozhodně nechci, aby se vrátil zpátky ke mně do
137 života, spíš, aby si to fakt uvědomil, co způsobil, alespoň na pár sekund.
138 Protože pro mě vědomí toho, že on teď bude žít s vědomím toho, co udělal a
139 bude to vědět a bude si to vyčítat a bude toho litovat, to je pro mě asi to nejvíc
140 uspokojující, co by bylo, i když to není hezký, je to pro mě důkaz nějaký
141 lidskosti. Neslyšela jsem od něj nikdy žádnou omluvu, neviděla téměř nikdy
142 žádnou snahu... tak prostě s mýho pohledu si to zaslouží. Člověk by měl jít do
143 manželství s vědomím toho, co všechno to obnáší, udělat si a vychovat děti a
144 není normální se najednou začít k nim takhle chovat. On všechno tohle ví, nebyl
145 to nikdy hloupej člověk, ale když tohle udělá, měl by taky vědět, jaký následky
146 to ponese a postavit se jim. A vzhledem k tomu, že vidí, že se s ním nechci
147 bavit, nechci s ním bejt v kontaktu, pro něj není dostatečným potrestáním, aby
148 se sebou něco dělal. Stačí mi, když bude vědět o co přišel a proč o to přišel.

149 Veronika: Myslíš si, že nějak vyplnil prázdno, které by každý zdravý člověk
150 pocítil v takové situaci?

151 D: Teď má novou rodinu, našel si milenkou, ke který se odstěhoval, snažil se nás
152 s ní seznámit. Jenže to byl tak zákeřnej člověk, ona o nás psala různý články do
153 časopisů, ještě, než definitivně odešel už si s ním přidávala veřejně fotky i
154 takové, které by měly zůstat mezi partnery v soukromí. Byla psychologka a moc
155 dobře věděla a ví, co dělá, myslím, že ho v tom nehezkým vztahu, co se mnou a
156 ségrou má, ještě nenápadně podporuje, ale není to o ní. Je to o tátovi a o mně.

157 Veronika: To musí strašně bolet...

158 D: To spíš byla taková, můžu mluvit sprostě? (přikyvuju) Taková třešnička na

159 kupě sraček. Že jako když už odejde a ve vás je ta myšlenka, že mě nemá rád a
160 dokáže odejít, tak to že si založí rodinu, to už je jen takový rozvinutí toho, co
161 udělal... když už odejde, tak co by si nezaložil novou rodinu, žejo. Teď, v tenhle
162 moment akorát přemýšlím nad tím, jak s ním někdo vůbec může bejt, a žít s ním
163 a když se ale podívám na to, co je ta paní zač a že jí jde spíš asi o ty peníze co
164 má, no..., tak ať si to užije. Nechci s nima mít co dočinění, myslím si, že to
165 není žádná super rodina, jestli je to pro něj nová zábava, kdy vidí znova vyrůstat
166 dítě, možná, nevím...

167 Veronika: Jak si myslíš, že je v týhle situaci jemu?

168 D: Já myslím, že si to neuvědomuje, protože kdyby jo, tak by se netvářil tak
169 šťastně, jak se tváří. To vidím třeba jak se mnou komunikuje nebo z fotek ze
170 sociálních sítí, všechno je to hrozně strojený. Nevím, jestli je to póza, nevím
171 jestli si to vyčítá, nevím jestli toho lituje. Myslim si, že je to pro něj vzrušení do
172 života – nová ženská, nový dítě, nový bydlení... že je to změna, kterou si třeba
173 užívá a nemyslím si, že by měl výčitky kvůli nám.

174 Veronika: Třeba se je snaží schovat.

175 D: Třeba jo, ale já bych se s tím na jeho místě snažila něco dělat. Zkoušela bych
176 to pořád dokola nějak napravit, omlouvat se, co mám dělat, jak to odčinit... což
177 on nedělá, takže nevím.

178 Veronika: Jak by podle tebe měl vypadat ideální otec?

179 D: Tak, jaký byl táta před tím. Aby měl rád děti a projevoval to, aby se o ně
180 dokázal postarat, měl by ukazovat, jak funguje vztah mezi ženou a mužem, jak
181 se k sobě mají chovat. Měl by dítěti ukazovat život a připravovat ho na něj.
182 Taky by neměly chybět hry, srandičky, ... brát ten život trochu s nadsázkou...

183 Veronika: Myslíš, že to, co jsi zažila se v něčem odrazí? Už sis něčeho všimla?

184 D: Určitě jo.

185 Veronika: V čem?

186 D: V tom, že mám menší respekt k mužskému pohlaví. Snadněji přijmu rozkazy
187 od ženy než od muže, hodně si všímám genderových rozdílů a mmm, třeba na
188 příkladu, když mě někdo o něco prosí, si všímám, o co mě prosí a jakým stylem
189 mě prosí abych něco udělala. Když mi nehezky přikáže žena, udělám to spíš,
190 než když mi nehezky přikáže chlap. Vzepřu se tomu, co on mi říká, spíš, než
191 abych ho poslechla. Zajímám se o gendrovou nerovnost, feminismus – to si
192 myslím, že bych bez tohohle prožitku nedělala. Vidím rozdíly mezi pohlavím,
193 víc si dávám pozor na to, co mi říká někdo mužského pohlaví. Mám přehled o
194 tom, co způsobuje ona nerovnost a nemám problém říct „ne“, dokážu se vzepřít
195 a vnímám to jako změnu k tomu, abychom si byli rovní. Kdyby táta neodešel,
196 asi bych nezastávala takovej postoj.

197 Veronika: na závěr by mě zajímalo, jestli si svou prožitou zkušeností bereš
198 nějaké ponaučení?

199 D: Asi že člověk nikdy neví, čím si jiní mohou procházet. Takže se k lidem
200 snažim chovat vždycky hezky, protože vím, že na první pohled vůbec nemusíme
201 vědět, čím si prochází. Ptám se lidí, jak se mají, jsem na lidi milá, snažim se jim
202 ukázat, že tu pro ně jsem a nabídnout pomoc. Mmm, že prostě fakt nevíme, co
203 se kde může dít. Dávám si taky pozor, jak se lidi chovaj, jestli se měněj a abych
204 neodmávla nějakou zdánlivou maličkost, která je ale zásadní, ukazuje na něco.

205 Veronika: Je něco, co budeš chtít dělat stejně jako rodiče ve vztahu nebo úplně
206 jinak?

207 D: Chci to mít tak, jako to měli rodiče předtím. Mít pohodovou rodinu.
208 Nějakým způsobem se chci vyvarovat tomu, aby nám práce nenarušila rodinný
209 vztahy, protože rodiče pracovali spolu a nepřinášelo to podle mě nic dobrýho...
210 Taky spolu s tou rodinou víc mluvit o tom co se děje a společně se pokusit to
211 řešit.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autorky: Veronika Schneiderová

Studijní program: Jednooborová psychologie

Název práce: Odchod otce od rodiny pohledem dcer

Vedoucí práce: Mgr. Johana Růžičková

Rok dokončení práce: 2019

Počty znaků hlavního textu práce: 100 559

Přímé citace (znaky vč. mezer): 4 207

Ostatní text: 96 352

Názvy souborů umístěných na doprovodném CD

Text práce ve formátu PDF:

BP_schneiderova_odchod_otce_od_rodiny_pohledem_dcer

**Posudek vedoucího/oponenta bakalářské/diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: Veronika Schneiderová
Obor studia: Psychologie
Název práce: Odchod otce od rodiny pohledem dcer
Vedoucí práce: Mgr. Johana Růžičková

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 58

Počet stránek příloh:

Počet titulů v seznamu literatury: 40

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Oborová přiléhavost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

		x		
--	--	---	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

			x	
--	--	--	---	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

		x		
--	--	---	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		x		
--	--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

		x		
--	--	---	--	--

Využití výzkumných empirických metod

		x		
--	--	---	--	--

Využití praktických zkušeností

--	--	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

--	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

		x		
--	--	---	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

		x		
--	--	---	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	x			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

		x		
--	--	---	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

		x		
--	--	---	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

1. Byl pro Vás některý ze závěrů šetření překvapením? Proč?
2. Jak by bylo možné téma rozvinout v diplomové práci?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Téma práce je aktuální, oborově relevantní a dostatečně závažné. Samotné téma rozpadlých rodin je v psychologii široce zmapované, oceňuji, že si autorka vybrala konkrétní výsek této problematiky a že se zaměřila na tuto náročnou životní situaci z pohledu dětí.

Úroveň teoretické části je spíše průměrná, což ovšem není dáno nedostatkem autorčiny snahy či pracovitosti, spíše důsledkem její nezkušenosti. Text zcela nedrží pohromadě, občas má autorka problém odlišit zásadní informace od těch podružnějších, vědecké názory od popularizačních a laických. Stylisticky je text neobratný, nicméně i tak podává čtenáři základní přehled a tvoří tak potřebný základ následující části výzkumné.

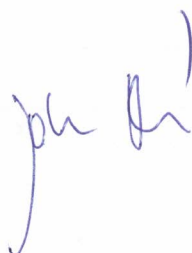
Pro tu zvolila autorka kvalitativní výzkumné šetření realizované prostřednictvím rozhovorů se čtyřmi dívkami, které zažily odchod otce. Samotné rozhovory jsou poměrně dobře zvládnuté, stejně jako základní analýza jednotlivých rozhovorů. Líbí se mi narativní způsob jejich interpretace. Naopak snaha o nalezení společných témat a celková interpretace provedená není. Můžeme si tak udělat představu o prožívání konkrétních dívek, pokus o větší vhled a hledání průniků a souvislostí vyšel spíše naprázdno.

I přes zmíněné nedostatky doporučuji práci k obhajobě a hodnotím ji známkou velmi dobře.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: velmi dobře

Datum, podpis:

**Posudek oponenta bakalářské práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studentky: Veronika Schneiderová
Obor studia: Psychologie
Název práce: Odchod otce od rodiny pohledem dcer
Oponent práce: Mgr. Lucie Vacková, Ph.D.

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 60

Počet stránek příloh: 25

Počet zdrojů: 40

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Oborová přiléhavost tématu

	x			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

		x		
--	--	---	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

		x		
--	--	---	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

		x		
--	--	---	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		x		
--	--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

			x	
--	--	--	---	--

Využití výzkumných empirických metod

		x		
--	--	---	--	--

Využití praktických zkušeností

		x		
--	--	---	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

x				
---	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

		x		
--	--	---	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

		x		
--	--	---	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

		x		
--	--	---	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

		x		
--	--	---	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

			x	
--	--	--	---	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

- 1) Jaký je rozdíl mezi tematickou analýzou a fenomenologickou interpretativní analýzou?
- 2) Formulujte (zpětně) hlavní výzkumnou otázku.
- 3) Popište podrobně, jak jste v průběhu výzkumu postupovala.

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Autorka bakalářské práce se zabývá zkušeností dívek, jejichž otcové odešli od rodin. V teoretické části nejprve uvádí definici rodiny, nastiňuje její proměny v historickém kontextu, dále pak definuje krizi rodiny v souvislosti s rozvodem. V dalším kroku přináší pohled na možné dopady rozchodu a rozvodu rodičů na děti, tematizuje rozdíly ve výchově dívek a chlapců, charakterizuje role a vývoj sebepojetí dospívajících dívek. Následně se zabývá mužskou identitou, fenoménem otcovství a jeho významem pro vývoj dítěte - dcery. V praktické části předkládá kvalitativní výzkumnou sondu, jíž se zúčastnily celkem čtyři participantky.

Zvolené téma je zajímavé a oborově přínosné. Oceňuji autorčinu snahu zmapovat aktuální společenskou problematiku, která není v rámci výzkumů příliš často uchopována. Autorka se v rámci formulovaného předporozumění pokusila vyrovnat s osobní zkušeností, aby jí neintervenovala do výzkumných zjištění.

Kritické postřehy k obsahové, gramatické a formální části textu:

V teoretické části postrádám hlubší zamyšlení nad mateřstvím a jeho významem pro formování ženské identity, stejně tak i nad možnostmi vývoje vztahu mezi matkou a dcerou v období po rozvodu.

Autorka tvrdí, že provedla interpretativní fenomenologickou analýzu, ale postup odpovídá tematické analýze.

V praktické části postrádám hlavní výzkumnou otázku, na kterou by autorka měla v závěrečném shrnutí odpovědět, stejně tak i detailněji formulovaný výzkumný postup.

V textu se občas vyskytují gramatické a formátovací chyby, na některých místech působí neuspořádaně (např. někde je zarovnán oboustranně do bloku, jinde jednostranně; Zdroje jsou pojmenovány „Seznam literatury“, přestože autorka odkazuje nejen na literaturu, ale i na internetové zdroje a přednášky; přílohy jsou číslovány poněkud dezorganizovaně).

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: velmi dobře – dobře dle výsledku obhajoby

Datum, podpis: 6/9 2019 Mgr. Lucie Vacková, Ph.D.

